

ספר הזוהר

על חמשה חומשי תורה
בראשית

א/א

הקדמת ספר הזוהר

רבי חזקיה^א פתח כתיב (שיר השירים ב ב) כשושנה^ב בין החוחים מאי^א שושנה דא כנסת ישראל^ב (בגין דאית שושנה ואית שושנה) מה שושנה^ג דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחיוור אופ כנסת ישראל^ד אית בה דין ורחמי מה שושנה אית בה תליסר עלין^ה אופ כנסת ישראל סטרהא אופ אלהים דהכא^ו משעתא^ז דאדכר אפיק תליסר תיבין^ח לסהרא לכנסת ישראל^ט ולנפרא לה ולבטר אדכר זמנא אחרא אמאי אדכר זמנא אחרא בגין^י לאפקא חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה^{יא} ואינון חמש אקרונ ישועות [ואינון] חמש תרעין ועל רזא דא כתיב (תהלים קטז יג) כוס ישועות אשא^{יב} דא כוס של ברכה כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבען ולא יתיר כגוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין דוגמא דחמש אצבען

רבי חזקיה פתח, כתוב "כשושנה בין החוחים", מהי ה"שושנה", זוהי כנסת ישראל (משום שיש שושנה ויש שושנה). כמו השושנה היא בין הקוצים ויש בה [גוונ] אדום ולבן, אף כנסת ישראל יש בה דין ויש בה רחמים. כמו השושנה יש בה י"ג עלים, אף כנסת ישראל יש בה שלש עשרה מדות של רחמים שהן מקיפות אותה מכל צדדיה. כן הוא הענין [בהזכרת] האלקים של כאן, שמעת שהזכיר [בפעם הראשונה שם האלקים] הוציא י"ג תיבות [עד שהזכיר בפעם השניה] כדי להקיף את כנסת ישראל ולשמרה. ואחר כך הזכיר עוד הפעם [שם אלקים]. ולמה הזכיר פעם נוספת, כדי להוציא חמשה עלים חזקים שמסבבים את השושנה, ואלו החמשה נקראים ישועות, והם חמשה שערים. ועל סוד זה כתוב "כוס ישועות אשא", זה כוס של ברכה. כוס של ברכה צריכה להיות על חמש אצבעות ולא יותר, כמו שהשושנה

^א נ"א רבי אלעזר וכ"ה בזהרי חמה ובנוסחת ארץ ישראל (הערת הזוהר).

^ב רחל (ד"א). פנחס רלג ע"ב, ופ' תשא קפט ע"ב (הערת הזוהר). כתב האריז"ל (שעה"כ פורים) שושנה, בגימ' אסתר, וסוד אסתר היא נקודת המלכות דאצילות בסוד לכי ומעטי את עצמך, והיא מסתרת בראש הבריאה ולכן נקרא אסתר (מ"מ).

^ג לאה כלת משה מלגאו (ד"א).

^ד רחל (ד"א). עי' פת"ש נתיב אבי"ע פתח כו וז"ל, נוקבא מסוד תרע"א דגילופי אדנ"י שיוודת בבריאה שושנה בין החוחים, כמ"ש בהקדמת הזהר, ובה התחילה התורה בראשית וגו' שהיא ראשית לנפרדים, חכמה תתאה, והוא התחלת אורייתא דבריאה.

^ה לאה (ד"א).

^ו ולא גוון (ד"א).

^ז י"ב דידיה וי"ב דידיה והכוללים (ד"א).

^ח פי' אימא (ד"א). נשא דף קלא ע"ב, וקלח ע"ב, וקמז, שמות קפו ע"א (הערת הזוהר).

^ט שמעתא*###???משעה

^י ר"ל מאלהים א' עד אלהים ב' י"ג תיבות - אספקלריא מאירה (נ"א).

^{יא} לאה (ד"א).

^{יב} אימא אפיק ה' גבורות מנצפ"ך להושיעם מן הקליפות (ד"א). ר"ל מאלהים ב' עד אלהים ג' ה' תיבות (נ"א).

^{יג} פנחס רלג וצ"ע בקז ע"א (הערת הזוהר).

^{יד} תרומה קסט ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

ושושנה דא איהו כוס של ברכה^א מאלהים תניינא עד אלהים תליתאה חמש תיבין מכאן ולהלאה אור דאתברי ואתגניז [ואתכליל] (וכליל) בברית ההוא דעאל בשושנה <דא> ואפיק בה זרעא^ב ודא אקרי (בראשית א יא) עץ עושה פרי אשר זרעו בול וההוא זרע קיימא באות(ו) ברית ממש^ג וכמה דדיוקנא דברית אודרע בארבעין ותרין זוגין^ד ההוא [נ"א דההוא] זרעא כך אודרע שמא גליפא מפרש במ"ב אתון (כעובדא) <דעובדא> דבראשית^ה:

בראשית רבי שמעון פתח (שיה"ש ב יב) הנצנים נראו בארץ הנצנים דא עובדא דבראשית נראו בארץ אימתי ביום השלישי דכתיב (בראשית א יב) ותוצא הארץ כדין נראו בארץ עת הזמיר הגיע דא יום רביעי דהוה ביה זמיר עריצים מארת חסר וקול התור^ו דא [יום] (ביום) חמישי דכתיב (שם כ) ישרצו המים וגו' למעבד תולדות נשמע דא יום ששי דכתיב (שם כו) נעשה אדם דהוה עתיד למקדם עשיה לשמיעה^ז [ד]כתיב

א/ב

הכא נעשה אדם וכתוב התם (שמות כד ז) נעשה ונשמע בארצנו דא יום שבת דאיהו דוגמת ארץ החיים (<נ"א> שהוא עולם הבא עולם הנשמות, עולם הנחמות). (דבר אחר) "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשבה וגם נכנסו לעולם הבא ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר, ונסתרו בתוך (בהם) נביאי האמת. נולד יוסף ונגנזו בו, נכנס יוסף

יושבת על חמשה עלים חזקים שהם דוגמת החמש אצבעות. והשושנה הזו היא כוס של ברכה כנ"ל. מאלה"ם השני עד אלה"ם השלישי ישנן חמש תיבות. מכאן והלאה האור שנברא ונגנז ונכלל בברית ההוא שנכנס בשושנה (זו) והוציא בה זרע, וזה נקרא "עץ עושה פרי אשר זרעו בו". ואותו הזרע נמצא באות הברית ממש. וכמו דמות הברית שנזרע במ"ב זווגים של (של אותו) הזרע ההוא, כך נזרע השם החקוק ומפורש במ"ב אותיות כמעשה בראשית.

"בראשית". רבי שמעון פתח "הנצנים נראו בארץ". "הנצנים", זה מעשה בראשית, הם "נראו בארץ", מתי, ביום השלישי, שכתוב "ותוצא הארץ", אז "נראו בארץ". "עת הזמיר הגיע" זה יום הרביעי, שהיה בו זמיר עריצים, מארת חסר. "וקול התור" זה יום החמישי, דכתיב "ישרצו המים וגו'", לעשות תולדות. "נשמע", זה יום הששי, לפי שכתוב בו "נעשה אדם", שהוא עתיד להקדים עשיה לשמיעה, שכתוב

כאן "נעשה אדם" וכתוב שם "נעשה ונשמע". "בארצנו", זה יום השבת שהוא דוגמת ארץ החיים (שהוא עולם הבא עולם הנשמות, עולם הנחמות). (דבר אחר) "הנצנים", אלו הם האבות שעלו במחשבה וגם נכנסו לעולם הבא ונגנזו שם, ומשם יצאו בהסתר, ונסתרו בתוך (בהם) נביאי האמת. נולד יוסף ונגנזו בו, נכנס יוסף

^א שם קלא (הערת הזוהר), נדצ"ל קלא ע"ב.

^ב עי' ע"ח מ"ד ומ"ן פרק ה' שעד היסוד אין האור מתעבה כלל ונשאר במעלתו העליונה. ולנוק' אין נמשכת כי אם תמצית הארה דרך דופני העטרה (עי' שער הארת המוחין ט') והוא סוד סירס את הזכר, שעיקר האור נשאר ביסוד שבו ואין הנוק' מקבלת מאותו האור העיקרי מאומה. ועי' תרומה קסז (כללים ח"א פא ע"א).

^ג לקמן סב ע"ב (הערת הזוהר).

^ד שהרוחני אינו כגשמי אלא אור הנשפע במ' נשאר ג"כ ביסוד - ז"ח (נ"א).

^ה היינו ל"ב אלהים וי"ד מאמרות - א"מ (נ"א). עי' ע"ח דרוש מ"ן ומ"ד דרוש יד (לש"ו). ועי' דרושי הולדת אר"א זר"ן פרקים א' ב' וד'. ועי' פת"ש (אר"א פתח טז) היינו הנשיקין ששרשם בכ"ב האותיות, ומאחר שהראשון מביניהם נעלם, עיקרם הוא רק כ"א, וכל נשיקה היא בין שנים, לכן פעמיים הם מ"ב.

^ו עי' אריכות בעניין זה שער מאמרי רשב"י, ובזוהר הרקיע, וביהל אור.

^ז צז ע"א לט ע"ב ויקרא ד ע"ב לקמן ה (הערת הזוהר).

^ח תור בגימ' ישרצו (ד"א).

^ט ולכן אמר נעשה לשון רבים לרמוז שלכך בראו - א"מ (נ"א).

^י עי' זוהר הרקיע.

בראשית

ואממירו ביה עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת בעלמא דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון ובההיא שעתא עת הזמיר הגיע עדן לקציץ חייבין מעלמא אמאי אשתזיבו בנין דנצנים נראו בארץ ואלמלא דנראו לא אשתארוון בעלמא ועלמא לא אתקיים ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין קל ינוקי דלעאן באורייתא ובנין אינון רביין דעלמא עלמא אשתזיב לקבליהון (הה"ד) (שיר א יא) תורי זהב נעשה לך אלין אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כה יח) ועשית שנים כרובים זהב^א:

בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם^ב וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים^ג ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה^ד ברא אלה ומאן איהו מ"ה^ה ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא^ו דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארע סתים ולא אתגליא אקרי מ"י דהא לעילא לית תמן שאלה^ז והאי קצה השמים אקרי מ"י

ואית אחרא לתתא ואקרי מ"ה מה בין האי להאי אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ"י קיימא

לארץ הקודש ונטע אותם שם, ואז "נראו בארץ" ונגלו שם. ומתי הם נראו, בשעה שהתגלתה הקשת בעולם, כי בשעה שנראית הקשת אז הם מתגלים. ובשעה ההיא "עת הזמיר הגיע", עת לקצץ את הרשעים מן העולם. למה ניצלו, לפי ש"נצנים נראו בארץ", ואם לא שנראו, לא היו נשארים בעולם, והעולם לא היה מתקיים. ומי מקיים את העולם וגורם לאבות שיתגלו, קול של התינוקות שעוסקים בתורה, בזכות אלה התינוקות שבעולם, העולם ניצל, עליהם כתוב "תורי זהב נעשה לך", אלו הם תינוקות ילדים ובחורים, שכתוב "ועשית שנים כרובים זהב".

"בראשית". רבי אלעזר פתח, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". "שאו מרום עיניכם", לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, "מי", אותו שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא "מי", כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא "מי".

ויש אחר למטה שנקרא "מה". ומה בין זה לזה, אלא הראשון הסתום שנקרא "מי"

^א עי' אריכות במאמרי רשב"י וביהל אור, ובזוהר הרקיע.

^ב דף ו ע"א (דפ"ק).

^ג פי' עטרה [אמרה] פתח לעינים הם נצח והוד עיין פ"ה ב' פ' אחרי מות דף ע"א ב' (ד"א).

^ד עי' בבהגר"א על ס"י סוף ח ע"א וז"ל, בהן [בישס"ת] מותר החקירה כמ"ש בזהר (בראשית ע"א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא בה [בבינה] עצמה, "כי שאל נא לימים ראשונים" (דברים ד לב) וכו' אלא הז"ס היוצאים ממנה, עכ"ל. וכן עי' בבהגר"א על תיקו"ז כ ע"ג, שכל הבחינה של "קיימא לשאלה" הנמצאת באימא היא אינה אלא על ידי ר"ק, משא"כ בה עצמה אין שאילה בכלל. בינה קיימא לשאלה מכיוון שהיא עומדת להנהיג את הזו"נ דאצילות ומתפשטת בו (פת"ש אח"ף טו). היא קיימא לשאלה מכיוון שהיא העומדת בתורת הממוצע בין בחי' אצילות לבין בחי' הבריאה בכל מקום ומקום (כללים ח"ב נב ע"ב). כל עניין היותה "קיימא לשאלה" אינו מצד עצמותה, אלא רק על ידי ה"ק הנבראים ממנה. שכל העולם יוצא ממנה ומתנהג על ידה (הקדו"ש לח ע"א). בחי' זו של קיימא לשאלה איננה מיוחדת לאימא דאצילות אלא היא שייכת לכל ס"ג וס"ג בכל מקום ומקום (דע"ה ח"א פג ע"ג).

^ה שמות קמ ע"א (דפ"ק). ע' ח"ג רד ע"א (לש"ו). שם מתבאר שבחינת מ"י כולל את כל הג"ר (דע"ה ח"ב סו ע"ג).

^ו תרומה קח ע"א (דפ"א).

^ז עי' ע"ח שער א' ענף ה'. אין כוונתם לאסור את הדרישה וחקירה במציאות אורם אשר בהם גופא, שכן האריז"ל עצמו מבאר בחינות אלו בהרחבה בע"ח בשערים עתיק, א"א ואו"א, אלא כוונתו רק להתפשטות אורם הרי היא ההנהגה הנמשכת מהם למטה, והיינו "כבשי דרחמנא" שאין לעמוד עליהם (ביאורים ח"א כ ע"ב) מכיוון שזהו הזיווג שבחשאי המכונה בטישה (בהגר"א על ספד"צ יג ע"ד ד"ה וענין רצוא).

בראשית

לשאלה^א כיון ששאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין כיון דמטי תמן מ"ה^ב מה ידעת מה אסתכלתא מה פשפשתא הא כלא סתים כדקדמיתא ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) מה אעידך מה אדמה לך

כד אתהריב בי מקדשא נפק קלא ואמר (דא) מה אעידך וומה אדמה לך מה אעידך וכו' נ"א מה אעידך בההוא יומא ומה אדמה לך בכל יומא^א >נ"א ומה אדמה לך בההוא מ"ה אעידך< בכל יומא ויומא (הא) אסהידת בך מיומין קדמאין דכתיב (דברים ל יט) העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ ומה אדמה לך בההוא גוונא ממש עטרית לך^ב בעטרין קדישין עבדית לך שלטנו על עלמא דכתיב (איכה ב טו) הזאת העיר שיאמרו כלילת <יופי> וגו' קרינא לך (תהלים קכב ב) ירושלם הבנויה כעיר שהברה לה (איכה ב יג) מה אשוע לך כגוונא דאנת יתבא הכי הוא כביכול לעילא כגוונא דלא עאלין השתא בך עמא קדישא בסדרין קדישין הכי אומינא [לך דלא איעול] (לה דלא אעיל) אנא לעילא עד דיעלון בך אכלוסך^ג ודא איהו נחמה דילך הואיל דדרגא דא אשוע לך בכלא

והשתא דאנת הכא גדול כים שברך (שם) ואי תימא דלית <לך> (ליה) קיימא ואסוותא מ"י ירפא לך^ד ודאי ההוא דרגא סתימאה עלאה דכלא קיימא ביה ירפא לך ויוקים לך מ"י קצה השמים לעילא <מ"ה> ועד קצה השמים לתתא <נ"א> קצה השמים לתתא ודא ירית יעקב דאיהו מבריה מן הקצה אל הקצה מן הקצה קדמאה דאיהו מ"י אל הקצה בתראה דאיהו

עומד לשאלה, כיון ששואל אדם ומפשפש להתבונן ולדעת מדרגה לדרגה עד סוף כל הדרגות, כיון שמגיע לשם, "מ"ה". מה ידעת, מה הסתכלת, מה פשפשת, הרי הכל סתום כבתחילה. ועל הסוד הזה כתוב "מה אעידך מה אדמה לך".

כאשר נחרב בית המקדש יצא קול ואמר "מה אעידך" (ומה אדמה לך, באותו "מה" אעידך), בכל יום ויום העידותי בך מימים קדמונים, שכתוב "העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ". "ומה אדמה לך" באותו אופן ממש עטרתי אותך בעטרות קדושות, עשיתי לך שלטון על העולם, שכתוב "הזאת העיר שיאמרו כלילת יפי וגו'", קראתי עליך "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה". "מה אשוע לך", כמו שאת יושבת, כך הוא כביכול למעלה. כשם שלא נכנסים עכשיו בך העם הקדוש בסדרים קדושים, כך אני נשבע לך שלא אכנס למעלה עד שיבואו בך המוניך למטה. וזוהי הנחמה שלך, הואיל שהדרגה הזו אשוע לך בכל.

ועתה שאת כאן, "גדול כים שברך". ואם תאמר שאין לך קיום ורפואה - "מ"י ירפא לך", ודאי שאותה הדרגה הסתומה העליונה שהכל נמצא בה, תרפא לך ותקים אותך. "מ"י" - קצה השמים למעלה, "מה" - ועד קצה השמים למטה, ואת זה ירש יעקב, שהוא מבריה מן הקצה אל הקצה, מהקצה הראשון שהוא "מ"י", אל הקצה האחרון שהוא "מה", לפי שעומד באמצע.

^א תרומה קל"ח א' ויקהל ר"א בהעלותך קמ"ח ב' ולהלן ט' א' י"ו קס"ז א' שמות קנ"ז א' (הערת הזוהר).

^ב ע"י ע"ח שער א' ענף ה' שכאן כוונתו שהוא כינוי למלכות, וע"י בבהגר"א על תז"ח מא ע"ג שהוא כינוי למלכות דאצילות.

^ג נ"א בההוא יומא ומה אדמה לך בכל יומא ויומא (ד"א).

^ד העיד הקב"ה על ישראל שמים וארץ שהם ז'ין שאם יחטאו אינם משפיעים להם שפעם, ולכך אמר הנביא "מה" שהיא מלכות, כבר היעדתי אותה עליך, וטעם שלא הזכיר ז"א, מפני שהוא עליון והזכיר המלכות שהיא נגלית יותר, אבל כפי האמת שניהם עדים על ישראל (מ"מ\$).

^ה פ"י דמיתי אותך למה שהיא המלכות, וכאילו אמר למה שהיא מלכות אדמה לך (מ"מ\$).

^ו עטרא דחסדים לז"א, ועטרא דגבורות לנוק' (מ"מ\$).

^ז ס"ת תרות"י (ד"א).

^ח שמות רל"ז ב' (הערת הזוהר).

בראשית

ועל זה "מי ברא אלה".

מ"ה בנין דקאים באמצעיתא ועל דא מי ברא אלה^א:

אמר רבי שמעון אלעזר בני פסוק מילך ויתגלי סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין שתניק רבי אלעזר בכה רבי שמעון וקאים [רגעא נ"א שעתא]³ (דרגא) חדא א"ר [שמעון] אלעזר⁴ מאי אלה^ב אי תימא ככביא ומולי הא אתחזאן תמן תדיר ובמ"ה אתבריאו כמה דאת אמר (תהלים לג ז) בדבר יהו"ה שמים נעשו אי על מלין סתימין לא לכתוב אלה דהא אתגליא איהו אלא רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כף ימא ואתא אליהו ואמר לי רבי ידעת מה הוא [מי] ברא אלה אמינא ליה אלין שמיא וחיליהון עובדא דקב"ה דאית ליה לבר נש לאסתכלא בהו ולברכא ליה דכתיב (שם ח ד) כי אראה שמיך מעשה

ב/א

אצבעותיך וגו' יהו"ה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ:

א"ל רבי מלה סתימא הוה קמי קב"ה וגלי במתיבתא עלאה ודא הוא בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא^א עבד ברישא נקוד"ה חדא^ב ודא סליק למהוי מחשבה צייר בה כל ציורי^ג חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא^ד סתימא^ה גליפו דחד ציורא סתימאה^ו קדש קדשין בניינא עמיקא דנפק מגו מחשבה ואקרי [מ"י] שירותא (נ"א ראשיתא) לבנינא קיימא ולא קיימא עמיק וסתים בשמא לא אקרי אלא מ"י בעא לאתגלייא [ולאתקרי] (ולא יתקרי) בשמא (דא) ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא

אמר רבי שמעון, אלעזר בני, פסוק דברך ויתגלו סודות עליונים הסתומים שאינם ידועים לבני העולם. שתק רבי אלעזר. בכה רבי שמעון ועמד רגע (שעה) אחד. אמר רבי שמעון, אלעזר, מאי "אלה", אם תאמר שהם כוכבים ומזלות, הרי הם נראים שם תמיד, ועל ידי "מה" נבראו, כמו שנאמר "בדבר יהו"ה שמים נעשו". ואם תאמר אלו דברים סתומים, שלא יכתוב "אלה", כי הם נגלים. אלא סוד הזה לא התגלה כי אם ביום אחד כשהייתי על חוף הים, ובא אליהו ושאל אותי, רבי, ידעת מה זה "מי ברא אלה". אמרתי לו, אלה השמים וצבאם מעשה הקב"ה, שראוי לו לאדם להסתכל בהם כדי לברך אותם, שכתוב "כי אראה שמיך מעשה

אצבעותיך וגו' ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ".

אמר לי, רבי, דבר סתום היה לפני הקדוש ברוך הוא וגילהו בישיבה של מעלה, וזה הוא. בשעה שסתום כל הסתומים רצה להתגלות, עשה בתחילה נקודה אחת, וזו עלתה להיות מחשבה. צייר בה כל הציורים, חקק בה כל החקוקים. וחקק בתוך הנר הקדוש הסתום חקיקה של ציור אחד סתום, קדש קדשים, בנין עמוק שיצא מתוך המחשבה ונקראת "מ"י התחלה (ראשית) לבנין. עומד ולא עומד, עמוק וסתום, לא נקרא בשם אלא "מ"י". רצה להתגלות ולהקרא בשם (הזה), והתלבש בלבוש מכובד שמאיר וברא אלה,

^א ע"י אריכות במאמרי רשב"י, ובשעה"ק ה ע"א. כלומר כל גילוייה הוא רק על ידי ז"א (דע"ה ח"א ד ע"ג), וכל קצה הוא בצורת ו' ולכן ו' קצות בגימ' אל"ה (ביאורים ח"א כה ע"ד).

^ב ע"י בזהר הרקיע.

^ג § פי' רצה לגלות מלכותו (מ"מ).

^ד להלן טו ע"א משפטים קה ע"א ט ע"ב שמות רכו ע"ב רכח ע"א (הערת הזוהר). § הוא אבא (מ"מ).

^ה פי' ע"י אבא צייר אימא זרין (מ"מ).

^ו §תחילה צייר אותם בציור דק, ואח"כ אותם הציורים חקק בהם עד שנכנסה החקיקה תוך הלוו. והכוונה כי לרוב אור החכמה לא היו ניכרים זרין רק ציורים בעלמא, ואח"כ לרוב שהייתם שם, נחקקו שהוא דבר ממשי יותר מן הציור והמצייר והחוקק הוא א"ס ב"ה (מ"מ).

^ז אבא נקרא בוצינא, כי יש בחכמה קצת דין להיות שחכמה דאריך הלבישה לגבורה דעתיק, וקראה קדישא כי החכמה נק' קדש (מ"מ).

^ח שהיא נעלמת תוך אימא זרין (מ"מ).

^ט היא בינה שגם היא סתומה תוך זרין (מ"מ).

בראשית

אלה וסליק אלה בשמא אתחברון אתוון אלין באלין ואשתלים בשמא אלהים ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים ואינון דחבו⁵ בעגלא על רזא דנא אמרו (שמות לב ח) אלה אלהיך ישראל⁶ וכמה דאשתתף מ"י באלהי הכי הוא שמא דאשתתף תדיר וברזא דא אתקיים עלמא ופרח⁷ אליהו ולא חמינא ליה ומניה ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתרא דילה אתא רבי אלעזר ובלהו חברייא ואשתתחו קמיה בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די:

אמר רבי שמעון על דא שמיא וחיליהון במ"ה אתבריאו⁸ דכתיב (תהלים ח ד) כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו' וכתיב (שם י) מ"ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים⁹ [על השמים איהו לסלקא בשמא] בגין דברא נהורא לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא (קדישא ה') עלאה ועל דא בראשית ברא אלהים (בראשית א א) דא אלהים עלאה דהא מ"ה לא הוי הכי ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין <מאלין> אל"ה מלעילא לתתא¹⁰ ואימא אוזיפת לברתא מנאהא¹¹ וקשיטא לה בקישוטהא ואימתי קשיטא לה בקישוטהא כדקא חזי בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא דכתיב (שמות כג יז) <אל> (את) פני האדון יהו"ה ודא אקרי אדון¹² כמה דאת אמר (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ כדין נפקת ה' ואעילת י' ואתקשימת במאני דכורא

ועלה "אלה" בשם. התחברו האותיות אלו באלו ונשלמו בשם אלהים. וטרם שברא אלה, לא עלה בשם אלהים. והם שחטאו בעגל (בעולם), ועל סוד זה אמרו "אלה אלהיך ישראל". וכמו שמתתף "מי" ב"אלה", כך השם משתתף תמיד, ובסוד הזה התקיים העולם. ופרח אליהו ולא ראיתי אותו, וממנו ידעתי הדבר שעמדתי על הסוד והסתר שלו. בא רבי אלעזר וכל החברים והשתתחו לפניו. בכו ואמרו, אלמלא לא באנו לעולם אלא לשמוע את זה, די.

אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם נבראו ב"מה", שכתוב "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו'", וכתוב "מ"ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים". "על השמים" הוא לעלות בשם, משום שברא אור לאורו, והתלבש זה בזה ועלה בשם עליון. ועל זה "בראשית ברא אלהים", זה אלהים העליון, שהרי "מה" לא היה כך ולא נבנה. אלא, בשעה שנמשכו האותיות הללו (מאלו) "אלה" מלמעלה למטה, והאם הלוחה לבת בגדיה וקישטה אותה בתכשיטיה. ומתי קישטה אותה בתכשיטיה כראוי, בשעה שנראו לפניו כל זכר, שכתוב "אל פני האדון ה'". וזה נקרא 'אדון', כמו שנאמר "הנה ארון הברית אדון כל הארץ". כך יצאה ה' ונכנסה י', והתקשטה בכלים של זכר כנגדם של כל זכר בישראל. וישראל מושכים אותיות אחרות מלמעלה למקום הזה. "אלה אזכרה" אזכיר בפי ואשפוך דמעותי (ברצון נפשי כדי להמשיך האותיות הללו), ואז

^א עי' פרשת משפטים קה ע"א (לש"ו). שם מבאר כי הוא בחינה של גלות, ועי' ביאור עניין זה באריכות ביהל אור.

^ב \$ כמו שבבריאת העולם נכנסו נה"י דאימא בז"א, ואז נעשה שם אלהים, כך תמיד כל יום ויום נכנסים נה"י דאימא בז"א, ולכן נקרא הבינה אלהים (מ"מ).

^ג מכאן עד סוף הקטע מקומו לקמן לפני א"ר אלעזר שתיקה (גר"א).

^ד עי' זוהר הרקיע.

^ה ס"ת מלכ"ה (ד"א).

^ו מן הז"א אל המלכות (מ"מ).

^ז מלוה מלבושיה (ד"א), ומקשטת למלכות [רש"ב] (נ"א), תיקון הנוק' על ידי הארת הבינה (פת"ש עקודים פתח כה). והוא נעשה על ידי עליית ז"ן למעלה באו"א, ונתלבשו האו"א בפנימיותם ונעשית אימא לפנימיות הנוק' (כללים ח"א קג ע"ג). ואז ז"ן מזדווגים פב"פ (דע"ה ח"ב קד ע"ג), והוא בזמן שאין זכות ומעשים בתחתונים לעשות את התיקון בעצמם ואז נעשה הזיווג בבחינת מש"כ למעני למעני אעשה (דע"ה ח"ב קכא ע"ג). עי' ע"ח שער מ' פרק ח"ש.

^ח מתחילה נק' אדנ"י לשון נקבה, ועתה שקיבלה קישוטי אימא הנקרא עלמא דדכורא, נק' גם המלכות אדון, לשון זכר (מ"מ).

בראשית

לקבליהון דכל דכר בישראל ואתון אחרנין משכן לון ישראל מעילא לגבי אתר דא אלה אזכרה (תהלים מב ה) אדכרנא בפומא⁶ ושפיכנא דמעאי (>נ"א< ברעות נפשי בנין לאמשכא אתון אלין)⁷ וכדין אדם מעילא עד בית אלהים למהוי אלהים כגוונא דיליה ובמאי (שם) בקול רנה ותודה המון חונג':

א"ר אלעזר שתיקה <דילי> (דיליה) בנא מקדשא לעילא⁸ ובנא מקדשא לתתא ובודאי [מלה בסלע משתוקא בתרין מלה] (משתוקא בשתיים ומלה) בסלע מה דאמרנא ואתערנא ביה משתוקא בשתיים מה דשתיקנא [דאברו] (ואברו) <ואיבנו> תרין עלמין כחדא:

אמר רבי שמעון מכאן ולהלאה שלימו דקרא דכתיב (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם תרין דרגין אינון דאצטרך למהוי רשים כל חד מנייהו חד דא דאתמר מ"ה וחד מ"י דא עלאה ודא תתאה⁹ דא עלאה רשים ואמר¹⁰ המוציא במספר צבאם המוציא ההוא דאשתמודע¹¹ ולית כוותיה כגוונא דא המוציא לחם מן הארץ¹² המוציא ההוא דאשתמודע דא דרגא תתאה

אדם מלמעלה עד בית אלהים, שיהיה אלהים כדוגמתו, ובמה, "בקול רנה ותודה המון חונג'".

אמר רבי אלעזר, השתיקה שלי בנתה מקדש למעלה ובנתה מקדש למטה, ובודאי דיבור בסלע משתיקה בשתיים. דיבור בסלע - מה שאמרתי והתעוררתי בו, שתיקה בשתיים - מה ששתיקתי שנבראו ונבנו שני עולמות יחד.

אמר רבי שמעון, מכאן והלאה שלמות הכתוב, שכתוב "המוציא במספר צבאם", שתי דרגות הן, וכל אחת מהן צריכה להיות רשומה. אחת זה שנאמר "מה", ואחת "מי". זו עליונה וזו תחתונה. זו העליונה רשומה, ואומר "המוציא במספר צבאם", "המוציא" - אותו שנודע ואין כמותו, כדוגמת זה המוציא לחם מן הארץ. "המוציא" - ההוא שנודע, זו הדרגה התחתונה, והכל אחד.

⁶ עי' אריכות ביהל אור.

⁷ מכאן דעיקר קדושת לימוד הקבלה ומעלתו הוא לדבר בבחינות שלמעלה דווקא ולא של מטה, כדי לתקן ולעורר באורותיהם של מעלה (דע"ה ח"א נז ע"ב, ע"ש). הצדיקים אשר בשבילם נברא העולם והם המפתח דכל העולמות כולם שכולם נפתחים ונסגרים ע"פ תהלוכותיהם, וכל גילוייו ית"ש אשר באצילות באים על ידיהם (דע"ה ח"ב קנה ע"ד), ועי' זוהר הרקיע.

⁸ עי' שער מאמרי רשב"י: בנא מקדשא לעילא היא בינה, מקדש עליון, בהתלבשה בת"ת, בשש קצוותיו. ובנא מקדשא לתתא, מקדש תחתון, מלכות, בהדמותה לבינה להקרא אלהים כגוונא דילה. וכל זה על ידי שתיקת ר' אלעזר. וכו' דברי תורה כאשר יוצאין מפי האדם האומרם, ובפרט אם הוא אדם רשום ונשמתו מן האצילות, הנה דבריו יעשו רושם למעלה, כפי חשיבות נשמתו, ויתקנו האצילות העליון, ויעשו שלום בפמליא של מעלה שהיא בינה, ובפמליא של מטה והיא מלכות. וכפי הדברים הנאמרים יתקנו למעלה, אם שמים חדשים, ואם ארצות (נ"א כפי שורש לימוד), כמ"ש רשב"י לקמן, כי אם דבריו בסודות העליונים ובאצילות הקדוש, הנה יתקן באצילות במדה אשר דבר בה להכין אותה ולסעדה, כי לפי שדבר בהן ר"ש בבינה ובמלכות, נבראו ונתקנו שתי העולמות, בינה ומלכות.

⁹ הנה ב' מדרגות אלו, ראש הבנין העליון וסופו, העליון להשפיע והתחתון לקבל. העליון נעלם, והתחתון נגלה. העליון נשמה לבנין, והשני נשמה למה שלמטה ממנו. וזהו "דא עלאה ודא תתאה", ושניהם רשומים ומפורסמים, זה בעליונים וזה בתחתונים, וזה נרשם בעליונים להעלמו, וזה נרשם בהם לגילוי, כי זה עלמא דאתגלייא וזה עלמא דאכסייא, כנודע. והנה בכל מקום שיש ה' יתירה, לפעמים יורה על ה' עלאה, ולפעמים יורה על ה' תתאה. והנה המוציא במספר הוא על ה' עלאה שאין כמוהו, כי הוא מחיה את כולם והוא המוציאם במספר, כי בבינה נכללים השש קצוות כללות רב, עד שעולים ל'ס' רבוון. וז"ש במספר שתין ריבוא אינון דקיימין כחדא, כי כולם עומדין בבינה בהעלם גדול, והוא מוציאם למטה למינם, באצילות ובבריאה וביצירה ובעשיה, והם נמשכין מהעליונים ונקראים צבאם, כי מכחם נמשכים למטה, ולזה אמר ואפיקו חיילין לזיניהו דלית לון חושבנא. לכולם בין אינון שיתין בין כל חיילין דלהון בשם יקרא מאי בשם יקרא כו' (שער מאמרי רשב"י).

¹⁰ שמות קסח ע"ב וקלח ע"ב (הערת הזוהר) פקודי רלא ע"ב (דפ"א).

¹¹ פי' כל מילין דאינון באתגליא כתובין עיין תרומה קסח ע"ב ובגליון פ' פקודי (ד"א).

¹² סוד המוציא לחם מן הארץ (ד"א).

בראשית

וכלא חד במספר שתין רבוא אינון דקיימין כחדא ואפיקו חילין לזינייהו דלית לון חושבנא [כגוונא דא] לכלם בין אינון שתין בין כל חילין דילהון בשם יקרא מאי בשם יקרא אי תימא דקרא לון בשמתהון לאו הכי הוא <דאם כן בשמו מבעי ליה> אלא בזמנא דדרגא דא לא סליק <בשמא> <נ"א> לעילא) ואקרי מ"י לא אוליד ולא אפיק טמירין לזיניה" אע"ג דכלהו הוו טמירין ביה כיון דברא אלה ואסתלק בשמיה ואקרי אלהים כדין בחילא דשמא דא אפיק לון בשלימו ודא הוא בשם יקרא בההוא שם דיליה קרא ואפיק^ב כל זינא וזינא לאתקיימא בשלימותיה כגוונא דא (שמות לא ב) ראה קראתי בשם אדכרנא שמי לאתקיימא בצלאל על קיום אשלמותיה

מרב אונים (ישעיה מ כו) מאי מרב אונים^א דא ריש דרגין דסליקו ביה כל רעותין ואסתלקו ביה

ב/ב

בארה סתים ואמיין כ"ח דא רוא דעלמא עלאה דאסתלק בשם אלהים כדקאמרן איש לא נעדר מאינון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא ובגין דאיש לא נעדר בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחובייהו אתמנון ולא אעדר מאינון^א שתין רבוא אפילו חד בגין למהוי כלא דיוקנא חדא כמה דאיש לא נעדר לעילא אוף הכי לא נעדר לתתא^א:

בראשית רב המנונא סבא^א אמר אשכחן אתוון בהפוכא בי"ת בקדמיתא ולבתר ב' בקדמיתא היינו בראשית ברא לבתר אל"ף בקדמיתא ולבתר אל"ף בקדמיתא היינו אלהים את לבתר אלא כד בעא קב"ה למעבד עלמא^א

"במספר" - ששים רבוא הם שעומדים יחד, והוציאו צבאות למיניהם שאין להם חשבון. (כדוגמת זה) "לכולם" - בין אותם הששים ובין כל צבאותם "בשם יקרא". מה זה "בשם יקרא", אם תאמר שקרא להם בשמותם, זה אינו כך, שאם כן היה צריך להיות בשמו. אלא בזמן שהדרגה הזו לא עולה בשם (למעלה) ונקראת "מ"י", לא מולידה ולא מוציאה נסתרים למינה, אף על גב שכולם היו טמונים בה. כיון שברא "אלה" והתעלה בשמו ונקרא אלהים, אז בכח השם הזה הוציא אותם בשלמות. וזהו "בשם יקרא", באותו השם שלו קרא והוציא כל מין ומין שיתקיימו בשלמותו. כדוגמת זה "ראה קראתי בשם", הזכרתי שמי שיתקיים בצלאל על קיום שלמותו.

"מלב אונים", מה זה "מרב אונים", זה ראש הדרגות, שעולים בו כל הרצונות, ועליתם בו

בדרך סתום. "ואמיין כח" - זה סוד העולם העליון שהתעלה בשם אלהים, כמו שאמרנו. "איש לא נעדר" - מאותם ששים רבוא שהוציא בכח השם. ומשום שאיש לא נעדר, בכל מקום שמתו ישראל ונענשו בחטאייהם, נמנו ולא נעדר מאותם ששים רבוא אפילו אחד, כדי להיות הכל צורה אחת. כמו שאיש לא נעדר למעלה, אף כאן לא נעדר למטה.

"בראשית". רב המנונא הזקן אמר, מצאנו אותיות בהפוך, בי"ת בהתחלה ואחר כך. ב' בהתחלה היינו "בראשית", "ברא" לאחר מכן. אל"ף בהתחלה ואחר כך. אל"ף בהתחלה היינו "אלהים", "את" לאחר

^א פירוש לא הוציא האורות הטמונים בו למיניהם. הרש"ב (נ"א).

^ב ע"י קריאת השמות קשר אותן בשורשן העליון ויחד אותם למעלה, וכמ"ש בתיקונים תיקון מ"ט ותי' נ"ז ע"ש. ועי"ז נמשך עליהם אור וקדושה משורשם העליון שבקודש הקדשים, ועי"ז נבררו ויצאו מהרע לגמרי (דע"ה ח"ב לה ע"ד).

^ג פקודי רלא ע"ב (הערת הזוהר).

^ד קכג ע"ב ושמות כב ע"א (דפ"ק).

^ה עי' אריכות במאמרי רשב"י.

^ו עי' זוהר הרקיע.

^ז הוא ו' קצוות (נ"א). דהיינו, כאשר רצה להאציל ולהתפשט האצלות הנעלם ו"ק, שהם גבול לכל המתגלה והם בלי גבול, אתו כל אתוון שביד כולם כח להאציל, כל הנמצא בו ימים ו"ק מפני כללות כל

בראשית

כל אתוון הוּו סתימין^א ותרין אלפיין שניין עד דלא
ברא עלמא הוה מסתכל קב"ה ואשתעשע בהו^ב

כד בעא למברי עלמא אתו^א כל אתוון קמיה^ד
מסופא ארישייהו^ה שריאת את ת למיעל ברישא
אמרה רבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא
דאנא חותמא דגושפנקא^א דילך אמ"ת ואת
אתקריאת אמ"ת יאות למלכא למשרי באת
אמ"ת ולמברי בי עלמא אמר לה קב"ה יאות
אנת וזכאה אנת אלא לית אנת כדאי למברי בכ
עלמא הואיל ואנת זמינא למהוי רשים על מצחיין^א
דגוברין מהימנין דקיימו אורייתא מאל"ף ועד
ת"ו וברשימו דילך ימותון ועוד דאנת חותמא
דמות הואיל ואנת כך לית <אנת> (אנא) כדאי
למברי בכ עלמא [מיד נפקת]^א:

מכן. אלא כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות
את העולם, כל האותיות היו סתומות,
ואלפיים שנה טרם שברא את העולם היה
מסתכל הקדוש ברוך הוא ומשתעשע בהן.
כשרצה לברוא את העולם, באו לפניו
כל האותיות מסופם לראשם. התחילה
האות ת' להכנס בראש. אמרה, רבון
העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם,
שאני תשלום חותם שלך אמ"ת, ואתה
נקראת אמ"ת, ראוי למלך להתחיל באות
אמ"ת ולברוא בי את העולם. אמר לה
הקדוש ברוך הוא, את ראויה ואת זכאית,
אלא שאינך כדאית לברוא בכ את העולם,
הואיל ואת עתידה להיות רשומה על מצחי
האנשים הנאמנים שקיימו את התורה
מאל"ף ועד ת"ו, וברושם שלך ימותו.
ועוד, שאת חותם המות. והואיל ואת כך,
אינך כדאית לברוא בכ את העולם. מיד

אחת מכולם כדפי^א, ואתו כולם לפניו, היינו סוד המחשבה שדנה לראות אם יתגלו ע"י זאת או ע"י זאת,
והיינו בונה עולמות ומחריבן וכו', כי העלות במחשבה בריאת העולם על ידי זאת הבחינה. וגלגול ההקף
הבחינה היא כלי בריאתו, מפני היזק הנמשך אל מציאות העולם יקרא בנין עולם וחורבנו. וזהו "אתו כל
אתוון", כי נתגלגלו בחינות אותיות בבניה בסוד הקף גלגל כ"ב אותיות, אורם ואצילותם למעלה, לברוא
העולם ונתבטלו מצאותם שנתגלגלו אותם הבחינות, ולא נברא העולם מפני סבת החורבן כאשר נבאר בכל
אות ואות. וזהו עאלת אות פלוני דקאמר, וכן נפקת שנתגלגלה אותה בחינה ועבר זמן הנהגתה, שיש לכל
אות ואות זמן יתגלה בחינתו וזמן יעובר בסוד הנהגת המדות כמו שיש שמיטין ויובלות (אור יקר ש"א סי'^א \$2).

(אור יקר ש"א סי' ז') (\$2).

^א היינו בבניה – א"ם (נ"א).

^ב בפ' תרומה קסא ע"א ובז"ח רות ריש פ' ע"ד ובמדרש ויק"ר ריש פ' יט וע"ש עוד בציונים (לש"ו), ועי'
אריכות ביהל אור.

^ג מקץ רד ע"א ויגש רה ע"ב (הערת הזוהר).

^ד כל האותיות נכללו באות ב', ולכן נברא העולם בו (הקדו"ש סח ע"א ע"ש). ועי' לקמן ג' ע"א מש"כ
בשם השער מאמרי רשב"י על אות נ'.

^ה עי' בתיקונים דף עד ותמצא טעם למה באים למפרע (ד"א). כי האותיות נבראו בבינ"ה א' תחילה
ואח"כ כולם על הסדר ונמצאת ת' אחרונה עומדת בפתח הבינה ע"כ יצאה ראשונה – א"ם (נ"א). עי'
תיקו"ז יז ע"א: ע"א והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) אלין אינון אתוון דהוה לון שכל לאעלא קדם מלכא כל
חד על תקונוי מסטרא דגבורה עאלו כלהו למפרע בגין דאיהי דרועא שמאלא תשר"י ודא איהו בראש"י
בא' תשר"י בגין דבמדת הדין אתברי עלמא ובגין דא עאלו למפרע והא אוקמוהו דבימינא אתברי עלמא
וביה עאלו אתוון כסדרן ורזא דמלה אמרתי עולם חסד יבנה (תהלים פט ג) ובגין דא כד עאלו אתוון למפרע
ומנייהו כסדרן לא בעא קודשא בריך הוא למברי בהון עלמא עד דשתף לון בימינא ושמאלא וברא בהון
עלמא.

תרגום: ענין אחר, "והמשכילים יזהירו" אלו הם אותיות שהיה להם שכל להיכנס לפני המלך, כל אחת
על תקונה, מצד של גבורה נכנסו כולן למפרע, משום שהיא זרוע שמאל תשר"י, וזה בראש"י, בא' תשר"י,
בגלל שבמדת הדין נברא העולם, ומשום זה נכנסו למפרע. והרי פרשוה שבימין נברא העולם, ובו נכנסו
אותיות כסדרן. וסוד הדבר "אמרתי עולם חסד יבנה", ולכן כשנכנסו האותיות למפרע, ומהם כסדרן, לא
רצה הקדוש ברוך הוא לברא בהן את העולם, עד ששתף אותן בימין ובשמאל, וברא בהן את העולם. ועי'
אור יקר (ש"א סי' ז): להיות האותיות בבניה שהיא נקבה, ואותיות בה בהיפוך, לכך באו כך, שראש לכולם
הבינה היא סופם בחמכה, ואחר שגלגול זה היה בבניה.

^א חותם הטבעת (דפ"א).

^א פי' ביחזקאל (ט ד) והתוית תו על מצחות וכו' (ד"א).

בראשית

יצאה.

נפקתו^א:

עאלת את ש קמיה^ב אמרה קמיה רבון עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דבי אתקרי שמך שד"י ויאות למברי עלמא בשמא קדישא אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת^ג אבל הואיל ואתון דזינפא^ד נטלן לך למהוי עמהון לא בעינא למברי בך עלמא דבגין דלא אתקיים שקרא אלא אי יטלון לך ק"ר מכאן מאן דבעי למימר שקרא^ה יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים ליה שקרא דהא^ו את ש' את קשוט איהו את קשוט דאבהתן דאתיחדו בה ק' ר"ל אתון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון ובגין לאתקיימא נטלי את ש' בנווייהו הוי קשר כיון דחמאת הכי נפקת מקמיה^ז:

עאלת את צ"ב אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא <דבי> בי התימין צדיקים ואנת דאתקריאת צדיק בי רשים דכתיב (תהלים יא ז) כי צדיק יהוה צדקות אהב ובי יאות למברי עלמא אמר לה צדי צדי אנת וצדיק אנת^ח אבל אנת צריך למהוי טמירא לית אנת צריך לאתגלייא כל כך בגין דלא למיהב פתחון פה לעלמא מאי טעמא ל איהי אתיא י' דשמא [דברית] קדישא ורכיב עלה ואתאחד בהדה

נכנסה האות ש' לפניו. אמרה לפניו, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי נקראת שמך שד"י, וראוי לברוא את העולם בשם קדוש. אמר לה, את ראויה ואת טובה ואת אמת, אבל הואיל והאותיות של הזיוף נוטלים אותך להיות עמהם, איני רוצה לברוא בך את העולם, שהרי השקר לא יתקיים אלא אם ק' ר' יטלו אותך. מכאן, שמי שרוצה לומר שקר יקח יסוד של אמת בהתחלה ואחר כך יקיים את השקר, שהרי האות ש' היא אות אמת, אות האמת שהתיחדו בה האבות. ק' ר' הם האותיות שנראו על הצד הרע, וכדי להתקיים לקחו את האות ש' בתוכן, ונהיה קשר. כיון שראתה כך, יצאה מלפניו.

נכנסה האות צ'. אמרה לפניו, רבון עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני (שבי) בי חתומים הצדיקים, ואתה שנקראת צדיק רשום בי, שכתוב "כי צדיק ה' צדקות אהב", ובי ראוי לברוא את העולם. אמר לה, צדי, צדי את וצדיק את, אבל את צריכה להיות טמונה, אינך צריכה להתגלות כל כך כדי שלא לתת פתחון פה לעולם. מה הטעם, ל' היא, ובאה הי' של השם של הברית הקדוש ורוכב עליה ונאחז

^א עי' אריכות במאמרי רשב"י.

^ב עי' זוהר הרקיע: צורת ש' מורה על ג' אבות המתייחדים במלכות ע"י יסוד כמד"א כרוה נדיבי העם במחוקק דא יסוד והוא סוד נקודת ציון שבה הנעשים ע"י האבות הנכנסים לה ביסוד ונעשים לה נקודה זה כנגד יסוד כיד שיכנוס בה היסוד הקודש בסוד בתולה שפתחה סתום ובעלה עושה אותה כלי וזה באר חפרוה שרים חפרוה ממש כרוה נדיבי העם כרוה ממש ולפי' נקרא שדי המורה על היסוד כנוודע.

^ג "יאות אנת" כנגד חסד. "וטב אנת" כנגד גבורה. "וקשוט אנת" כנגד ת"ת (זהר הרקיע).

^ד אתתון דזינפא הם ק"ר, כי ק' דוגמת ה' מזוייפת, כקוף בפני אדם. ור' דוגמת ד' מזוייפת (זהר הרקיע).

^ה ויקהל רטו ע"ב (הערת הזוהר).

^ו בראשית נג [כז – דפ"ק] ע"ב מקץ רד ע"א תרומה קנב ע"א (ד"א).

^ז פקודי רסד ע"א תרומה קמח ע"ב (הערת הזוהר).

^ח עי' אריכות במאמרי רשב"י.

^ט עי' זוהר הרקיע: הצדיקים חתומין באות ברית קודש הרומז לצדיק יסוד עולם, כי אם אינם שלימין בו, אפילו יקיימו כל התורה אינם נקראים צדיקים. וגם בינה שהוא רבון דעלמא בסוד רשום, שהרי עלמא דאתי אסתיים בדכורא שהוא יסוד צדיק, וז"ש דאנת אתקריאת צדיק בי רשום, דכתיב כי צדיק ה' צדקות אהב, שהם נו"ה הנקרא צדקות, ובינה נתפשט עד הוד, וזהו צדקות אהב וראוי שיברא העולם במדתו.

^י הוא בחי' צדיק באחור ישבחנה כלומר שח"ב אינם פב"פ (בהגר"א בספד"צ ע"ב ע"ב ד"ה לא הו), וז"ס וחכם באחור ישבחנה כי חכם שהיא חכמה השביח את הבינה והאיר בה בסוד אב"א וגם ז"ס הנזכר כאן בצורת אות צ' שהם או"א יו"ד ונו"ן (ע"ח שער הכללים פרק א'), ועי' ע"ח שער כה פרק א' ביחס לצ' דצלם.

בראשית

ורוא דא כד ברא קב"ה לאדם הראשון^א דו פרצופין בראו ובגין כך אנפוי דיו"ד מהדר לאחורא כגוונא דא ז' ולא אתהדרו אנפין באנפין כגוונא דא ז' אסתכל לעילא כגוונא דא ז' אסתכלת לתתא כגוונא דא ז' אמר לה קב"ה תו^ב דאנא זמינ^ב לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין אבל באתרא אחרא תסתלק נפקת מקמיה ואזלת:

עאלת את פ^ב אמרה קמיה רבון עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דהא פורקנא דאנת זמין למעבד בעלמא בי רשים ודא הוא פדות^ב ובי יאות למברי עלמא אמר לה יאות אנת אבל כך אתרשים פשע בטמירו כגוונא דהויא דמחי ואעיל רישיה בין גופיה הכי מאן דחב כפיף רישיה ואפיק ידוי וכן ע (פשע) עון אע"ג דאמרה דאית בי^ב ענוה אמר לה קב"ה לא אברי כך עלמא נפקת מקמיה:

עאלת את ס אמרה קמיה רבון

ג/א

עלמין ניהא קמך למברי בי עלמא דאית בי סמיכא לנפלין דכתיב (תהלים קמה יד) סומך יהו"ה לכל הנופלים אמר לה על דא אנת צריך לאתרך ולא תזוז מניה אי את נפיק מאתרך מה תהא [עלייהו] דאינון נפילין הואיל ואינון סמיכין עלך מיד נפקת [מקמיה]:^א

עמה, וזה הסוד, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, ברא אותו בב' פרצופים, ולכן הפנים של יו"ד חוזר לאחור כמו זה ז', ולא חוזרים פנים בפנים כמו זה ז', מסתכל למעלה כמו זה ז', מסתכל למטה כמו זה ז'. אמר לה הקדוש ברוך הוא עוד, שאני עתיד לנסר אותך ולעשות אותך פנים בפנים, אבל במקום אחר תתעלי. יצאה מלפניו והלכה.

נכנסה האות פ^ב. אמרה לפניו, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שהרי הישועה שאתה עתיד לעשות בעולם רשומה בי, וזו היא פדות, ובי ראוי לברוא את העולם. אמר לה, ראויה את, אבל כך רשום פשע בדרך סתום. כמו שהנחש שמכה ומכניס ראשו בין גופו, כך מי שחוטא כופף ראשו ומוציא ידיו. וכן ע' עוון, אף על גב שאמרה שיש בי ענוה, אמר לה הקדוש ברוך הוא, לא אברא כך את העולם. יצאה מלפניו.

נכנסה האות ס'. אמרה לפניו, רבון

העולמים, נוח לך לברוא בי את העולם, שיש בי סמיכה לנופלים, שכתוב "סומך ה' לכל הנופלים". אמר לה, על כן את צריכה את מקומך ואל תזוזי ממנו. אם את יוצאת ממקומך, מה יהיה על אותם הנופלים, הואיל והם סומכים עליך. מיד יצאה מלפניו.

^א אדה"ר חכמה עיין פ' אמור פח ע"ב והיינו יו"ד דרכיב על נו"ן בינה ובקדמיתא לא הוו משגיחין אפין באפין ע' בספרא דצניעותא קעו ע"ב והאזינו רצב ע"ב (ד"א).

^ב בראשית כא [כח – דפ"ק ודפ"א] ע"א (ד"א).

^ג עי' אריכות במאמרי רשב"י.

^ד עי' זוהר הרקיע.

^ה יש הפרש בין גאולה לפדיון, כי גאולה בעלמא דדכורא, אם יגאלך טוב יגאל, שהוא יסוד הנק' טוב. ופדיון בעלמא דנוקבא, ונתן פדיון נפשו, נפש דדוד, ונמשך פדיון זה מפה שבמלכות וכו' ופ' זו יש בה מסטרא אחרא כי אין פדיון אלא על ידי דבר אחר שיכנס במקומו לפייס סט"א כד"א פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר וכו' ולפיכך אתרשים בה פשע בטמירו (שער מאמרי רשב"י).

^ו עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י.

^ז ו ע"א (דפ"ק).

^ח עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: הנה בינה יש לה שתי בחינות, אם בחי' ס' סתומה, והיא כד יתבא רביעה על בנין (עי' ח"ב קכז ע"א), ואז מתפשט עד הוד. ואם בחינת ס' בהעלותה בחכמה ונגזת החכמה בתוכה, ואז לא יתבא על בנין. ובזמן הגלות, מסתלקת האם מעל הבנים בעו"ה, והבנים נופלים. ובעלותה למעלה בחכמה בסוד ס', משם משפעת אור לבנים וסומכת אותם בגלות. ואלו לא היה לבינה בחינה זו, להתעלות להיות היכל לחכמה, לא היה תקומה ח"ו לבנים העליונים בנופלים בגלות, ולא היה להם סמך. והכונה היא כי אילו היה אור ס' מתפשט בעולם, שהם ששה קצוות העליונים הנקראים עולם, כאשר יחטאו התחתונים, יגיע הפגם עד אותו אור ח"ו, ויפלו הבנים ולא יהיה להם עוד על מה לסמוך ח"ו. לכן גזרה חכמתו ית', שלא יתגלה אור ס' בבנים כי אם אור ס' סתומה,

בראשית

עאלת את נ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי כתיב (שמות טו יא) נורא תהלות ותהלה דצדיקים נאוה תהלה אמר לה נרין תוב לאתרך דהא [בגנין] (בגין כך) תבת סמך לאתרה והוי סמך עליה מיד תבת לאתרה ונפקת מקמיה:

עאלת את מ אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי אתקריאת מלך אמר לה הכי הוא ודאי אבל לא אברי כך עלמא בגין דעלמא אצטריך למלך תוב לאתרך אנת ול וכ דהא לא יאות לעלמא למיקם בלא מלך:

בההיא שעתא נחת מן קדמוהי את כ מעל כורסי יקריה אודעזע ו אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא כבודך וכד נחתת כ מעל כורסי יקריה אודעזעו מאתן אלף עלמין ואודעזעו כורסייא וכלהו עלמין אודעזעו למנפל אמר לה קב"ה כ"ף כ"ף מה את עביד הכא דלא אברי כך עלמא תוב לאתרך דהא כך כליה (ישעיה י כג) כלה ונחרצה אשתמע תוב

נכנסה האות נ'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי כתוב "נורא תהילות", ותהלה לצדיקים נאוה תהלה. אמר לה, נרין שובי למקומך, שהרי בשבילך שבה סמך למקומה ותהיי סמוכה עליה. מיד שבה למקומה ויצאה מלפניו.

נכנסה האות מ'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי נקראת מלך. אמר לה, כך הוא ודאי, אבל לא אברא כך את העולם, משום שהעולם צריך מלך. שובי למקומך את ול וכ, שהרי לא ראוי לעולם לעמוד בלי מלך. באותה שעה ירדה מלפניו האות כ' מעל כסא כבודו. הזדעזעה ואמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני כבודך. וכשירדה כ' מעל כסא כבודו, הזדעזעו מאתיים אלף עולמות, והזדעזעו הכסא, וכל העולמות הזדעזעו ליפול. אמר לה הקדוש ברוך הוא, כ"ף כ"ף, מה את עושה כאן, שלא אברא כך את העולם. שובי למקומך, שהרי כך כליה, "כלה ונחרצה" נשמע, שובי לכסאך ותהיי שם.

שאף אם יחטאו התחתונים ויעשו פגם ח"ו באור ההוא ח"ו, ויפלו הבנים, עוד ישאר להם סמך באור ס' בעלותה למעלה בחכמה, אשר אין מגיע שם פגם, וממקומו יפן ברחמיו, לסמוך הבנים הנופלים בזמן הגלות ולסעדם. וזהו אי את נפיק מאתרך מה תהא עלייהו, דאינון דנפלין הואיל ואינון סמיכין עלך.

⁸ עי' שער מאמרי רשב"י: הכונה היא כי נון כפופה היא נוקבא, והיא סוכת דוד הנופלת. ונורא הוא ת"ת המחבר שתי תהלות יחד, תהלה עליונה בינה, ותהלה תתאה מלכות. ולפיכך נקרא נורא תהלות, כי כאשר יעלה למעלה בסוד הדעת, בתהלה עליונה, יקרא נורא, ותהיה בינה ארון לו, לקבל ממנו, כי נורא בהפוך אתון ארון. וכן למטה בסוד ת"ת במלכות, יקרא נורא ומלכות ארון לו כנודע. ולא יקרא נורא אלא בהיות אחת משתי תהלות אלו ארון לו והוא בתוכם, אם בתהלה עליונה בסוד הדעת, ואם בתהלה תחתונה בסוד ת"ת. ושניהם נקראים נרין, והם סוד שני נרנים, בינה ומלכות. ועוד יש בנרין קשוטי הצדיקים המקשטים ומיפים את הכלה התחתונה במעשיהם הנאים, וזהו מ"ש, ותהלה דצדיקים, לישרים נאוה תהלה, וזהו סוד נרין המחזרת פניה להביט בתחתונים, להתקטט על ידיהם.

² עי' אריכות בזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: האותיות אורות מבהיקין מאירים ומזהירים, וכונת כל אחת באומרה שיברא בה העולם הוא התפשטות אורה והתגלותה בתחתונים. ואלו היה אור נרין מתפשט ויורד למטה בתחתונים, היתה מתרחקת מאד מאור סמך. ולהיות כי היא לית לה מגרמה כלום אלא מאי דנקטא מלעילא, ברדתה למטה לא תוכל לעמוד מפני ריחוקה מאור סמך הסומכת אותה, ולכן אמר לה שתשוב למקומה ויהיה לה מאור סמך ועזר בימי נפלה בגלות.

³ עי' שער מאמרי רשב"י: § מ' פתוחה סוד מלכות, בהתפשט אור בינה בתוכה, ואז מולכת בתחתונים. ⁴ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: גזרה חכמת המאציל העליון, להיות עת זמן להארת בינה במלכות בר"ה ויוה"כ, ואז נקראת מלך, כי מ' בסוד ארבע ספירות, נצח הוד יסוד מלכות מאירות במלכות מצד בינה. ול' הם סוד ג' ספירות חג"ת מאירות במלכות מצד בינה. וך' הם סוד שתי ספירות חכמה ובינה שבבינה מאירות במלכות. ובהצטרפות כולם להאיר במלכות תקרא מלך. ואלו היה העולם נברא באותיות אלו, שהם סוד התפשטות בינה במלכות, יהיו כל הנבראים במדרגת מלכים אחר שנבראו באור פני מלך, והעולם צריך למלך למען ייראו ממנו, ושמרו דרך ה'. ולפיכך גזרה חכמתו ית' שלא יברא העולם באור רב כזה המתפשט מאותיות אלו, והחזירם למקומם להעלים האור הרב ההוא, ולברא העולם באור מועט כדי שיהא מורא מלכות שמים עליהם, ולא יתגלה אור זה כי אם לעתים ידועים בר"ה ויוה"כ כדפרשית.

⁵ בריאה (ד"א).

⁶ ח ע"ב (דפ"ק).

בראשית

באותה שעה יצאה מלפניו ושב למקומה. לכרסייך והוי תמן בההיא שעתא נפקת מקמיה ותבת לדוכתה^א:

עאלת את י אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא שירותא דשמא קדישא ויאות לך למברי בי עלמא א"ל די לך דאנת חקיק בי ואנת רשים בי וכל רעותא דילי בך סליק לית אנת יאות לאתעקרא מן שמי:

עאלת את ט' אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא בי אתקריאת טוב וישר אמר לה לא אברי בך עלמא דהא טובך סתים בגוון וצפון בגוון הה"ד (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך הואיל וגנוז בגוון לית ביה חולקא לעלמא דא דאנא בעי למברי אלא בעלמא דאתי ותו דעל דטובך גנוז בגוון יטבעון תרעי <שפתים> דהיכלא הה"ד (איכה ב ט) טבעו בארץ שעריה ותו דח לקבלך וכד

נכנסה האות י'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני ראשית השם הקדוש, וראוי לך לברוא בי את העולם. אמר לה, די לך שאת חקוקה בי ואת רשומה בי, וכל רצוני עולה בך, אינך ראויה להעקר משמי.

נכנסה האות ט'. אמרה לפניו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני נקראת בי טוב וישר. אמר לה, לא אברא בך את העולם, שהרי טובך סתום בתוכך וצפון בתוכך, זהו שכתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". הואיל וגנוז בתוכך, אין בו חלק לעולם הזה שאני רוצה לברוא אלא בעולם הבא. ועוד, על שטובך גנוז בתוכך יטבעו שערי ההיכל, זהו שכתוב "טבעו בארץ שעריה". ועוד, שח' כנגדך,

^א עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י ובזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: אחרי שלא גזרה חכמתו להבראת העולם בשלשה אותיות אלו שבמלך, שהם מ'לך פשוטה מצד העלמם, ירדה כ' כפופה מכסא הכבוד, כי כ' פשוטה בעולם הזכר, וכ' כפופה בעולם הנקבה, וזו כסא לזו. ולזה הושמה בכס"א הכ' כפופה, כי עולם הזכר הוא המלך היושב על כסא דין, שהיא עולם הנקבה, שהוא עולם הבריאה. וסוד כס"א: כ', שתי ספירות, חכמה בינה. ס', ו' קצוות הבנין מאירין בבריאה. א', מלכות. ובהצטרפות כולם להאיר בבריאה, תקרא הבריאה כסא לאצילות. ורצתה שיברא העולם באור הבריאה, בסוד חכמה ובינה שבבריאה, שהיא סוד כ' כפופה שבכסא. ואמר שכשירדה כ' להתפשט למטה, לשיברא העולם בה, אזדעזעו מאתן אלף עלמין, הם סוד חכמה ובינה, כלולה כל אחת מעשר, ועשר מעשר עד מאתים אלף. ונזדעזעו מפני ירידתם למטה, כי תתמעט הארתם ויתעבה. וגם הכסא עצמו נזדעזע לסיבה זו, כי ברדתו למטה, יתמעט אורו ויתעבה, וכולהו עלמין אזדעזעו למנפל, הם שאר העולמות הנמשכין משש קצוות שבכסא. ואלו אמר בהם למנפל, כי יפלו בהתמעט אורם, אחר שעקרון מועט משש קצוות בלבד, ובירידתם יהיה אורם מועט מאד. אמר לה קב"ה כ' כ' מה את עביד הכא כו', הנה הבריאה היא מצד השמאל מצד החשך, כד"א ובורא חשך, ושם מקום הכליה, ולכל תכלית הוא חוקר, וכמש"ה כרסייה שביבין די נור כו', ולא היה לעולם תקומה בה, ולפיכך לא נברא העולם בה.

^ב עי' שער מאמרי רשב"י: חכמה שבז"א, שירותא ממאי דאתגלייא הוי, ולפיכך נקראת שירותא, והיא היו"ד שבשם. ורצתה שיתגלה אורה בתחתונים, ושיברא בה העולם, והשיבה כי היא נעלמת מאד, ואין ראוי שיתגלה אורה בתחתונים, כי אף בשם בן ארבע לא היה ראוי שתתגלה בו לרוב העלמה, ודי שנגלה בו לבד, ואין ראוי לגלותה יותר, כי אין העולם כדאי להשתמש באור הזה.

^ג עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: "את חקיק בי" יורה על חכמה דבז"א. "ואנת רשים בי" יותר דק, כעין רשימא בעלמא, יורה על מוחא דאבא, יו"ד דתלייא ממזלא קדישא. "וכל רעותא דילי בך" סליק כנגד מוחא סתימא, אשר שם הרצון העליון.

^ד יסוד (ד"א). ועי' שער מאמרי רשב"י: שהוא תשיעי מלמעלה למטה ונקרא טוב כד"א אמרו צדיק כי טוב. תרומה קנב ע"א (הערת הזוהר).

^ה שמות קנב ע"א (הערת הזוהר).

^ו עי' שער מאמרי רשב"י: להיות כי לא היה הזווג תמידי, גברו האויבים, ונטבעו שערי ההיכל העליון, והם פתחי הרחם העליון, אשר נטבעו בהמנע ממנה הזווג העליון. וענין טביעה זו לפי הנראה, הוא הכנסם בעמקי הקליפות, לסיבת ריחוק הזווג מהם, ולא ששלטו בהם הקליפות ח"ו, כי השערים לא שלטו בהם האויבים, אלא שנכנסו בעמקי הקליפות להכניעם, בסוד ומלכותו בכל משלה וכו', ובאמת כי אין דעתי נוחה לומר שטביעה זו היא בעמקי הקליפות, שאין זה דומה לגניזת האור העליון, ועוד שאין זה קרוי ארץ, כניסתה בעמקי הקליפות, והכתוב אומר טבעו בארץ. לכן אני אומר, שכשם שהאור העליון של יסוד נגנז בפנימיותו, כן מקום כניסת האור שהוא פתחי הרחם, נטבעו בפנימיות המלכות הנקראת ארץ.

בראשית

ותתחברון כחדא הא ח"ט ועל דא אתוון אלין לא רשימין בשבטין קדישין מיד נפקת מקמיה:⁸

עאלת את ז אמרה ליה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי נטרין בניך שבת דכתיב (שמות כ ח) זכור את יום השבת לקדשו אמר לה לא אברי בך עלמא דאנת אית בך קרבא¹⁰ וחרבא דשננא ורומחא דקרבא כגוונא דנון¹¹ [מיד] נפקת מקמיה:

עאלת את ו אמרה קמיה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דאנא את משמך אמר לה ו אנת וה די לבון דאתון אתוון דשמי דאתון ברזא דשמי וחקיין וגליפין בשמי ולא אברי בכו עלמא:

עאלת את ד ואת ג אמרו אוף הכי אמר אוף לון די לבון למהוי דא עם דא דהא מסכנין לא יתבטלון מן עלמא וצריכין לגמול עמהון טיבו דלית איהו מסכנא גימל גומל לה טיבו לא תתפרשון דא מן דא ודי לבון למיון דא לדין:

עאלת את ב' אמרה ליה רבון עלמא ניהא קמך למברי בי עלמא דבי מברכאן לך לעילא

וכשתתחברו יחד הנה ח"ט, ועל כן האותיות הללו לא רשומות בשבטים הקדושים. מיד יצאה מלפניו.

נכנסה האות ז'. אמרה לו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי שומרים בניך את השבת, שכתוב "זכור את יום השבת לקדשו". אמר לה, לא אברא בך את העולם, שבך יש קרב וחרב חדה ורומח של קרב כמו שלנו. מיד יצאה מלפניו.

נכנסה האות ו'. אמרה לפניו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני אות משמך. אמר לה, וא"ו, את וה' די לכם שאתם אותיות של שמי, שאתן בסוד של שמי, וחוקות וגלופות בשמי, ולא אברא בכן את העולם.

נכנסה האות ד' והאות ג'. אמרו אף כך. אמר אף להן, די לכן להיות זו עם זו, שהרי העניים לא יתבטלו מן העולם, וצריכים לגמול עמהם חסד. דל"ת הוא העני, גימל גומלת לה חסד. אל תפרדו זו מזו, ודי לכן לזון זו את זו.

נכנסה האות ב'. אמרה לו, רבוננו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם,

⁸ צינור המותרות (ד"א). עי' שער מאמרי רשב"י: \$ האבר הקדוש העליון יש לו שתי צנורות: האחד מזריע זרע קודש, והצינור השני דוחה המותרות. ומותרות אלו הם שורש הדינים, וכמ"ש בספר הכוונות בדרוש יפנה ויטול, וכו' ושתי הצנורות האלו הם סמוכין זה לזה, כי אין ביניהם אלא כקליפת השום, וכנגדם ח' וט', זה קדש וזה חול, וזמ"ש "דהא ח' לקבלך", כי הם סמוכין זה לזה, ובדבר מועט אפשר להתערב קדש בחול ח"ו, ולפיכך אין ראוי לברא העולם בבחי' זו.

² עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע.

³ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: ז' מורה על היות המלכות עטרת בעלה, בסוד י' על ו' כנודע (תיקו"ז יז ע"ב). וזהו זכור את יום השבת, להעלותו לעולם הזכר, ולקדשו להיות עטרת בעלה, בצנור הקדש, וכו' להעלות "את", שהיא נקבה, בעולם הזכר. \$

¹ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: הכונה היא שיברא העולם בסוד גופא בלא דרועין, כי לז"א שתי בחינות: אם בחי' א', בסוד גופא ודרועין טרם הזווג. ואם בחינת גופא לבד, סוד ו' בשעת הזווג. וזהו סוד ו' שבשם בן ארבע. וזו נעלמת מאד, ולא היה ראוי שיברא העולם בבחינה זו, ולכן השיבם ה' ית', שהן בשמו, ואין ראוי שתתגלה יותר. וכן בה' אחרונה שבשם, כי הכונה ככלה מקושטת בשלשה ווין כחדא, ה', וכד קבילת דכורא היא ה'. וכשלא יש זיווג היא ד' כנודע. הנה אם כן ו' וה' הם סוד זווג גופא בגופא, ואין ראוי שיתגלה אור זה. ואמר שלשה דברים: דאתון אתוון דשמי, דאתון ברזא דשמי, וחקיין וגליפין בשמי. כי יש וא"ו וה' עלאה דתליין במזלא, ועליהם אמר "דאתון ברזא בשמי", כי הם פנימיות השם ונשמה לו. ויש ו' וה' בז"א מלבר, גוף לאלו, ועליהם אמר "דאתון אתוון דשמי", ועוד יש ו' וה' בנוקבא דז"א, ועליהם אמר "וחקיין וגליפין בשמי", כי בה נתעבה האור ונחקק ונגלף. \$

¹¹ תרי פלגי (ד"א).

¹ עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י, וזוהר הרקיע. וז"ל השער מאמרי רשב"י: \$ ד' הוא [רומז לבחי' המלכות] עד לא קבילת דכורא ואין זווג, וזה בזמן הגלות שהיא דלה ועניה וצריכה לגמילות חסדים הנמשך על ידי היסוד, שהוא הקו הפשוט של הגימל, ומטה אליה חסד בסוד אור זרוע לצדיק, כי האור נזרע בה וחוזר וצומח מבלי שיזרע על ידי הגנן, דלא עייל בה גננא בזמן הגלות. וזהו סוד ד' וג', כי ו' וה' היא בהיות ישראל בשלוה, וג' וד' בזמן הגלות, וזהו סוד ד' וג' ואור זה מועט ואין ראוי שיברא בו העולם.

¹ נתיב לא ידעו באר עליון קנ"א ב"ן באר תחתון הו"ה אדנ"י הו"ה אלוקים וזה נותן קיום לעולמות שהם ה' אורות ח"ב (ד"א).

בראשית

ותתא אמר לה קב"ה הא ודאי בך אברי עלמא
ואת תהא שירותא למברי עלמא^א:

קיימא את א לא עאלת אמר לה קב"ה אל"ף
אל"ף למה לית אנת עאלת קמאן כשאר כל
אתוון^ב אמרה (ליה) <קמיה> <רבון עלמא בגין
דחמינא> כל אתוון נפקו מן קמך בלא תועלתא
מה אנא אעביד תמן ותו דהא

ג/ב

יהיבת לאת בי"ת נבזבזא רברבא דא ולא
יאות למלכא עלאה לאעברא נבזבזא דיהב
לעבדוי ולמיהב לאהרא אמר לה קב"ה אל"ף
אל"ף אע"ג דאת בי"ת בה אברי עלמא את תהא
ריש לכל אתוון^ג לית בי יחודא אלא בך^ד בך
ישרון כל חושבנין וכל עובדין דעלמא וכל
יחודא לא הוי אלא באת אל"ף

שבי מברכים אותך למעלה ולמטה. אמר
לה הקדוש ברוך הוא, הרי ודאי שבך אברא
את העולם, ואת תהיי הראשית לברוא את
העולם.

עמדה האות א' ולא נכנסה. אמר לה
הקדוש ברוך הוא, אל"ף אל"ף, למה אינך
נכנסת לפני כשאר כל האותיות. אמרה לו,
רבוננו של עולם, משום שראיתי שכל
האותיות יצאו מלפניך בלי תועלת, מה אני
אעשה שם. ועוד, שהרי

נתת לאות ב' אוצר גדול זה, ולא ראוי
למלך עליון להעביר אוצר שנתן לעבדו
וליתנו לאחר. אמר לה הקדוש ברוך הוא,
אל"ף אל"ף, אף על גב שאברא את העולם
באות בי"ת, את תהיי הראש לכל האותיות.
אין בי יחוד אלא בך. בך יתחילו כל
החשבונות וכל מעשי העולם, וכל יחוד לא
יהיה אלא באות אל"ף.

^א עי' ביאור עניין זה באריכות בשער מאמרי רשב"י וזוהר הרקיע, ועי' הקדו"ש סח ע"א שהיינו רל"א השערים. וז"ל השער מאמרי רשב"י^א: הבי"ת יורה על המלכות בהיותה נשפעת מאשר למעלה ממנה, ונעשית בית קיבול להם, כעין בית שמשימין בתוכה כל הדברים הצריכים למזונות ופרנסה, ויהיה הבית מלא כל טוב, וזה ענין הברכות לזון ולפרנס עליונים ותחתונים. ואין בחינה זו בחי' הזווג העליון, כי היא פנימית בסוד עונתה, וזו חיצונה בסוד שארה כסותה. והנה התחתונים יש להם בחינת הזווג, כי הם פרים ורבים, ונמשך להם זה מהזווג העליון וכו' ונמצא שבברכה שוין העליונים והתחתונים וזמ"ש דבי מברכין לך לעילא ותתא.

והסכים השי"ת עמה לברא העולם בבחינה זו אחר שהיא שוה לכל לשמים ולא רץ זמ"ש ב' ראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (ע"ד) ונרמז בפסוק הזה בר"ת בשו"ה ולכן אנו אומרים ברוך שאמר והיה העולם כי גם הוא ר"ת בשו"ה ונברא העולם בסוד אחר שאין פריה ורביה ולכן היתה תהו ומכל מקום אח"כ אתתקנו אפין באפין ונתן לתחתוני' הזווג וכמש"ה לא טוב היות האדם לבדו אלא שבתחילה לבד נברא העולם בבחינה זו של ברכה וזמ"ש ואת תהא שירותא למברי עלמא כי בתחילה יברא העולם בבחי' זו השוה לכל לעליונים ולתחתונים ואח"ך נתן לתחתו' סוד הזווג דאהדרו אפין באפין כנודע:

^ב עי' שער מאמרי רשב"י: באמת נראית שאלה זו ששאל ה' ית' לאלף לא ניתנה ליכתב, כי איך תכנס אחר שניתנה לב' המעלה להבראות בה העולם וכו', אבל עם מ"ש יתורץ כי ה' ית' אמר שב' תהיה שירותא לבד למברי עלמא, אבל אח"כ אפשר שהאותיות יברא בהם עניני העולם, כי לא נתמעטו כי אם להיותם שירותא למברי עלמא לבד, ואם כן יצדק לשאול אותה למה לא נכנסה אח"כ, כדי שיבראו בה שאר עניני העולם.

^ג עי' שער מאמרי רשב"י: אעפ"י שנברא העולם באות ב', אינה לבדה, אלא שהיא מתלבשת בכל האותיות לפעול פעולתה, וזהו פירוש את תהא שירותא למברי עלמא, לומר שהיא תהיה ההתחלה לבד, אבל לא שתהיה לבדה פועלת וכו', ומכל מקום לא תאיר אות ב' לבדה אלא על ידי אור אלף המתעלם בתוכה ומאיר בה וכו' כי גם בית לא תקבל שפע להאיר בבריאת העולם אלא ע"י אור אלף המתעלם בתוכה.

^ד עי' דע"ה ח"ב עו ע"א שם משמע שהאות א' היא בסוד ז"א וב' היא בסוד מלכות. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ע"א ע"ד בהגה"ה כי בתחלה היה בלא מתקלא ובסוד ב', דהיינו חו"ב, ואמר הקב"ה לאל"ף, כל ייחודי לא יהיה אלא בך. והיינו הכתר שהוא הדעת, פלא אלף אדרין ואכסדרין. וכן הוא בבהגר"א על ס"י ד ע"א.

בראשית

[ועבד קב"ה] (ועתיד קב"ה למעבד) אתוון
[אתוון] עלאין רברבן ואתוון תתאין זעירין²
ובגין כך בי"ת בי"ת בראשית ברא אל"ף אל"ף
אלהים את אתוון מלעילא ואתוון מתתא וכלהו
כחדא הוּו מעלמא עלאה ומעלמא תתאה³:

בראשית רבי יודאי אמר מאי בראשית
ב"חכמ"ה דא חכמ"ה דעלמא קיימא [עלה]
לאעלא גו רזין סתימין עלאין⁴ והכא אנליפי¹²
שית סטריין רברבין עלאין דמנהון נפיק כלא
דמנהון אתעבידו שית מקוריין⁵ ונחלין לאעלא גו
ימא רבא⁶ והיינו [ברא שית] (בראשית) מהכא
אתבריאז מאן ברא לון ההוא דלא אדכר ההוא
סתים דלא ידיע⁷:

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך.
לחד] (בעו לממטי) בי הקל אמר ליה רבי חייא
לרבי יוסי הא דאמריתו [ברא שית] (בראשית)
ודאי הכי הוא בגין דשית יומין עלאין גבי
אורייתא ולא יתיר אחרנין סתימין אינון אבל
חמינן גו סטרי¹³ בראשית דאמר הכי גליפי¹⁴
אנליף ההוא סתימא קדישא² גו מעוי דחד
טמיר¹⁵ דנקיד¹⁵ בנקודה דנעיין ההיא גליפי¹⁵

ועשה הקדוש ברוך הוא אותיות
עליונות גדולות, ואותיות תחתונות
קטנות. ולכן בי"ת בי"ת "בראשית ברא",
אל"ף אל"ף "אלהים את". אותיות מלמעלה
ואותיות מלמטה, וכולן יחד הן מהעולם
העליון ומהעולם התחתון.

"בראשית". רבי יודאי אמר, מה זה
בראשית, בחכמ"ה. זו החכמ"ה שהעולם
עומד עליה להכנס לתוך סודות סתומים
עליונים. וכאן נחקקו ששה צדדים גדולים
עליונים שמהם הכל יוצא, שמהם נעשו
ששה מקורות ונחלים להכנס לתוך הים
הגדול. והיינו ברא שית, מכאן נבראו. מי
ברא אותם, ההוא שלא נזכר, ההוא הנסתר
שאינו ידוע.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך.
כשהגיעו לפרדס אחד, אמר רבי חייא לרבי
יוסי, זה שאמרתם ברא שית ודאי זה כך,
משום שששה ימים עליונים ישנם אצל
התורה ולא יותר, האחרים הם סתומים.
אבל ראינו בתוך צדדי בראשית שאמר כך.
הסתום הקדוש חקק חקיקות בתוך מעיו
של סתר אחד שנקוד בנקודה שנעץ. ההוא
חקק חקוקים ונסתר בו, כמו מי שגונז הכל

^א קנט ותרומה קלב ע"א ושם קעד ע"א ותצוה קפ ע"ב ויקרא ע"ב ע"א ופנחס רכ ע"א ופקודי רכ ע"ב
ויחי רלד ע"ב ויקהל רה ע"ב (ד"א), בראשית ט ע"ב (דפ"א).
^ב אלו מעולם העליון בינה ואלו מעולם התחתון מלכות (שער מאמרי רשב"י).
^ג ע"י אריכות בשער מאמרי רשב"י. \$למחוקק
^ד ע"ק (ד"א). פי' הכא בחכמה הניחו חקיקתם ו"ק דאריך שמנהון נפקי ו"ק של ז"א ומן ו"ק דז"א נפיק
כולא. הרשב"ב (נ"א). בראשית מ ע"ב (הערת הזוהר).
^ה בראשית מ ע"ב (דפ"א).
^ו אצילות (ד"א).

^ז יש ב' חכמות באצילות, אם חכמה קדומה והוא המו"ס, ואם מוחא דז"א, המתחלה לל"ב נתיבות, והיא
חכמה שבז"א, והחכמה זו שבז"א, בה נחקקו שרשי הו"ק הנק' עלמא, וממנה מתקיימין. וזמ"ש "ודא חכמה
דעלמא קיימא עלה", וחכמה זו, בה מתלבשין ו' קצוות הללו, להכנס ולעלות למעלה ע"י למקום המו"ס, כי
זולתה לא יוכלו לקבל האור הרב ההוא, רק שהיא מקבלת האור, וממנה מקבלים הם, וזמ"ש "לאעלא גו
רזין סתימין עלאין". \$

^ח בריאה (ד"א).

^ט מלכות דבריאה (ד"א).

^י ע"י אריכות בשער מאמרי רשב"י.

^{יא} נ"א סתרי (ד"א). למעלה אמר כי בראשית היא חכמה שבז"א, שבה נחקקו השש קצוות דבינה, ולא
הג' עליונות, כי נעלמו ממנה מאד. וזמ"ש "בגין דשית יומין עלאין גבי אורייתא ולא יתיר", כי בז"א שהוא
אורייתא, נכנסו שש קצוות עליונות שבבינה אימא עלאה ולא יתיר, כי ג' עליונות שבבינה נעלמו מאד ולא
נתלבשו בז"א, כי לא היה יכול לקבל האור הרב ההוא, ולפיכך נסתמו ממנו (שער מאמרי רשב"י). \$

^{יב} אימא עלאה (שער מאמרי רשב"י). \$ חכמה אבא נק' סתימא (יהל אור).

^{יג} יסוד אימא (ד"א).

בראשית

אנליף וטמיר ביה כמאן דגניז כלא תחות
מפתחא חדא² והוא מפתחא גניז כלא בהיכלא
חדא ואע"ג דכלא גניז בההוא היכלא עקרא
דכלא בההוא מפתחא הוי ההוא מפתחא סגיר
ופתח³

בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין
אלין על אלין בההוא היכלא אית תרעין עובד
סתימו ואינון חמשיין אנליפו לארבע סטרין והוו
ארבעין ונתשע¹⁶ חד תרעא לית ליה סטרא לא
ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא >איהו לעילא
איהו לתתא< ובגין כך ההוא תרעא סתימ¹⁷:

גו אינון תרעין אית מנעולא חדא וחד אתר
דקיין לאעלא ההוא מפתחא ביה ולא אתרשים
אלא ברשימו דמפתחא לא ידעין ביה אלא
ההוא מפתחא >דפתחא< בלהודוי ועל רזא דנא
בראשית ברא אלהים בראשית דא מפתחא
דכלא סתימ ביה והוא סגיר ופתח ושית תרעין
כלילין ביה בההוא מפתחא¹⁸ דסגיר ופתח כד
סגיר אינון תרעין וכליל לון בגויה >נ"א וכלה
בגויה< כדין ודאי כתיב בראשית מלה גליא¹⁹
בכלל מלה סתימאה ובכל אתר בר"א מלה
סתימאה איהו סגיר ולא פתח²⁰ א"ר יוסי ודאי

תחת מפתח אחד, ואותו המפתח גונז הכל
בהיכל אחד. ואף על גב שהכל גנוז בהיכל
ההוא, העיקר של הכל הוא באותו המפתח.
ואותו המפתח סוגר ופותח.

באותו ההיכל ישנם בו גזים סתומים
רבים אלו על אלו. באותו ההיכל יש
שערים מעשה סתום, והם חמשים. נחקקו
לארבעה צדדים והיו לארבעים (ותשעה).
לשער אחד אין צד, ולא ידוע אם הוא
למעלה אם הוא למטה (הוא למעלה הוא
למטה), ולכן אותו השער סתום.

בתוך אותם השערים יש מנעול אחד,
ומקום אחד קטן להכניס אותו המפתח בו,
ואינו נרשם אלא ברושם של המפתח. אין
יודעים בו אלא אותו המפתח (של הפתח)
לבדו. ועל זה הסוד "בראשית ברא
אלהים". "בראשית" - זה המפתח שהכל
סתום בו, והוא סוגר ופותח, וששה שערים
כלולים בו באותו המפתח שסוגר ופותח.
כשסוגר את אותם השערים וכולל אותם
בתוכו (והכל בתוכו), אז ודאי כתוב
"בראשית", דבר גלוי בכלל דבר סתום.
ובכל מקום בר"א - זה דבר סתום, סוגר

¹⁸ יסוד אבא (ד"א). הוא המוח הסתום שנתגלה ממנו נקודה שהוא יו"ד, וזהו "דנקיד בנקודה" וההיא נקודה נעוצה בו ולא תפרד ממנו, כי הוא נעוץ בה והיא נעוצה בו, וזמ"ש בנקודה דנעוץ כו' והענין הוא, כי אימא עלאה נחקקה תחילה בתוך הדעת שבחד טמירא, כי מעוי הם סוד הדעת, שהוא מלאגא דמליין לאדרין ואכסדראין (שער מאמרי רשב"י).

¹⁹ כלומר שהיא נפתחת בבחי' הדעת (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ד ד"ה אתא מפתחא).

²⁰ כי הדעת הוא הת"ת כידוע (תיקו"ז כט ע"ב), ובהיותו בעיבור במעי אמא בדעת, אז סתימ לאמא בסוד מ' סתומה, שהוא ב' ו' כזה בו, שהוא"ו מתחבר בב' ונעשה מ' סתומה, וזהו סגיר. ואח"כ כשנולד ויוצא הו' ז"א לחוץ, אז אתפתחת וזהו ופתח (יהל אור).

²¹ בבינה דז"א יש בה כל שרשי האצילות שלמטה ממנה, כי היא אם הבנים, וממנה יצאו, וכולם בה, זה למעלה מזה. כאלו תאמר בספירות הבנין מלכות, ולמעלה ממנה יסוד, ולמעלה ממנו הוד כו', ולמעלה ממנו חסד, וזמ"ש "אילין על אילין", כי שרשי הנאצלים בה בסדר מדרגתם, ומשרשי הבנין הנגנזין ונסתמין בתוכה נעשו לה שערים, עובד סתימו, והם חמשים שערי בינה, כי כל אחת משבעה ספירות הבנין, נעשו לה שבע שערים, שבעה פעמים שבעה, הם תשעה וארבעים, ושער החמשים הוא הכולל את כולם (שער מאמרי רשב"י).

²² עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וביהל אור, ועי' תיקו"ז לו ע"ב, ועי' בהגר"א על ספד"צ ריש טו ע"ד.

²³ עטרת היסוד דאבא ה"ה מלכות דידיה השורה באימא עלאה תמיד, וכן עי' בלק קצג ע"ב (ביאורים ח"א סב ע"ב).

²⁴ ענין הטעמי' סגיר ופתח (ד"א).

²⁵ בחכמה, שהוא יסוד אבא, ברא א"א ו"ק דז"א. ופי' "מלא גלייא" היא מלת "שית", כי ו"ק נודעים הם, ומלת "ברא" היא "מלה סתימאה", כי לא הזכיר מי הוא הבורא שהוא א"א (מ"מ).

²⁶ לעיל במפתח שהוא יסוד אבא, אמר סגיר ופתח, וכאן שמדבר בא"א, אמר סגיר ולא פתח, כי הוא נעלם מאד (מ"מ).

בראשית

הכי הוא ושמענא לבוצינא קדישא^א דאמר הכי דמלה סתימאה איהו ברא סניר ולא פתח ובעוד דהוה סניר^ב במלה דברא עלמא לא הוה^ג ולא אתקיים והוה הפי [על] כלא תהו^ד וכד שלטא האי תהו^ה עלמא לא הוה ולא אתקיים:

אימתי ההוא מפתחא פתח תרעין^א ואזדמן לשמושא ולמעבד תולדין^ב כד אתא אברהם^ג דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותנינן באברהם ומה דהוה כלא סתים במלת ברא^א אתהדרו אתון לשמושא ונפק עמודא דעבד תולדין אבר יסודא קדישא דעלמא קיימא עליה כד האי אבר^ב אתרשים במלת ברא כדין רשים סתימא^ג <עילאה קדישא> לגלאה רשימו^ד אחרא לשמיה וליקריה ודא איהו מ^ה וברא אלה וגם כן שמא קדישא דאתברכא דאיהו מ^ה אתרשים ואפיק מן ברא אבר^ב והוא רשים באלה מסטרא דא ואבר מסטרא דא סתימאה קדישא אלה קיימא אבר קיימא כד אשתלים דא אשתלים דא גליף להאי אבר ה^ג גליף להאי אלה י^ד אתערו אתון לאשלמא להאי סטרא וולהאי סטרא כדין אפיק

ולא פותח. אמר רבי יוסי, ודאי זה כך, ושמעתי את הנר הקדוש שאומר כך, שדבר סתום הוא ברא, סוגר ולא פותח. ובעוד שהיה סוגר במילת 'ברא', לא היה העולם ולא יכל להתקיים, והיה מכסה על הכל תהו^ו. וכששולט התהו^ו הזה, העולם לא היה ולא יכול להתקיים.

מתי אותו המפתח פותח שערים ומזדמן לשמוש ולעשות תולדות, כשבא אברהם, שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ושנינו באברהם. ומה שהכל היה סתום במלת 'ברא' חזרו האותיות לשמוש, ויצא עמוד שעשה תולדות, אבר היסוד הקדוש, שהעולם עומד עליו. כשהאבר הזה נרשם במלת 'ברא', אז רשם הסתום העליון (הקדוש לגלות) רושם אחר לשמו ולכבודו. וזה הוא "מ"י ברא אלה". וגם כן השם הקדוש שמתברך שהוא "מה" שנרשם, והוציא מן ברא אבר, והוא רשום באלה מצד זה ואבר מצד זה, הסתום הקדוש. אלה עומד, אבר עומד, כשנשלם זה, נשלם זה. חוקק לאבר הזה ה', וחוקק ל"אלה" הזה י'. האותיות מתעוררות להשלים את הצד הזה ואת הצד הזה, ואז מוציא מ"ם. נוטל אחד לצד הזה ואחד לצד הזה. נשלם השם הקדוש ונעשה אלהים, גם כן השם

^א לרשב"י קראו בוצינא קדישא ר"ל ניצוץ קדוש (ח"ג רצא ע"א).\$

^ב פ' כל זמן שהיו כל הפרצופים כלולים בא"א, שעדיין לא תיקנם (מ"מ).\$

^ג פ' עולם האצילות לא נתקן (מ"מ).\$

^ד פ' כמו עולם התהו שעדיין לא היה תיקון בפרצופים (מ"מ).\$

^ה אבא (מ"מ).\$

^ו צד ע"א (ד"א). כל התולדות שעושים ז'ן, בכח אבא הוא (מ"מ).\$

^ז כשא"א כופף ראשו, והמזל ה"ג נחית עד רישא דז"א, הנה הוא מאיר בחכמה שבו, שהוא הראשון המקבל שפע אור המזל הנז', והחכמה הזו היא סוד החסד הראשון כנז', והוא הנקרא אברהם, וממנו נמשך האור בשאר ספירות דז"א, עד הגיעו אל ספירת היסוד שבו, וקונה אותו מחדש וכו', ומ"ש בפ' בראשית דף ג' ע"ב דכד אתא אברהם אתהדר בר"א לאבר ואתגליא האי אבר. והענין הוא כי על ידי השפע שנשפע באברהם שהוא חכמת ז"א, שהוא סוד החסד הראשון, מזה נתקן אבר היסוד ונתגלה בז"א. ולהיות כי על ידי היסוד הזה מזדווג ז"א עם המלכות הנקראת מ"ה, לכן נקרא אברהם אבר מ"ה, שהוא גורם חיבור יסוד במלכות (שער מאמרי רשב"י נה ע"א).

^ח פ' יסוד דז"א, קודם הארת מזל ה"ג דא"א, שנקרא ברא (מ"מ).\$

^ט פ', עולם הנקודות נברא ב"אבר" ללא בחינת שם מ"ה (דע"ה ח"ב ד ע"ב).

^י פ' א"א הנז'ל סתימאה קדישא (מ"מ).\$

^{יא} פ' תיקון הבינה תחלה הנקרא מ"י, וברא אלה, פ' תיקון ו"ק דז"א (מ"מ).\$

^{יב} כלומר שם הו"ה במילוי אל"ף, יר"ד ה"א וא"ו ה"א.

^{יג} פיר' הוציא יסוד דז"א ממזל ה"ג דא"א, וא"א נקרא ברא, וזהו מן ברא אבר (מ"מ).\$

^{יד} פ' רצה המאציל ב"ה לחבר יסוד עם מלכות הנקראת מה, ולכך גליף באבר ה' דמ"ה, ובאלה י' דמ"י, וכך מ' דמ"ה באברהם, ומ' דמ"י באלהי, ונשלם אברהם ואלהים (מ"מ).\$

בראשית

סַטְרָא וַחַד לְהַאי סַטְרָא אֲשֶׁתְּלִים שְׁמַא קְדִישָׁא^א
וַאֲתַעְבִּיד אֱלֹהִים גַּם כֵּן שְׁמַא

ד/א

דאברהם כד אשתלים דא אשתלים דא ויש
אומרים דנטל קב"ה מי ושדי באלה ואתעביד
אלהים ונטל קב"ה מה ושדי באבר ואתעביד
אברהם^ב (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה
ואית בה יו"ד אות קדמאה <דשמא קדישא>
(קדישא דשמא)^ג ומלת מ"ה רומז <למנינא
דשמא קדישא> (לחשבון השם הקדוש
באותיותיו ובמלואו) ואית ביה אות שניה דשמא
קדישא יהו"ה כמה דאת אמר (תהלים קמד טו)
אשרי העם שככה^ד לו וגו' (איוב כו ז) תולה ארץ
על בלי מה וכדין אתקיימו תרין עלמין ביו"ד
עלמא דאתי ובה"א עלמא דא כלומר במ"י^ה
ברא אלה ברא^ו עולם הבא ובמ"ה ברא עולם
הזה ודין הוא רמז עילא ותתא^ו וכדין עבד
תולדות ונפק שמא שלים [מה] [מאן] דלא הוה
<קדם דנא> [קודם] [קדים] הה"ד (בראשית ב ד)
אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כלהו הוו
תליין עד דאתברי שמייה [דאברהם] כיון
דאשתלים שמא דא [דאברהם] שמא קדישא
אשתלים הה"ד (שם) ביום עשות יהו"ה אלהים
ארץ ושמים:

אשתטח רבי חייה בארץ ונישק את
[ובכה] ואמר עפרא עפרא כמה את קשי קדל^ה

של אברהם, כשנשלם זה נשלם זה. ויש
אומרים שלקח הקדוש ברוך הוא מ"י זרק
באל"ה ונעשה אלהים. ולקח הקדוש ברוך
הוא מ"ה זרק באב"ר ונעשה אברהם.
(ומלת מ"י רומזת לחמשים שערי בינה. ויש
בה יו"ד, האות הראשונה של השם הקדוש.
ומלת מ"ה רומזת למנין השם הקדוש, ויש
בה האות השניה של השם הקדוש יהו"ה,
כמו שנאמר "אשרי העם שככה לו וגו'",
"תולה ארץ על בלי מ"ה", ואז התקיימו
שני עולמות, ביו"ד העולם הבא ובה"א
העולם הזה. כלומר במ"י ברא את העולם
הבא, ובמ"ה ברא את העולם הזה, וזהו
רמז מעלה ומטה). ואז עשה תולדות ויצא
שם שלם מה שלא היה מקודם לכן. זהו
שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ
בהבראם", כולם היו תלויים עד שנברא
שמו של אברהם. כיון שנשלם השם הזה
של אברהם, נשלם השם הקדוש. זהו
שכתוב "ביום עשות ה' אלהים ארץ
ושמים".

השתטח רבי חייה בארץ ונישק את
העפר, ובכה ואמר, עפר עפר, כמה אתה
קשה עורף, כמה אתה בחוצפה, שכל

^א פי' כמ"ש פ' משפטים קה ע"א, וז"ל וכד ברא אלה ברא שמים. הרש"ב (נ"א).
^ב ע' לקמן יז ע"א (לש"ו). עי' ע"ח שער הנסירה פרק ח'. בעולם הנקודות היה רק האבר לבד ללא בחינת
מ"ה, והמ"ה הוא בסוד עטרת היסוד (דע"ה ח"ב ד ע"ב). כלומר, שגילוי שמו ית' בבחינת שם מ"ה נמשך
ביסוד בסדר אור מים רקיע, והוא החסד שנתגלה בפומיה דאמה (כללים ח"א נז ע"א), וזהו מה שנתגלה
ביום הראשון של מעשה בראשית ומיד נגנז (כללים ח"א קב ע"א). ועי' אד"ר קמב ע"א שארכיה דההוא
אמה רמ"ח עלמין, והוא גימ' אברהם כאן (כללים ח"ב נא ע"א). היסוד נעשה על ידי התפשטות שפעת אור
החסד דהשם מ"ה, והיינו "אבר-מ"ה" (ביאורים ח"ב עא ע"ב).
^ג עי' כללים ח"ב נז ע"ג מבאר את עניין היר"ד שבפומיה דאמה (ה"ה עניין עטרה דיסוד) דמרמז על י'
דשם הו"ה ב"ה וכן על י' דאדנ"י וי' דשד"י ודיעקב ודישראל, וכמו כן מביא כאסמכתא לדבריו את דברי
הזהר כאן, ועי' עוד בבהגר"א על תיקו"ז קה ע"א.
^ד ככ"ה עולה מ"ה (אור יקר ש"א סי' יד).
^ה ג"ע עליון נברא במי, דהיינו בינה בשתוף החכמה, והעולם הזה במה דהיינו המלכות בשתוף הת"ת
היונק מן הה"א העליונה, והיינו ההויר"ת הנמצאות מסוד ב' יחודים אלו, הבינה והחכמה, נותנים כח אל
הת"ת והמלכות (אור יקר ש"א סי' יד).
^ו י"א שהוא גליון (ד"א).
^ז עד שנתקן סוד בחינת אותיות אברהם, דהיינו זווג ת"ת ומלכות, ואז נשלם שם אלהים, שהוא זווג
החכמה והבינה וכו' ביום עשות הו"ה אלהים חו"ב, ארץ ושמים, ת"ת ומלכות (אור יקר ש"א סי' יד).
^ח קשה עורף (ד"א).

בראשית

כמה את <בחציפו> (בחצפו) דכל מחמדי עינא יתבלון בך כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק כמה את הציפא בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא^א שליטא רברבא ממנא דזכותיה מקיים עלמא^ב אתבלי בך רבי שמעון נהירו דבוצינא נהירו לעלמין¹⁸ אנת בלי בעפרא ואנת קיים ונהג עלמא אשתומם רגעא חדא ואמר עפרא עפרא לא תתנאי דלא יתמסרון בך עמודין דעלמא דהא רבי שמעון לא אתבלי בך:

קם רבי חייא והוה בכי אזל ורבי יוסי עמיה מההוא יומא אתעני ארבעין יומין למחמי לרבי שמעון אמרו ליה לית אנת רשאי למחמי ליה בכה ואתעני ארבעין יומין אחרנין אחזיאו ליה בחזווא¹ לרבי שמעון ורבי אלעזר בריה דהווי לעאן במלה דא דאמר רבי יוסי והווי כמה אלפיין צייתין למלוליה אדהכי חמא כמה גרפיין² רברבין עלאין וסליקו עלייהו רבי שמעון ורבי אלעזר בריה וסליקו למתיבתא דרקיעא וכל אלין גרפיין³ הווי מחכאן להו חמא דמתהדרין [ומתחדשין] (דמתחדשין) בזיוון ונהירו יתיר מנהורא דזיוא דשמשא:

פתח רבי שמעון ואמר ייעול רבי חייא וליחמי בכמה דומין קב"ה לחדתא אנפי צדיקיא לזמנא דאתי זכאה איהו מאן דעאל הכא בלא כסופא וזכאה מאן דקאים בההוא עלמא כעמודא תקיף בכלא וחמא דהוה עאל והוה קם רבי אלעזר ושאר עמודין דיתבין תמן והוא הוה כסיף⁴ ואשמיט גרמיה ועאל ויתיב לרגלוי דרבי שמעון קלא נפק ואמר מאיך עינדך לא תזקוף רישך ולא תסתכל מאיך עינוי וחמא נהורא דהוה נהיר למרחוק קלא אהדר כמלקדמין ואמר עלאין

מחמדי העין ירקבו בך, כל עמודי אורות העולם תאכל ותפורר. כמה אתה חצוף, הנר הקדוש שהיה מאיר את העולם, השליט הגדול הממונה, שזכותו מעמידה את העולם, ירקב בך. רבי שמעון אור הנר, אור העולמות, אתה נרקב בעפר, ואתה מקיים ומנהיג את העולם. השתומם רגע אחד ואמר, עפר עפר, אל תתגאה, שלא ימסרו בך עמודי העולם, שהרי רבי שמעון לא ירקב בך.

קם רבי חייא והיה בוכה. הלך ורבי יוסי עמו. מאותו היום התענה ארבעים ימים [כדי] לראות את רבי שמעון [בחלום]. אמרו לו, אינך רשאי לראותו. בכה והתענה ארבעים ימים אחרים. הראו לו במחזה את רבי שמעון ורבי אלעזר בנו שהיו עוסקים בדבר הזה שאמר רבי יוסי, והיו כמה אלפים שומעים לדיבורו. בינתיים ראה כמה [בעלי] כנפיים גדולים עליונים, ומעלים עליהם את רבי שמעון ואת רבי אלעזר בנו, ועולים לישיבת הרקיע. וכל אלו [בעלי] הכנפיים היו מחכים להם. ראה שחוזרים ומתחדשים בזיו, ומאירים יותר מהאור של זיו השמש.

פתח רבי שמעון ואמר, יכנס רבי חייא ויראה בכמה [אורות] עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש את פני הצדיקים לעתיד לבוא. אשרי הוא מי שנכנס לכאן בלי בושה, ואשרי מי שעומד באותו העולם כעמוד חזק בכל. וראה שהיה נכנס והיה עומד רבי אלעזר, ושאר העמודים שיושבים שם. והוא היה מתבייש, והצניע את עצמו, ונכנס וישב לרגלי רבי שמעון. יצא קול ואמר, הנמך עינדך, אל תרים ראשך ואל תסתכל. הנמיק עינוי וראה אור שהיה

^א בתורתו (אור יקר ש"א סי' טו).

^ב שלא נראה קשת בימיו (אור יקר ש"א סי' טו).

^ג ממש רבינו למד, וטעם המספר הזה הוא בסוד התשובה שהיא בינה מרובעת, אימא רביעא על בנין, שהיא ס מרובעת (אור יקר ש"א סי' טו).

^ד בסוד הנפשות בעולם הזה על הקבר, אלא שלא נתן רשות לעין לראות וחזיון זה נקרא גילוי עיניים, כמ"ש (מ"ב ו יו) פקח את עיני הנער (אור יקר ש"א סי' טו).

^ה מלאכים בעלי כנפיים, ואפשר שלא השיג מהם אלא הכנפים (אור יקר ש"א סי' טו).

^ו בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטורין ומתיבתא עילאה דקב"ה ובכל אתר דתנינן מתיבתא עילאה דא הוא דקב"ה מתיבתא דרקיע דא מטטורין (זו"ח לו ע"א).

^ז פי' מלאכים בעלי כנפים הווי ממתנינים לרשב"י ור"א בנו שירכבו עליהם בחזרתם ממתבתא דרקיעא. הרשב"ב (נ"א).

^ח היה מתבייש בפני הגדולים (ד"א).

בראשית

טמירין סתימין^א פקחי עינא אינון דמשטמן בכל
עלמא אסתכלו וחמו [תתאין] (תנינן) <תנאין>
דמיכין סתימין בחוריכון אתער^ב מאן מנכון די
חשוכא מהפכן לנהורא^א וטעמין מרירא למתקא
עד לא ייתון הכא מאן מנכון דמחכאן בכל יומא
לנהורא דנהיר בשעתא דמלכא פקיד^א לאילתא^א
<ואתייקר> ואתקרי מלכא מכל מלכין דעלמא
מאן דלא מצפה דא בכל יומא^א בההוא עלמא
לית ליה חולקא הכא:

מאיר למרחוק. חזר הקול כמקודם ואמר,
עליונים נסתרים סתומים פקוחי העין,
אותם שמשוטטים בכל העולם, הסתכלו
וראו, תחתונים (תנאים) ישנים סתומים
בחוריכם התעוררו. מי מכם שהופכים
חושך לאור וטעם מר למתוק טרם בואם
לכאן. מי מכם שמחכים בכל יום לאור
שמאיר בשעה שהמלך פוקד את האילה,
ומתכבד, ונקרא מלך מכל מלכי העולם. מי
שלא מצפה לזה בכל יום באותו העולם,
אין לו כאן חלק.

אדהכי חמא כמה מן חברייא סחרניה כל
אינון עמודין^א דקיימין וחמא דסליקו לון
למתיבתא דרקיעא אלין סלקין ואלין נחתין^א
ועילא דכולהו <חמא> מארי דגדפי^א דהוה אתי
והוא אומי אומאה^א דשמע מאחורי פרגודא
דמלכא מפקר בכל יומא ודכיר לאילתא די
שכיבת לעפרא^א ובעט בעיטין בההוא שעתא
בתלת^א מאה ותשעין רקיעין^א וכלהו מרתתין
וזעין
ד/ב

בינתיים ראה כמה מן החברים סביבו,
כל אותם העמודים שעומדים, וראה
שמעלים אותם לישיבת הרקיע. אלו עולים
ואלו יורדים. ומעל כולם ראה את בעל
הכנפיים שהיה בא, והוא נשבע שבועה
ששמע מאחורי הפרגוד, שהמלך פוקד בכל
יום וזוכר את האילה ששוכבת בעפר,
ובועט בעיטות באותה שעה בשלש מאות
ותשעים רקיעים, וכולם מפחדים ורועדים

^א הם הצדיקים שכבר מתו, והם גנוזים בג'ע פקחי עינא, שהחיים, החומר שלהם מונע השגתם, וטח מראות עיניהם, אבל אלו פיקחי עינא דמשטמן, פי' נשמות הצדיקים אחר המיתה מושטטים בעולם הזה (מ"מ).

^ב אותן שהשינה סתום בנחיריהם הקיצו משינתכם (ד"א).

^א ע' פת"ש ז"א לח וז"ל, כל מה שהמוחין דקטנות יורדים, הם מתמעטים ונשקעים יותר וכו' כאשר מתחילים לירד אז מתמעטים, והיינו, שהדינים עצמם כמה מדרגות יש בהם, שכל מדרגה היותר עליונה שבהם יכולה בעצמה להתהפך לרחמים וכו' שהדברים עצמם שגורמים עונשים הם ישמשו הטוב, ולכן בעת שירדו אל הגרון, אז לא נשאר במדרגות הדינים רק שלישי התחתון שלהם, וב' שלישי העליונים הם עצמם יצאו מן החושך אל האור, ועי' שם נקודות י' שזה מעלת הכלים שדווקא מהקלוקל בא התיקון.

^א ויקהל קצו ע"א (הערת הזוהר).

^ב בסוד היחוד, והמלכות נקראת אילת השחר (אור יקר ש"א סי' טו).

^א שאינו מיחד לילה ביום, סוד עשיה ביצירה (רמ"ז).

^א הם הצדיקים שזכו להיות ראשים ומלמדים את בני דורם שהם מסוד היסודות (רמ"ז).

^ב עי' זוהר הרקיע.

^ט מט"ט (מ"מ).

^א נשבע שבועה (ד"א).

^א עי' ע"ח שער הקלי' פרק ג: לא נשאר בנוקבא דז"א דאצילות דקדושה רק בחי' מלכות שבה שהיא בחי' עשירית תחתונה שבה. ושאר ה' ספירות העליונים שבה, שבאו לה מט"ס הראשונים שבו דז"א כנודע, אלו ירדו למטה בנוקבא דקליפה. ואלו ה'ט"ס ראשונים נקרא רישא, אשר היא שכיבת לעפרא, כי היא נתונה בין הקליפות, בסוד עפר המשכן, ע"כ. וז"ל המ"מ: הבריאה היא עפר אשר יהיה בקרקע המשכן, כי מלכות דאצילות נקרא משכן, והבריאה נקרא קרקע המשכן, ועפר הם המלכים שנפלו שם. §

^ב שמות מב (הערת הזוהר).

^א כמנין שמים - א"ם (נ"א). עי' ויקהל קצה ע"ב (לש"ו). ז"ל המ"מ: § פי' הרח"ו בהגותו שהוא מנין שמים או שכינה ע"ה.

בראשית

קמיה ואוריד דמעין^א על דא ונפלי אינון דמעין רתיחן כאשא לגו ימא רבא^ב ומאינון דמעין קאים ההוא ממנא^א דימא ואתקיים וקדיש שמייה דמלכא קדישא^א וקביל עליה למבלע כל מימיו דבראשית ויכנוש להו לגויה בשעתא דיתכנושון כל עממיא על עמא קדישא וינגבון מיא^א ויעברון בנגיבו

אדהכי שמע קלא דאמר פנון אתר פנון אתר דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דרבי שמעון בגין דכל צדיקיא דתמן רישי מתיבתא ואינון מתיבתי דתמן רשימין אינון וכל אינון חברין די בכל מתיבתא סלקין ממתיבתא דהכא למתיבתא דרקיעא ומשיח אתי בכל אינון מתיבתי וחתיב^א אורייתא מפומיהו דרבנן^א ובההיא שעתא אתי משיח מתעטר^א מן רישי¹⁹ מתיבתי בעטרין עלאין בההוא שעתא קמו כל אינון חבריא וקם רבי שמעון והוה סליק נהוריה עד רום רקיעא

אמר ליה רבי זבאה אנת דאורייתך סלקא בתלת מאה ושבעין נהורין^א וכל נהורא ונהורא אתפרשת לשית מאה ותליסר טעמין סלקין ואסתחין בנהרי אפרסמונא דכיא^א וקב"ה איהו חתים אורייתא ממתיבתך וממתיבתא דחזקיה מלך יהודה ומגו מתיבתא דאחיה השלוני ואנא לא אתינא למחתם ממתיבתך אלא מארי דגדפין^א [אתין] (עאל) הכא דהא ידענא <ד>לא ייעול גו מתיבתי אחריתי אלא במתיבתך

לפניו. ומוריד על זה דמעות, ונופלות אותן הדמעות הרותחות כאש לתוך הים הגדול. ומאותן הדמעות עומד אותו הממונה על הים ומתקיים, ומקדש את שמו של המלך הקדוש, ומקבל עליו לבלוע את כל מימי בראשית וכונס אותם לתוכו, בשעה שיתקבצו כל העמים על העם הקדוש, ויתיבשו המים, ויעברו ביבשה.

בין כך שמע קול שאומר, פנו מקום פנו מקום, שהנה מלך המשיח בא לשיבת רבי שמעון, היות שכל הצדיקים ששם ראשי הישיבה, ואותן ישיבות ששם הן רשומות, וכל אותם חברים שבכל ישיבה עולים מהישיבה של כאן לישיבת הרקיע, והמשיח בא בכל אותן הישיבות וחותרם את התורה מפי החכמים. ובאותה השעה בא המשיח, מתעטר מראשי הישיבות בעטרות עליונות. באותה שעה קמו כל אותם החברים, וקם רבי שמעון, והיה עולה אורו עד רום הרקיע.

אמר לו, רבי, אשריך שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, וכל אור ואור נפרד לשש מאות ושלושה עשר טעמים שעולים ורוחצים בנהרות אפרסמון טהור. והקדוש ברוך הוא חותרם את התורה משיבתך ומישיבתו של חזקיהו מלך יהודה ומתוך ישיבתו של אחיה השילוני. ואני לא באתי לחתום משיבתך, אלא בעל הכנפיים בא לכאן, שהרי ידעתי שלא יכנס לתוך הישיבות האחרות אלא לישיבתך. באותה

^א בראשית כו ע"ב ושמות יט ע"א ויקהל קצו ע"א (ד"א). הוא ע"ד מאמה"כ "אל גינת אגוז ירדתי" כי האי ירידה עליה הוא, שעולין ב' הדינין למ"ס ושם הם נמתקין, שכן מיתוק הדינין נעשה ע"י עלייתן לשרשן (דע"ה ח"ב צג ע"ב). הם נ"ה דז"א שהם מתלבשים בתוך המלכות דאצללות להמתק שם, כשיוצאים מהמלכות הם דינים גמורים, בסוד הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, וכשהם בתוך המלכות נעשו מוחין אליה ואז מתמתקים (מ"מ).

^ב הוא חכמה דבריאה (לש"ו).

^ג ע"י זוהר הרקיע.

^ד מלכא משיחא הוא נשמה דשאר נשמות הצדיקים שעמדו בעולם הזה (אור יקר ח"א סי' טו).

^ה ויעברו ביבשה (דפ"א).

^ו ע"י צו דף לה ע"א שם נראה כי הוא לשון של השלמה.

^ז מכריע ביניהם לראות מי הטיב לדקדק ולפרש מה ששמע מלמעלה (\$אור יקר ח"א סי' טו).

^ח ע"י רח"ו ח"ג קמט ע"ב ש"מתעטר" בכל מקום בזהר ר"ל מזדווג. וע"י \$אור יקר (ח"א סי' טו): ועטרות אלו הם סוד אור המאיר על ראשי הצדיקים, שבהיות המשיח פוקדם בישיבתם הוא נוטל מאורם ומאיר.

^ט היינו ש' כנגד ג"ר וע' כנגד ז"ת כי למעלה המספר יותר גדול א"ם (נ"א).

^י ע"י ספד"צ פ"ב (יט ע"ב) שזה המזל התחתון בדיקנא דא"א.

^{יא} בעל הכנפים והוא מטטרון שר הפנים (ד"א). שיש לו ל"ו מימן ול"ו משמאל (נ"א).

בראשית

במתיבתך בהיא שעתא סח ליה רבי שמעון
ההוא אומאה דאומי מארי דגדפין כדין אודעזע
משיח וארים קליה ואודעזעו רקייעין ואודעזע ימא
רבא ואודעזע לוינתן וחשיב עלמא לאתהפכא

אדהכי המא לרבי חייא לרגלוי דרבי שמעון
אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דההוא
עלמא אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא נהירו
דבוצינא דאורייתא אמר ליה יתכנש הוא ובנוי
וליהוון ממתיבתא דילך א"ר שמעון זמנא
יתייהב ליה יהבו ליה זמנא ונפק מתמן מזדעזע
וזלגין עיניו דמעין אודעזע רבי חייא ובכא ואמר
זכאה חולקהון דצדיקייא בההוא עלמא וזכאה
חולקיה דבר יוחאי דזכה לכך עליה כתיב (משלי
ח כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא:

בראשית רבי שמעון פתח (ישעיה נא טז)
ואשים דברי בפוך כמה אית ליה לבר נש
לאשתדלא באורייתא יממא וליליא בגין דקב"ה
ציית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא ובכל
מלה דאתחדש באורייתא^א על ידא דההוא
דאשתדל באורייתא עביד רקייעא חדא^ב

תנן בהיא שעתא דמלה דאורייתא
אתחדשת מפומיה דבר נש ההיא מלה סלקא
ואתעתדת קמיה דקב"ה וקב"ה נטיל לההיא
מלה ונשיק לה^ג ועטרינין לה בשבעין עטרינין^ד
גליפיין ומחקקין ומלה דחכמתא דאתחדשא^ה
סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין^ו ופסא
מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין^ז וסליקת^ח לגבי

שעה סיפר לו רבי שמעון על אותה
השבועה שנשבע בעל הכנפיים. אז הזדעזע
המשיח והרים קולו, והזדעזעו הרקיעים,
והזדעזע הים הגדול, והזדעזע הלוינתן,
וחשב העולם להתהפך.

בין כך ראה את רבי חייא לרגלי רבי
שמעון. אמר, מי נתן כאן אדם שלבוש בגדי
אותו העולם. אמר לו רבי שמעון, זה הוא
רבי חייא, האור של נר התורה. אמר לו,
יכנס הוא ובניו ויהיו מהישיבה שלך. אמר
רבי שמעון, זמן ינתן לו. נתנו לו זמן, ויצא
משם מזועזע ועיניו זולגות דמעות. הזדעזע
רבי חייא ובכה, ואמר, אשרי חלקם של
הצדיקים באותו העולם, ואשרי חלקו של
בר יוחאי שזכה לכך. עליו כתוב "להנחיל
אהבי יש ואוצרותיהם אמלא".

"בראשית". רבי שמעון פתח "ואשים
דברי בפוך". כמה יש לו לאדם לעסוק
בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש ברוך
הוא מקשיב לקולות אותם שעוסקים
בתורה. ובכל דבר שמתחדש בתורה על ידי
אותו שעוסק בתורה, עושה רקיע אחד.

שנינו, באותה השעה שדבר תורה
מתחדש מפי אדם, הדבר ההוא עולה
ומזדמן לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש
ברוך הוא נוטל את אותו הדבר ומנשק
אותו, ומעטר אותו בשבעים עטרות
גלופות וחקוקות. ודבר חכמה שהתחדש,
עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים,
וטס משם ומשוטט בשבעים אלף עולמות

^א משמע דוקא כשחדש בה ולא כשעוסק בשכבר נתחדש (נ"א).

^ב "דברי" לשון רבים. נודע כי פרד"ס מתקן אב"ע. סוד מתקן אצילות, פר"ד מתקן ב"ע. ועיקר פנימיות
עולם האצילות הוא עתיק, סוד מלכות דא"ק. ונקראים ב"ע, עולם הפירוד, ועלמא דנוק' הוא סוד מלכות
ז"א המתפשטת בהם, ולכן בענין הסוד אמר שנעשה ממנו רקיע אחד. ומכל שאר מלין דאורייתא, שהם
פר"ד, אמר שנעשו ארצות (לקמן ה ע"א), וכנגד ב' בחינות אלו אמר "דברי" (רמ"ז).

^ג לפני ה' הוא בחי' המלכות, ופי' שעולה זה החידוש בסוד מ"ן למלכות, וקב"ה שהוא ז"א נטיל ההיא
וכו' (מ"מ).

^ד ממשיך עליה הארה מזווג נשיקין וכו' מאיר לה מן ג"ר שנקראים נשיקין (מ"מ).

^ה מאירים לה מז"ת דז"א, וכו' נמצא שמקבלת הארה מ' ספירות כולם (מ"מ).

^ו מצד אבא (מ"מ).

^ז מצד אמא (מ"מ).

^ח פי' כשחדש על דרך הסוד - א"ם (נ"א, מ"מ).

^ט פי' החידוש של הפשט, עולה קמי קב"ה שהיא המלכות. אבל חידוש של הסוד סלקא ויתבא ברישא
דצדיק, שהיא עטרת היסוד דז"א (מ"מ).

^י הם ז' קצוות דא"א (מ"מ).

^{יא} מעלה מ"ן (מ"מ).

בראשית

לגבי עתיק יומין^א וכל מלין דעתיק יומין מלין דחכמתא אינון ברזין סתימין עלאינ^ב וההיא מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת באינון מלין דעתיק יומין^ג וסלקא ונחתא בהדייהו ועאלת בתמניסר עלמין גניזין^ד (שם סד ג) דעין לא ראתה אלהים זולתך^ה נפקי מתמן ושאטן ואתיין מליאן ושלמין ואתעתדו קמי עתיק יומין^ו

בההיא שעתא ארח' עתיק יומין בההיא^ז מלה וניהא קמיה מכלא נטיל לההיא מלה ואעטר לה^ח בתלת מאה ושבעין אלף עטרין ההיא מלה טסת וסלקא ונחתא ואתעבידא רקיעא חדא וכן כל מלה ומלה דחכמתא אתעבדין רקיעין קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים שמים מהודשים סתימין דרוזין דחכמתא עלאה^ט וכל <אינון> (אלין) שאר מלין דאורייתא דמתחדשין קיימין קמי

ה/א

קב"ה וסלקין ואתעבידו ארצות החיים ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד ואתחדש ואתעביד כלא ארץ חדשה מההיא מלה דאתחדש <באורייתא> (דאורייתא) ועל דא כתיב (ישעיה סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו' עשיתי לא כתיב אלא עושה דעביד תדיר מאינון חדושין^א ורוזין דאורייתא ועל דא כתיב (שם נא טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ השמים לא כתיב אלא

ועולה אל עתיק הימים. וכל הדברים של עתיק הימים, דברי חכמה הם בסודות סתומים עליונים. ואותו הדבר הסתום של חכמה שהתחדש כאן, כשהוא עולה, מתחבר עם אותם הדברים של עתיק הימים, ועולה ויורד עמהם ונכנס בשמונה עשר עולמות גנוזים ש"עין לא ראתה אלהים זולתך". יוצאים משם ומשוטטים והולכים מלאים ושלמים ומזדמנים לפני עתיק הימים.

באותה השעה מריח עתיק הימים את אותו@ הדבר, וזה נוח לפניו מן הכל. נוטל את אותו הדבר, ומעטר אותו בשלש מאות ושבעים אלף עטרות. אותו הדבר טס ועולה ויורד, ונעשה רקיע אחד. וכן כל דבר ודבר של חכמה נעשים רקיעים עומדים בקיום שלם לפני עתיק הימים. והוא קורא להם שמים חדשים, שמים מחודשים, סתומים של סודות חכמה העליונה.

וכל אותם יתר דברי התורה שמתחדשים, עומדים לפני

הקדוש ברוך הוא, ועולים ונעשים ארצות החיים, ויורדים ומתעטרים לארץ אחת, ומתחדש ונעשה הכל ארץ חדשה מאותו הדבר שהתחדש בתורה. ועל זה כתוב "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'". עשיתי לא כתוב, אלא "עושה", שעושה תמיד מאותם החדושים והסודות של התורה. ועל זה כתוב "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ", השמים לא כתוב אלא "שמים".

^א עתיק יומין הוא בחי' ז"ת דעתיק והמה ז' ת"ג דא"א (ע"ח שער א"א פרק ז').

^ב היינו סודות גדולים ונעלמים יותר מדרושי א"א (מ"מ\$).

^ג פ' מתחברת עמהם ונוטלת הארה מהם (מ"מ\$).

^ד פ' נכנסה ביסוד דאימא שנק' ח"י לעורר מ"ן (מ"מ\$). הוא סוד פנימיות יסוד עתיק (רמ"ז).

^ה הוא סוד מו"ס המלבשת לגבורה דעתיק, המתוארת בשם אלהים (רמ"ז\$).

^ו פ' אם חסר איזה דבר לאותו חידוש, הקב"ה משלימו (מ"מ\$).

^ז פ' התעוררות העולה אליו (מ"מ\$). ידוע שסוד החוטם הוא שם ס"ג כמספרו, ודרך בו עולים האורות עד הדעת שהוא סוד המצח (רמ"ז\$).

^ח שמות יד (הערת הזוהר).

^ט דהיינו שעל ידי לימודו הוא מקיים ומתקן את אותן הגילויים למעלה ולכן גדול הוא החיוב לעסוק בחכמת האמת (הקדו"ש ז ע"ג).

^י של נגלה.

^{יא} עי' לקמן ח ע"א למעלי באורייתא.

בראשית

שמים^א:

אמר רבי אלעזר מהו ובצל ידי כסיתך אמר ליה בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון עד דחפא עליה קב"ה^ב והשתא דהאי מלה סלקא [ואתעטרא] (ואתערק) וקיימא קמי קב"ה איהו חפי על ההיא מלה וכסי על ההוא בר נש דלא [ישתמודע] (אשתמודע) לגביהו <אלא קב"ה> ולא יקנאון לגביה^ג עד דאתעביד מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה הה"ד (שם) ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה הה"ד ובצל ידי כסיתך <ואמאי> (מאן) אתחפי ואתכסי מעינא בגין לתועלתא עלאה הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתמר ולאמר לציון עמי אתה ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין^ד אלין על אלין עמי אתה אל תקרי עמי אתה אלא עמי אתה למהוי שותפא עמי מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ^ה [כמה דאת אמר (תהלים לג ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו אוף הכין] את זכאין אינון דמשתדלי באורייתא:

ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא תא חזי ההוא דלאו [אורחיה] ברזין דאורייתא [אורחי אורייתא] וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק [לגבי] (לגבה) ההיא מלה [ואשתתף ביה]

אמר רבי אלעזר, מה זה "ובצל ידי כסיתך". אמר לו, בשעה שנמסרה התורה למשה, באו כמה רבואות של מלאכים עליונים לשרוף אותו בשלהבת פיהם, עד שכסה עליו הקדוש ברוך הוא. וכעת שהדיבור הזה עולה ומתעטר ועומד לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מכסה על אותו הדיבור, ומכסה על אותו האדם שלא יוכר אליהם אלא הקדוש ברוך הוא, ולא יקנאו לו, עד שנעשה מהדיבור ההוא שמים חדשים וארץ חדשה. זה שכתוב "ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ". מכאן שכל דיבור שסתום מן העין עולה לתועלת עליונה. זהו שכתוב "ובצל ידי כסיתך". ולמה מתכסה ונעלם מן העין, בשביל תועלת עליונה. זהו שכתוב "לנטוע שמים וליסוד ארץ" כמו שאמרנו. "ולאמר לציון עמי אתה", "ולאמר", לאותם השערים והדברים המצויינים אלו על אלו. "עמי אתה", אל תקרי עמי אתה אלא עמי אתה, להיות שותף עמי. מה אני בדיבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר "בדבר ה' שמים נעשו", כך גם אתה. אשרי אותם שעוסקים בתורה.

ואם תאמר שדיבור של כל אדם שלא יודע עושה כך, בא וראה, אותו שאין דרכו בסודות התורה ומחדש דברים שאינו יודע על בורים כראוי, אותו הדיבור עולה, ויוצא כלפי אותו הדיבור איש תהפוכות לשון

^א השמים לא כתיב משום דאפשר לפרש קרא הכי, לנטוע שמים, שאם לא מפני תורת ששמתתי בפיק, לא הייתי נוטע שמים מתחילה (אור יקר ח"א סי' טז).

^ב עי' יהל אור: כמ"ש, פרשז עליו עננו, ואמר רבי תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכניתו ועננו עליו (סוכה ה ע"א). ונגד אלו ב' דברים אמר "חפי על כו", "וכסי על כו".

^ג שאז מימי משה רבינו ע"ה, הוכן אור מקיף האמור לחפות על החידוש ועל הת"ח המחדשו, שלא יתקנאו בו (רמ"ז).

^ד עי' יהל אור.

^ה "תרעין" פי' הקדמות שמקדים החכם, שהם כמו שערים לפתוח בהם הענין. ו"מלין דמצויינין" הם החידושים עצמם (מ"מ), ועי' יהל אור: כמ"ש (ברכות ח ע"א) אוהב ה' שערי ציון, שערים המצויינין בהלכה.

^ו בתיקון יח דף לה ע"ב (הערת הזוהר).

^ז עי' פת"ש פנימיות וחיצוניות פרק טז, ז"ל: השמות הם סוד כחות המוחין של כל עולם ובזה הם נפעלים, והאדם כשמזכיר השמות ומקשר כל המדרגות המלאך או המאור הממונה ע"ז לקשר החיצוניות עם הפנימיות שבו שהוא שמו, וכמ"ש (בראשית ע"ב יט) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, ר"ל שהשם הוא נפש חיים של אותו דבר, ואח"כ מקשר אותו השם בשרשו בשם הו"ה ועי"ז נעשה כל פעולה, עכ"ל. ועי' בבגה"א על תז"ח מח ע"א ז"ל, מכל הבל נעשה שמים וארץ בין בסט' דקדושה וכו' וכן בס"א.

^ח יתרו פ"א (הערת הזוהר).

בראשית

(משלי מז כח) [נ"א] איש תהפוכות לשון שקר^א
מגו נוקבא דתהומא רבא^ב ודלג חמש מאה
פרסי^ג לקבלא לההיא מלה ונטיל לה ואזיל
בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא^ד
דשוא דאקרי תהו וטס בההוא רקיעא ההוא איש
תהפוכות שיתא אלפי פרסי^ה בזמנא חדא כיון
דהאי רקיעא דשוא קאים נפקת מיד^ו אשת
זנונים ואתקיף בההוא רקיעא דשוא^ז וואיש
תהפוכות ואתתפת <ביה> (בה)^ח ומתמן נפקת
וקטלת כמה אלפין ורבוון בגין דכד קיימת
בההוא רקיעא אית להו רשו ויכלתא למהוי טס
כל עלמא ברנעא חדא ועל דא כתיב (ישעיה ה
יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא העון דא
דכורא וכעבות העגלה הטאה מאן הטאה דא
נוקבא דאקרי הטאה ואיהו משיך ההוא דאקרי
עון באינון חבלי <ה>שוא ולבתר [וכעבות
העגלה הטאה לההיא נוקבא דאקרי הטאה]
דתמן אתתקפת למהוי טס לקטלא בני [נשא]
(שוא) ועל דא (משלי ז כו) כי רבים הללים
הפילה^ט מאן הפילה דא ההיא הטאה דקטלת
בני נשא מאן גרים דא תלמיד חכם דלא מטי
להוראה ומורה רחמנא לשזבן א"ר שמעון
לחברייא^י במטותא מנייכו דלא תפקון מפומייכו
מלה דאורייתא^{יא} דלא ידעתין ולא שמעתין
מאלנא רברבא [כדקא יאות] בגין דלא תהוון
גרמין לההוא הטאה לקטלא אכלוסין דבני נשא

שקר מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג חמש
מאות פרסאות לקבל את אותו הדיבור.
ונוטל אותו, והולך עם אותו הדיבור לתוך
הנקב שלו, ועושה בו רקיע של שוא
שנקרא תהו. וטס באותו הרקיע אותו איש
תהפוכות ששת אלפים פרסאות בפעם
אחת. וכיון שהרקיע הזה של שוא עומד,
מיד יוצאת אשת זנונים ומתחזקת באותו
הרקיע של שוא (נ"א היא, ונ"א ואיש
תהפוכות) ומשתתפת עמו, ומשם יוצאת
והורגת כמה אלפים ורבבות, משום
שכאשר היא עומדת ברקיע ההוא, יש לה
רשות ויכולת להיות טסה את כל העולם
ברגע אחד. ועל זה כתוב "הוי מושכי העוון
בחבלי השוא", "העון" זה הזכר. "וכעבות
העגלה חטאה", מיהי ה"חטאה", זו הנקבה
שנקראת "חטאה". הוא מושך את אותו
שנקרא עון באותם חבלי השוא, ואחר כך
"כעבות העגלה חטאה", את אותה הנקבה
שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות
טסה להרוג בני אדם. ועל זה "כי רבים
חללים הפילה", מי הפילה, זו אותה
החטאה שהורגת בני אדם. מי גרם את זה,
תלמיד החכם שלא הגיע להוראה ומורה,
הרחמן יצילנו. אמר רבי שמעון לחברים,
בבקשה מכם שלא תוציאו מפיכם דבר
תורה שלא ידעתם ולא שמעתם מעץ גדול
כראוי, כדי שלא תהיו גורמים לאותה
החטאה להרוג המוני בני אדם לחינם.
פתחו כולם ואמרו, הרחמן יצילנו, הרחמן
יצילנו.

^א היפך של לשון למודים שהוא דרגא דיסוד (יהל אור).

^ב שהנקבה העליונה, בינה דבריא דקלי' וכו' ע"י החידוש שאינו אמיתי, מתגבר ס"מ, ומקבל הארה וכח מבינה דבריא דקליפה שהיא קליפה גדולה יותר מכולם (מ"מ).

^ג אפשר לפי שיונק מפסולת של ה' גבורות שם ת"ק (מ"מ). עי' פרשת שמות א ע"א, זהר אילנא דא וכו' וכן זה לעומת זה וכו' (יהל אור).

^ד כ' בע"ח היינו רמז לנטוע שמים וליסוד ארץ ר"ת לשוא. א"ם (נ"א). עי' זוהר הרקיע, ועי' פת"ש נתיב הקליפות והמרכבה הטמאה פרק ב', שדבר זה נעשה גם בלימוד חכמות חיצוניות.

^ה נגד ו"ק שלו, כי ס"מ עיקרו הם ו"ק אלא שבחטא אדה"ר נשלמו לו עשרה כלים (מ"מ). נגד הרקיע דקדושה שהוא ו' זעירא (יהל אור).

^ו פקודי ער"ה [רמ – דפ"ק] (הערת הזוהר).

^ז נגד היסוד דקדושה שהוא מחבר ז"ג. נגד ז"א הוא חמשה חומשי תורה, ת"ק פרסה. ונגד נוק' ש"ס שיתא אלפי פרסה, שבה שיתא אלפי פרסה הוי עלמא (יהל אור).

^ח כמ"ש (סוטה כב ע"א): זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה (יהל אור).

^ט עי' זוהר הרקיע.

^י יתרו פז ע"א (הערת הזוהר).

^{יא} עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

רחמנא לשזבן רחמנא לשזבן^א:

תא חזי באורייתא ברא קב"ה עלמא והא אוקמוה^א דכתיב (שם ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ואיהו אסתכל בה זמנא ותרין ותלתא וארבע זמנין ולבתר [אמר לון ולבתר] עביד <בה> (ביה) עבידתא לאולפא לבני נשא דלא ייתון למטעי בה כמה דאת אמר (איוב כח כז) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם ולקביל ארבע זמנין אינון דכתיב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ברא קב"ה מה דברא ועד לא אפיק עבידתיה אעיל ארבע תבין בקדמיתא דכתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהים א'ת הא ארבע ולבתר השמים^ב אינון לקביל ארבע זמנין דאסתכל קב"ה באורייתא עד לא יפיק עבידתיה לאומנותיה:

רבי אלעזר הוה אזיל למחמי לרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי

ה/ב

ורבי אבא בהדיה והוה טעין חד גברא אבתרייהו (ו) א"ר אבא נפתח פתחין דאורייתא דהא שעתא ועדנא הוא [לאתקנא] [לאתקנא] בארחן פתח רבי אלעזר ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי תשמורו תא חזי בשית יומין ברא קב"ה עלמא^א וכל יומא ויומא גלי עבידתיה^ב ויהב חיליה בהווא יומא אימתי גלי עבידתיה ויהב חיליה ביומא רביעאה^ג בגין דאינון תלת יומין קדמאין כולהו הוו סתימין ולא אתגלו^ד כיון דאתא יומא רביעאה אפיק עבידתא וחילא

בא וראה, הקב"ה ברא את העולם בתורה, והנה ביארוה שכתוב "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום". והוא הסתכל בה פעם ושתים ושלש וארבע פעמים, ואחר כך אמר אותם, ואחר כך עשה בה מעשה, ללמד את בני אדם שלא יבאו לטעות בה, כמו שנאמר "אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם". וכנגד ארבע פעמים ההם שכתוב "אז ראה" ו"יספרה" "הכינה" "וגם חקרה", ברא הקדוש ברוך הוא את מה שברא. וטרם שהוציא את המעשה שלו, הכניס בראשונה ארבע תיבות, שכתוב "בראשית ברא אלהים א'ת", הנה ארבע, ואחר כך "השמים", הם כנגד ארבע הפעמים שהסתכל הקדוש ברוך הוא בתורה טרם יוציא את מעשהו למלאכתו.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי,

ורבי אבא היה עמו, ואיש אחד היה מחמר אחריהם. אמר רבי אבא, נפתח פתחים של תורה, שהרי השעה והזמן הוא לתקן בדרכנו. פתח רבי אלעזר ואמר, "את שבתותי תשמורו", בא וראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, וכל יום ויום גילה את מעשיו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גילה את מעשיו ונתן כחו, ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים כולם היו סתומים ולא התגלו. כיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה

^א ח"ב קסא ע"א ופ' תולדות קלד ע"א וע"ב (לש"ו).

^ב כמ"ש בס"י (פ"א מ"ט) עשר ספירות בלימה, אחת רוח אלקים חיים, ברוך ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבור והוא רוח הקדש. (י) שתיים רוח מרוח, חקק וחצב בה עשרים ושתים אותיות יסוד שלש אמות ושבע כפולות ושתים עשרה פשוטות, ורוח אחת מהן. (י"א) שלש, מים מרוח, חקק וחצב בהן כ"ב אותיות מתהו ובהו רפש וטיט, חקקן כמין ערוגה, חצבן כמין חומה, סיבבם כמין מעזיבה ויצק עליהם שלג ונעשה עפר שנאמר (איוב לז ו) כי לשלג יאמר הווא ארץ. (י"ב) ארבע אש ממים, חקק וחצב בה כסא הכבוד שרפים ואופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת ומשלשתן יסד מעונו שנאמר (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לווהט. והוא כח"ב ודעת. ואח"כ ו"ק, שקודם הכל במחשבה עד השמים ו"ק והנגלות. כן האדם צריך להתבונן ד' פעמים במחשבתו, ואח"כ לבנות בדבורו השמים (יהל אור).

^ג בשית יומין, ו"ק, ברא קב"ה, זו מדת הבינה, כי באמצעות הו"ק ברא עלמא, שהוא עולם הזה (מ"מ).
^ד כל א' מהו"ק נתן כחו ביום א' של העולם הזה, חסד ביום א', גבורה ביום ב' וכו' (מ"מ). ועי' שעה"כ יג ע"ב בענין אמירתא אנא בכח.

^ה יום רביעי כנגד המלכות, כי לא יצאו הפעולות רק על ידי הנוק' (מ"מ).

^ו אלא רק הוכנו אל הזווג (מ"מ). וכידוע שחג"ת סתימין אינון, כדלקמן יח ע"ב (גוונין סתימין) (יהל אור).

בראשית

דכולהו דהא אשא ומיא ורוחא^א אע"ג דאינון תלת יסודין עלאינ^ב בלהו תליין ולא אתגלי עבידתא דלהון עד דארעא גלי לון כדין אתידע אומנות דכל חד מנייהו

ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה דכתיב (בראשית א יא) תדשא הארץ דשא וכתיב (שם יב) ותוצא הארץ אלא האי אע"ג דכתיב ביומא תליתאה רביעאה הוה ואתכליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פרודא^א ולבתר יומא רביעאה אתגלי^ב עבידתיה לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד בגין דיומא רביעאה איהו [רגלא] (כלא) רביעאה דכרסיא עלאה^א וכל עבידתיה(ו) (ד)כלהו בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין הוו תליין ביומא דשבתא^א הה"ד (בראשית ב ב) ויכל אלהים ביום השביעי דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכרסיא ואי תימא אי הכי מהו (ויקרא יט ל) את שבתותי תשמורו תרין אלא שבת^א דמעלי שבתא ושבתא דיומא ממשה^א לית לון פרודא:

אמר ההוא טייעא דהוה טעין בתרייהו^א ומהו ומקדשי תיראו אמר ליה דא קדושא דשבת [א"ל] ומהו קדושא דשבת א"ל דא קדושא דאתמשכא מלעילא^א [א"ל] אי הכי עבידת

והכח של כולם, שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כולם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גילתה אותם, ואז נודעה האומנות של כל אחד מהם.

ואם תאמר, הרי ביום השלישי היה, שכתוב "תדשא הארץ דשא", וכתוב "ותוצא הארץ". אלא זה אף על גב שכתוב ביום השלישי, היה ברביעי, ונכלל ביום השלישי, [כדי] שיהיו אחד בלי פירוד. ואחר כך היום הרביעי התגלה מעשהו להוציא אומן לאומנותו של כל אחד ואחד, משום שהיום הרביעי הוא הרגל הרביעית של הכסא העליון. וכל מעשיהם של כולם, בין הימים הראשונים ובין הימים האחרונים, היו תלויים ביום השבת. זהו שכתוב "ויכל אלהים ביום השביעי", זו השבת, וזו היא הרגל הרביעית של הכסא. ואם תאמר, אם כך מה זה "את שבתותי תשמורו" פעמיים, אלא שבת של ערב שבת והשבת של היום ממש אין להם פרוד.

אמר [להם] אותו סוחר שהיה מחמר אחריהם, ומה זה "ומקדשי תיראו". אמר לו, זה קדושת השבת. אמר לו, ומה זה קדושת השבת. אמר לו, זה הקדושה שנמשכת עליו מלמעלה. אמר לו, אם כך,

^א יום א' חסד כנגד מים, יום ב' גבורות כנגד אש, יום ג' ת"ת כנגד אור (מ"מ). בב' ימים אור ומים, וכמ"ש בפרשת תרומה קמט ע"ב. וביום הג' במאמר יקוו המים, אז נתגלה האויר במקום הפנוי, כידוע. והארץ הוא היסוד הד', ובה נתגלו כל הג' יסודות, שכנגדן הוציאה ג' מינין: דשא עשב עץ (יהל אור).
^ב שנה"י הן תלת יסודין תתאין, כמ"ש בס"י (יהל אור).

^ג נודע מ"ש בתיקו"ז (ה ע"א) ואיהי רביעאה ושביעאה, פי' המלכות שהיא עומדת אחורי הת"ת היא רביעאה, כשמתחילים מהחסד הם ג' מדות, והיא רביעית אליהם אחורי הת"ת. ולפי שהיא כלולה עמו, מה שכתוב ביום ג', כאילו הוה כתוב בה (מ"מ).

^ד ר"ל בג' ימים האחרונים (יהל אור).

^ה ר"ל דחג"ת, שנה"י הוא מרכבתא תתאה, כמ"ש בתיקו"ז א ע"ב, ועי' זו"ח לא ע"ד (יהל אור).

^ו פי' שמן הראוי היה שיום השבת, תהיה המלכות ראש לכל הו"ק להלחם עם הקלי' ולברר מהם הברורין, אלא שאין דרך האשה להיות ראש במלחמה. לכך ביום שבת עולים העולמות מעלה מעלה, ואין מבררים שום בירור, רק הם מזדווגים ע"י אורות עליונים, ונמשך הארה גדולה אל כל העולמות גם אל העולם הזה הגשמי, וכל מה שנעשה בו' ימי בראשית נמשך להם קיום והעמדה, הה"ד ויכל אלקים ביום השביעי, דקשה, מה פעולה עשה ביום השביעי, אלא הענין הוא שע"י זווג העולמות ביום השבת למעלה במקומם האמיתי, נמשך הארה וחיות וקיום אל כל מה שנעשה בו' ימי בראשית (מ"מ).

^ז תרומה קלה ע"ב (הערת הזוהר).

^ח פי' כי עיקר עליית הנוק' הוא בליל שבת, ועיקר עליית הדכורא הוא ביום שבת, ושניהם נקראים שבת (מ"מ).

^ט פי' סוחר שהיה נוסע אחריהם (ד"א).

^י הם המוחין הנמשכים לזו"ן בעלותם למעלה, כי גם שם נמשכים להם מוחין מאור"א שעלו מעלה מעלה גם הם (מ"מ). ר"ל חכמה עלאה, שהוא קדוש, וז"ש למטה "לקדוש ה' מכובד" שכבוד ג"כ בחכמה (יהל אור).

בראשית

לשבת דלאו איהו קדש אלא קדושא דשריא עלוי מלעילא אמר רבי אבא והכי הוא (ישעיה נח יג) וקראת לשבת עונג לקדוש יהו"ה מכבוד אדכר שבת לחוד וקדוש יהו"ה לחוד אמר ליה אי הכי מאן קדוש יהו"ה א"ל קדושא דנחתא מלעילא ושריא עליה אמר ליה אי קדושא דאתמשכא מלעילא אקרי מכובד אתחזי דשבת לאו איהו מכובד וכתביב (שם) וכבדתו אמר רבי אלעזר לרבי אבא אנח להאי גברא דמלה (חדתא) <דחכמתא> אית ביה דאנן לא ידענא בה אמרו ליה אימא אנת פתח ואמר (ויקרא יט ל) את שבתותי את לאסנאה תחום שבת דאיהו (אלפין אמין בכל סטרין) ובג"כ אסני את שבתותי דא שבת עלאה ודא שבת (תרין אלפין אמין לכל סטרא דא שבת עלאה ושבת) תתאה² דאינון תרין כלילן כחדא וסתימין כחדא אשתאר שבת אחרא³ דלא אדכר⁴ והוה בכסופא אמרה קמיה מארי דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא ויומא לאו איהו בלא ליליא אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר⁵ אעבר כרוזא ואמר מקדשי תיראו ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה⁶ ושריא²² בה יראה⁷ ומאן איהו דקב"ה אכליל ואמר אני יהו"ה⁸

עשית שהשבת אינה קודש, אלא קדושה ששורה עליו מלמעלה. אמר רבי אבא, וכך זה, [שכתוב] "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד". הזכיר שבת לבד וקדוש ה' לבד. אמר לו, אם כך, מה זה קדוש ה', אמר לו, הקדושה שיורדת מלמעלה ושורה עליו. אמר לו, אם הקדושה שנמשכת מלמעלה נקראת מכובד, נראה ששבת אינו מכובד, וכתוב "וכבדתו". אמר רבי אלעזר לרבי אבא, הנח לו לאיש הזה, שדבר [חדש] של חכמה יש בו שאנו לא יודעים בו. אמרו לו, אמור אתה. פתח ואמר, "את שבתותי", "את" לרבות תחום שבת שהוא אלפיים אמות לכל עבר, ולכן ריבה "את", "שבתותי", (זו) שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן שתים כלולות יחד וסתומות יחד. נשארה שבת אחרת שלא נזכרה והיתה בבושה. אמרה לפניו, רבוננו של עולם, מיום שעשית אותי נקראתי שבת, והיום אינו בלי לילה. אמר לה, ביתי, את שבת, ושבת קראתי לך, אבל הריני מעטר אותך בעטרה יותר עליונה. העביר כרוז ואמר "מקדשי תיראו". וזו שבת של ערב שבת שהיא יראה, ושורה בה יראה. ומי הוא שהקדוש ברוך הוא כללו ואמר אני ה'.

ואני שמעתי מאבא שאמר כך, ודייק ואנא שמענא מאבא דאמר הכי ודייק⁹ את

⁸ ויקהל רז ע"א (הערת הזוהר). שבת הוא בינה, שו' ימים הו' ר"ק דבריאה או יצירה כפי הבחי', אבל ו"ק דאצילות הן תחום שבת, שמלכות היא רביעית לכל תלת כמ"ש בתיקו"ז ה ע"א, והן ד' סטרין חגת"ם ד' רוחות כידוע, וכן נה"ם כל א' אלף אמה שהן אלפים אמה, והיכל הקדש בינה באמצע שבה מסתתר הקדש, חכמה, נקודה בהיכליה (יהל אור).

² ר"ל בינה ויסוד, שכל א' הוא שביעי, זה מלמעלה וזה מלמטה, והן נק' שבת. ואע"ג שיסוד בכלל התחום, מ"מ כשנכלל יסוד בבינה, הוא ג"כ שבת וכן מלכות. ועיקר הענין הוא שהתחום הוא וק דבריאה ששם הוא התחום סביב לעיר וכו' ואלו ב' שבתות בינה ויסוד שניהם הן ביום שבת ששניהן הן יום כידוע, ומלכות הוא בלילה (יהל אור).

³ פי' שכינה (ד"א). יתרו צב ע"א בר"מ (הערת הזוהר). מלכות שהיא ג"כ שבת כנ"ל (יהל אור).

⁴ שבכל ו' ימי המעשה נאמר, ויהי ערב ויהי בקר, משא"כ ביום שבת שלא נאמר רק ביום השביעי (יהל אור).

⁵ ששבת הוא בעטרא דבינה, שמשם השבת, ואנא אעטר לך בעטרין דאבא שהוא קדש, כי בחכמה יסוד ארץ ושמים בתבונה, וזהו ומקדשי (יהל אור).

¹ שהמלכות נקראת יראה (יהל אור).

² ר"ל נקודת חכמה שבמלכות, שהיא יראה, בסוד (אבות) אם אין יראה אין חכמה, שהן ב' יודי"ן, דשילוב ב' השמות חכמה שלמעלה וחכמת שלמה (יהל אור).

⁶ שמלכות נקראת אני (יהל אור).

⁷ ויקהל רד ע"ב (ד"א).

בראשית

לאסגאה^א תחום שבת שבתותי דא עגולא ורבעא דלגור^ב ואינון תרין ולקביל אינון תרין אית תרי קדושת דאית לנא לאדכרא^א חד ויכלו וחד קדוש^א ויכלו אית ביה תלתין וחמש^א תבין ובקדושא דאנן מקדשין תלתין וחמש^א תבין וסליק כלא לשבעין שמהן דקב^ה וכןסת ישראל אתעטר בהו ובגין דעגולא ורבעא דא אינון שבתותי כלילן תרוייהו בשמור^א דכתיב תשמורו [דהא] (דא) שבת עלאה הכא לא אתכליל בשמור אלא בזכור דהא מלכא עלאה^א בזכור אסתיים ועל דא אקרי מלכא^א דשלמא דיליה ושלמא דיליה זכור איהו ועל דא לית מחלוקת לעילא^א בגין דתרין שלומות לתתא חד יעקב^ב וחד יוסף^א ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נז יט) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק דא יעקב

א/ו

ולקרוב דא יוסף לרחוק כמה דאת אמר (ירמיה לא ב) מרחוק יהוה נראה לי^ב (שמות ב

"את" לרבות תחום שבת. "שבתותי" זה העיגול והריבוע שבפנים, והם שנים, וכנגד אותם השנים יש שתי קדושות שיש לנו להזכיר, אחד ויכלו ואחד קידוש. ויכלו יש בו שלשים וחמש תיבות, ובקידוש שאנו מקדשים יש שלשים וחמש תיבות, והכל עולה לשבעים שמות שהקדוש ברוך הוא וכןסת ישראל מתעטרים בהם. ומשום שהעגול והרבעו הזה הם שבתותי, שניהם כלולים בשמור, שכתוב "תשמורו". שהרי השבת העליונה כאן לא נכללה ב"שמור" אלא ב"זכור", שהרי המלך העליון סתום ב"זכור", ועל זה נקרא מלך שהשלום שלו. והשלום שלו הוא "זכור". ועל כן אין מחלוקת למעלה, משום ששני שלומות למטה, אחד יעקב ואחד יוסף. ולכן כתוב פעמיים "שלום שלום לרחוק ולקרוב", "לרחוק" זה יעקב,

"ולקרוב" זה יוסף. לרחוק כמו שנאמר "מרחוק ה' נראה לי", "ותתצב אחותו מרחוק". ולקרוב, כמו שנאמר "חדשים

^א שם רז ע"א ובמנחת יהודה דף כ"ד [נד - דפ"ק] מביא ג"כ בשם התקונים תקון כ"ג וכ"ה ע"ש ותמצא פ' מאמר זה (ד"א).

^ב ויקהל רד ע"א (ד"א). רכט ע"א תצוה קפ ע"א ויקהל רה ע"א (הערת הזוהר). ה"ע"גולה" הוא כינוי לעטרת היסוד ה"ה סוד אות ס' דאפרסמון, והמ' סתומא הוא בסוד ר"ק (ע"י זהר תרומה קכז). וע"י ע"ח זיווגים פרק ד' וה' (ביאורים ח"א ס ע"א). ר"ל בינה דילה שהיא עיר הקדש באמצע כנ"ל, ובה ב' בחינות בינה ותבונה, ס' ומ', ועגולא הוא בגו רבועא, בינה גו תבונה ואח"כ בתחום, וז"ס שאמרו (עירובין נו ע"ב) הבא למדוד את התחומין מרבע את העיר ואח"כ מודד אתה התחומין, לפי שתבונה הוא דינקא לבנין, לפיכך הן ג"כ בריבוע (יהל אור).

^ג תקונים תקון כ"ד (ד"א).

^ד בראשית מז ע"ב (ד"א). ויכלו נגד בינה, וקדושה דאנן מקדשין וממשיכין היא תבונה, שהיא נותנת מוחין וינקא לבנין (יהל אור).

^ה ובקדושא ג"כ ל"ה תיבין וכו' בנוסח הקידוש שלנו כי בנו בחרת טעות (ד"א).

^ו תקון כ"ד דף סח ע"א ותיקון מ"ז דף פו ע"א וגם בויקהל רז ע"ב ובר"מ בפ' פנחס ערה [רמה - דפ"ק] ע"ב ותמצא ר"ת ויכלו השמים והארץ ר"ת וה"ו (ד"א).

^ז שהן ע"ב שמות עם יום הששי, שעב שמות הן ע' שמות וב' הן כללם (יהל אור).

^ח שזכור ושמור הן ז"נ, וכאן הן שבתות דשמור, אבל בינה דלעילא נכלל בזכור את יום השבת שהוא יסוד (יהל אור).

^ט ר"ל בינה נסתיים ביסוד דזכורא, שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא (ברכות מח ע"ב), והן בינה ומלכות, וע"י תיקור^ז [ג ע"ב] דאימא עלאה איהי ימא דאתפשטת לחמשין תרעין וכו' עשר בכל ספירה מאלין חמש מחסד עד הוד, יסוד נטיל לון כלהו ואיקרי כ"ל כליל מאלין חמשין [יהל אור]..

^י ר"ל מלכא בינה, שלמא יסוד (יהל אור).

^{יא} ר"ל בעולם הבא, דרגא דבינה, בתרין מתיבתין, מתבינתא עלאה נגד חג"ת ומתיבתא תתאה נגד נה"י, כמ"ש בתז"ח (ז ע"ג), ובמתיבתא עלאה יעקב עשה שלום ובתתאה יוסף (יהל אור).

^{יב} ר"ל דעד"א יצא מחכמה ונגלה מן הסתום, וע"ז מביא ראיה שרחוק קאי על החכמה, ותתצב כו', כמ"ש (סוטה יא ע"א) כל הפסוק ע"ש החכמה נאמר. והענין כי עד"א פעמים סליק וסתים לעילא בג"ר כמ"ש בתיקור^ז, והוא בזמן שאין שלום כמו הגלות והעונות. אבל יסוד קרוב לעולם, מבועא דבירא לא פסיקא מבירא, וכששב בתשובה אז נגלה מרחוק ויוצא כנ"ל (יהל אור).

בראשית

ד) ותתצב אחותו מרחוק ולקרוב כמה דאת אמר (דברים לב יז) חדשים מקרוב באו" מרחוק דא" נקודא עלאה דקיימא בהיכליה ועל דא כתיב (ויקרא יט ל) תשמורו אתכליל בשמור' ומקדשי' תיראו דא נקודא [דקיימא באמצעיתא] (דאמצעיתא) דאית לדחלא [מינה] יתיר מכלא דענשיה מיתה" והיינו דכתיב (שמות לא יד) מחלליה מות יומת' מאי²³ מחלליה מאן דעאל לגו' חלל דעגולא ורבוועא לאתר דההוא נקודא²⁴ שריא ופגים ביה מות יומת' ועל דא כתיב תיראו וההיא נקודה אקרי אני" ועלה שריא ההוא דסתים עלאה' דלא אתגליא והיינו יהו"ה וכלא חד":

נחתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקוהו אמרו ומה כל חכמתא דא אית תחות ירך ואת טעין אבתרינ' אמרו ליה מאן אנת אמר לון [לא] תשאלון מאן אנא אלא אנא ואתון נזיל ונתעסק באורייתא וכל חד יימא מלין דחכמתא לאנהרא אורחא אמרו ליה מאן יהב לך למיזל הכא ולמהוי טעון בחמרי [אמר לון יו"ד² עבד קרבא

מקרוב באו". מרחוק זו הנקודה העליונה שעומדת בהיכלו. ועל זה כתוב "תשמורו", [והוא] נכלל בשמור. "ומקדשי תיראו", זו הנקודה שעומדת באמצע שיש לירא ממנה יותר מן הכל שענשו מיתה. והיינו מה שכתוב "מחלליה מות יומת", מהו@ "מחלליה", מי שנכנס לתוך החלל של העגול והרבווע, למקום שאותה הנקודה שורה ופוגם בו, "מות יומת". ועל זה כתוב "תיראו". והנקודה ההיא נקראת אני, ועליה שורה אותו הסתום העליון שלא התגלה, והיינו ה', והכל אחד.

ירדו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו אותנו. אמרו, ומה כל החכמה הזו יש תחת ירך ואתה מחמר אחרינו. אמרו לו, מי אתה. אמר להם, אל תשאלו מי אני, אלא אני ואתם נלך ונתעסק בתורה, וכל אחד יאמר דברי חכמה להאיר את הדרך. אמרו לו, מי נתן לך ללכת כאן ולהיות מחמר בחמורים. אמר להם, יו"ד עשתה קרב עם שתי

^א שהיסוד נק' נער ע"ש חדתותא דסהרא (יהל אור).

^ב תצוה קפ ע"א תמצא פי' נקודה דקיימא גו היכליה ע"ש (ד"א). ועי' זהר שמות יב ע"א שהוא מכיוון שע"י החכמה, הרי הוא אור החיה נעשו הכלים (ביאורים ח"א לב ע"ד).

^ג ואתחנן רס [רס"ג - דפ"א] (הערת הזוהר). ר"ל שהכל במלכות (יהל אור).

^ד ר"ל חכמת שלמה, בת עין, בת שלש, בת שי"ן, בינה (יהל אור).

^ה שכאן סוד החיים, והחכמה תחיה בעליה, סוד החיה (יהל אור).

^ו נגד עגולא ורבוועא, כמו שמפרש והולך, שהן ב' שבתות (יהל אור).

^ז תצוה קפ, תקונים תקון כ"ג כ"ד וכ"ה ובתקון ל' תמצא פי' יותר מבואר (ד"א).

^ח עי' זוהר הרקיע. לפי ששם שורה ההיא נקודה, ויש לירא ממנה, משא"כ בתחומין שאין מיתה עליהן, אף למ"ד תחומין דאורייתא (יהל אור).

^ט לקמן רכא ע"א וח"ב קנו ע"א והוא אני מן אדנ"י כמ"ש ברע"מ פנחס רכג ע"א ועי' בזה בספר הכללים כלל יח ענף י' סימ' יב אות מו סעיף ב' [ה'] [לש"ו]. נפש - מלכות, נקרא "אני" - מקץ רד תרומה קנו ע"א (הקדו"ש יג ע"ב). כלומר בבחי' היסוד שבו, שבו ניכר החילוק בין זכרות לנקבות (ביאורים ח"א עב ע"א), הוא השם העיקרי שעל ידה ניכרת הנהגתו והשגחתו ית' (פת"ש נתיב נוק' דז"א פתח א'). כי התחלתה מחכמה, ומשם ואילך השם אדנ"י, אבל כתר דילה הוא ה' אחרונה של השם וכלולה בז"א כידוע, ולכן נקראת אני וכתה שלה ה' (יהל אור).

^י ר"ל כתר דילה שלא נתגלה כלל (יהל אור).

^{יא} עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י וכן ביהל אור.

^{יב} דע כי כאשר האדם עוסק בתורה כראוי לשמה זוכה להשיג שיתגלה אליו איזה צדיק מאותם שהם משורש נשמתו ויבא ויתלבש דוגמת מלאכי אברהם אבינו ומגלה לו רזי תורה בהיותו מתלבש בההוא חלוקא דרבנן אשר לו כנודע וזהו סוד אותו הסבא דפ' משפטים והמקומות אחרים הרבה בכל ס' התקונים שהיה יורד ומדבר עם רשב"י והיה מגלה לו רזי תורה ודע כי לפעמים אותה הנפש של הצדיק ההוא מתלבשת בההוא חלוקא דרבנן ולפעמים מתלבש גם הרוח. ולפעמים גם הנשמה. ואמנם בהיותו בא בבחי' נפש בלבד אז הוא בצורת טעין חמרי כי הוא רמז אל הנפש שמעולם העשיה (שער מאמרי רשב"י).

^{יג} יסוד (יהל אור).

בראשית

בתרין אתוון בכ"ף וסמ"ך^א לאתקשרא בהדאי
לא כחדא^ב כ"ף לא בעא לאסתלקא ולאתקשרא
[בתר] [באתר] דלא יכלא למהוי רגעא חדא
אלא²⁵ [ביה] [בה] סמ"ך לא בעא לאסתלקא
[בגין לסעדא] [לסעדין] לאינון דנפלין דהא בלי
סמ"ך לא יכלין למהוי יו"ד אתא [לגבאי
יחידאה] [לגבי יחדאי] נשיק לי ונפיף לי^ב בכה
עמי ואמר לי ברי מה אעביד לך אבל הא אנא
אסתלק ואנא אתמלי מכמה טביין ואתוון^ג
טמירין עלאין יקירין^ד בתר כן איתי לגבך ואנא
אהוי סעיד לך ואתן לך אחסנתא דתרין אתוון
עלאין יתיר מאלין דאסתלקו דאינון [יש] יו"ד
עלאה ושיין עלאה למהוי לך אוצרין מליין מבלא
ובגין כך ברי זיל והוי טעין חמרלי ועל דא אנא
אזיל בכך:

חדו רבי אלעזר ורבי אבא ובכו ואמרו זיל
רכיב ואנן נטעין אבתרך אמר לון ולא (אמרת
לון דפקודא דמלתא איהי עד דייתי דא היא
טעין) [אמרת לכון דפקודא דמלכא איהו עד
דייתי ההוא דטעין חמרלי אמרו ליה הא שמך לא
אמרת לן אתר בית מותבך מאי הוא אמר לון
אתר בית מותבי איהו²⁶ טב^א ועיילא לגבאי
ואיהו מגדל חד (ואיהו) דפרח באוירא^ב רב
ויקירא ואינון דדיירין ביה בהאי מגדלא קב"ה
וחד מסכנא^ג ודא הוא אתר בית מותבי [וגלינא]
[ועלינא] מתמן ואנא טעין חמרי אשגחו רבי
אבא ורבי אלעזר ביה ואטעים לון מלוי דהוו
מתיקין כמנא ודובשא אמרו ליה שמא דאבוך
אי תימא ננשיק עפרא דרגלך אמר לון ואמאי
לאו אורח דילי בכך [לאתגאה] [לאתגליא]
באורייתא אבל אבא דילי הוה דיוריה בימא

אותיות, עם כ"ף וסמ"ך, להתקשר עמי
(יחד). כ"ף לא רצתה להסתלק ולהתקשר
מאחר (במקום) שלא יכלה להיות רגע אחד
אלא עמו. סמ"ך לא רצתה להסתלק, כדי
לעזור לאותם הנופלים, שהרי בלי סמ"ך
לא יכולים להיות. יו"ד באה אלי יחידה,
נשקה לי וחבקה אותי, בכתה עמי ואמרה
לי, בני, מה אעשה לך, אבל הרי אני
מסתלקת ואני מתמלאת מכמה טובות
ואותיות נסתרות עליונות ונכבדות. לאחר
מכן אבוא אליך ואסעד אותך, ואתן לך
נחלה של שתי אותיות עליונות יותר מאלו
שהסתלקו, שהם י"ש. יו"ד עליונה ושיין
עליונה, שיהיו לך אוצרות מלאים מכל.
ולכן, בני, לך ותהיה מחמר חמורים. ועל כן
אני הולך בכך.

שמחו רבי אלעזר ורבי אבא, ובכו
ואמרו, לך רכב ואנו נחמר אחרך. אמר
להם, ולא אמרתי לכם שמצות המלך היא
עד שיבא אותו מחמר על החמורים, אמרו
לו, הרי שמך לא אמרת לנו, מקום בית
מושבך מה הוא. אמר להם, מקום בית
מושבי הוא טוב ומעלה אצלי, והוא מגדל
אחד שפורח באויר, גדול ונכבד. ואותם
הדרים בו במגדל הזה, הקדוש ברוך הוא
ועני אחד, וזהו מקום בית מושבי. וגליתי
(ועליתי) משם, ואני מחמר על חמורים.
רבי אבא ורבי אלעזר הסתכלו בו והטעים
להם את דבריו, שהיו מתוקים כמו מן
ודבש. אמרו לו, אם תאמר שם אביך, ננשק
את עפר רגליך. אמר להם, ולמה, אין דרכי
בכך להתגאות בתורה. אבל אבי היתה
דירתו בים הגדול, והוא היה דג אחד שהיה
סובב את הים הגדול מצד זה לצד זה, והיה

^א מלכות ובינה, כ' הוא כורסייא, וס' הוא בינה עלאה (יהל אור).

^ב והיה מחבק אותי (ד"א).

^ג מחכמה, מוחין דחכמה (יהל אור).

^ד מבינה (יהל אור).

^ה שהם מנצפ"ך, כמ"ש בזו"ח (סו ע"ב) (יהל אור), ועי' בהגר"א בס"י ז ע"ב וע"ג.

^ו כלומר נשמות הצדיקים המתלבשים בחומר (פת"ש נתיב הקלי' פרק ל).

^ז ר"ל קלים וחמורים (ד"א). פי' עד שיבא משיח רוכב על חמור ומנהיגו ושולט עליו. הרש"ב (נ"א).

^ח עולם שכולו טוב, וז"ש מגדל חד דפרח וכו', בינה כידוע (יהל אור).

^ט ריש תיקון כ"א דף נ"ב ובראשית לו [לז - דפ"ק] ע"ב (הערת הזוהר).

^י זו"נ, ושם בסוד ו"ד, וזהו מסכנא, דל"ת, בסוד יחודה, נער נערה (לקמן נא ע"א) (יהל אור).

בראשית

רבא ואיהו הוה חד נונא^א דהוה^ב אסחר ימא רבא^א מסטרא דא לסטרא דא^ב והוה רב^ב ויקירא^א ועתיק יומין^א עד דהוה בלע כל שאר נונין^ב דימא ולבתר אפיק לון חיין וקיימין מליין [מכל טבין דעלמא] (כל טבין לעלמא) ושאט ימא ברנעא חדא בתוקפיה ואפיק לי [כנירא] (בירא) בידא דגבר תקיף וטמיר לי בההוא אתר דאמרית לכו והוא תב לאתריה ואנניו בההוא ימא אשגה רבי אלעזר במלוי אמר ליה אנת הוא בריה דבוצינא קדישא^א אנת הוא בריה^ב דרב המנונא סבא <אנת הוא> בריה דנהירו דאורייתא ואנת טעיין) אבתרן בכו כחדא <ונשקוהו> (ונשקיה) ואזלו^א:

אמרו ליה אי ניהא קמי <מארנא> (מארי) לאודעא לן שמיה פתח ואמר (שמואל ב' כג כ) ובניהו בן יהודע^ב האי קרא אוקמוה ושפיר איהו אבל האי קרא לאחזאה רזין עלאין דאורייתא הוא דאתא ובניהו בן יהודע [על] רזא דחכמתא קא אתא מלה סתימא איהו ושמא גרים בן איש חי^א דא צדיק חי עלמין רב פעלים מארי דכל עובדין וכל חילין עלאין בגין דכלהו

גדול ונכבד ועתיק יומין, עד שהיה בולע את כל שאר הדגים של הים, ואחר כך מוציא אותם חיים וקיימים ומלאים מכל הטובות של העולם, ושט את הים ברגע אחד בכחו, והוציא אותי כחץ ביד איש גבור, והטמין אותי באותו המקום שאמרתי לכם, והוא שב למקומו ונגנז באותו הים. הבחין רבי אלעזר בדבריו, אמר לו, אתה הוא בנו של הנר הקדוש, אתה הוא בנו של רב המנונא הזקן, אתה הוא בנו של אור התורה, ואתה מחמר אחרינו. בכו יחד, ונשקו לו והלכו.

אמרו לו, האם נוח לפני מורנו להודיע לנו את שמו. פתח ואמר, "ובניהו בן יהודע", הפסוק הזה בארוהו והוא יפה, אבל הפסוק הזה בא להראות סודות עליונים של התורה. "ובניהו בן יהודע" על סוד החכמה בא הדבר הסתום ההוא, והשם גורם. "בן איש חי", זה צדיק חי העולמים. "רב פעלים" בעל כל המעשים וכל הכחות העליונים, משום שכולם

^א ר"ל יסוד, דג, כידוע (יהל אור).

^ב תקונים נ"ב [כ"ב – דפ"א, נד – דפ"ק] ובראשית לו ע"ב (הערת הזוהר).

^ג חכמה, משם נטיל זרעא דתלת נקודין וכו' [לקמן טו ע"ב] (יהל אור).

^ד כל הו"ק, כמ"ש מקצה השמים מוצאו ותקופתו כו', בסוד משכיל לאיתן, כמ"ש בפרשת משפטים דף קי ע"א, משכיל לאיתן, בזמנא דההוא נהר קם בתיאובתא כו' עד דסליק עד מוחא עלאה (יהל אור).

^ה מחכמה (יהל אור).

^ו מבינה (יהל אור).

^ז מכתר, והוא מוחין דו"א וב' עטרין דע"י (יהל אור).

^ח הן נשמות הצדיקים, שהן בדרגא דצדיק, ויסוד דג גדול כידוע בסוד לויתן זה יצרת כו', ועתידין ישראל לאכול ממנו מטוב הגנוז בו (יהל אור). ועי' תיקו"ז סוף מב ע"א, וז"ל הגר"א שם: והוא עולה בדעת ומתמלא ממוחא בינה, ימא רבא, ונכנסין בו כל הנשמות. וז"ש ואפיק לון כו', שהוא חי, ומסט' (שמואל ב' כג כ) בן איש חי, כמ"ש בפרשת בראשית (זהר ו ע"א) על פסוק ובניהו כו', ובר"פ שמות (ב ע"ב) זוהר איבא דאילנא כו' אלין אקרין חיין להאי עלמא וחיין כו'. ומ"מ עיקר הלוייתן הוא בדעת דרגא דמרע"ה. ועיי"ש באריכות.

^ט ניצוץ קדוש (ד"א).

^י בתיקון ג"כ דף סז ע"ב ובתקון כ"א נב ע"א ובפ' בלק קפו ע"ב שהיה נמצא עם החסידים (ד"א).

^{יא} עי' אריכות ביהל אור וכן בשער מאמרי רשב"י.

^{יב} ר"ל שהוא שרש נשמתו (יהל אור).

^{יג} ויצא קסד ע"א (הערת הזוהר). עי' שער רוה"ק (כד ע"א): הנה האיש המיוחד יחוד עליון. יתדבקו בו הנשמות של הצדיקים. והנה נשמות הצדיקים הם מתגלים אל האדם ומתדבקים בו. וכו' והנה בניהו בן יהודע היה אחד מהם [הצדיקים אשר מייחדים בעת רצון בחייהם] ולכן נקרא בן איש חי, אפי' לאחר מיתתו להורות זה הנז', שאפי' בחייו היה מיוחד כל העולמות כלם, וזש"ה "מקבצאל" שהיה מקבץ ומיוחד כל העולמות כלם.

בראשית

נפקין מניה יהו"ה צבאות" איהו אות הוא בכל חיילין דידיה רשים הוא ורב מכלא רב פעלים [איהו] מקבצאל האי אילנא רב ויקרא רב מכלא מאן אתר נפק מאן דרגא אתא אהדר [קרא] ואמר מקבצאל²⁷ דרגא עלאה סתימאה²

ו/ב

דעין לא ראתה <וגו'> דרגא דכולה ביה וכניש בגויה¹ מגו נהורא עלאה ומניה נפיק כלא ואיהו היכלא קדישא סתימא² דכל דרגין כנישין וסתימין בגויה ובגופא דהאי [היכלא] (אילנא) קיימין כל עלמין וכל חיילין קדישין מיניה אתזנו וקיימי על קיומיהון הוא הכה את שני אריאל מואב (שמואל ב' כג כ) תרין מקדשין הוו קיימין בגיניה³ ואתזנו מניה מקדש ראשון ומקדש שני כיון דאיהו אסתלק [ונגידו]²⁸ דהוה נגיד מלעילא אתמנע כביכול הוא הכה לון וחרוב לון ושעי לון וכרסייא קדישא נפלת' הה"ד (יחזקאל א א) ואני בתוך הגולה ההוא דרגא דאקרי אני הוא בתוך הגולה אמאי⁴ על נהר כבר על נהר דנגיד ונפיק⁵ דפסיק מימיו ומבועוי ולא אנגיד⁶ כדבקרמיתא²⁹ הה"ד (ישעיה יט ה, איוב יד א) ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני ובגין כך הוא הכה את שני אריאל מואב <נ"א דהא בקרמיתא> מואב דהוא מאב דבשמיא ואתחרבו ואשתצאו בגיניה וכל נהורין דהוו <נהירין> (נהרין) לישראל כללו אתחשבו:

ותו הוא ירד והכה את הארי (שמואל ב' כג כ) בזמנין קדמאין כד האי נהר הוה משיך מימיו לתתא הו קיימין ישראל בשלימו דדבחין דבחין

יוצאים ממנו, הוא ה' צבאות, אות הוא בכל צבאיו, רשום הוא וגדול מן הכל. "רב פעלים" הוא "מקבצאל", האילן הגדול והנכבד גדול מהכל. מאיזה מקום יצא, מאיזו דרגה בא, חזר הכתוב ואמר "מקבצאל" הדרגה העליונה הסתומה

ש"עין לא ראתה וגו'", הדרגה שהכל בה, וכונסת לתוכה מתוך האור העליון, וממנה יוצא הכל. והוא היכל קדוש סתום שכל הדרגות מקובצות וסתומות בתוכו. ובגוף ההיכל (אילן) הזה קיימים כל העולמות, וכל הצבאות הקדושים, ממנו נזונים ועומדים על קיומם. "הוא הכה את שני אריאל מואב", שני מקדשים היו עומדים בגללו ונזונו ממנו. מקדש ראשון ומקדש שני. כיון שהוא הסתלק, ונמנע השפע שהיה שופע מלמעלה, כביכול הוא הכה אותם והחריב אותם והשמיד אותם, והכסא הקדוש נפל. זהו שכתוב "ואני בתוך הגולה". הדרגה ההיא שנקראת "אני", היא "בתוך הגולה". למה, "על נהר כבר", על נהר ששופע ויוצא שהפסיק מימיו ומעינותיו ולא משפיע כבראשונה. זהו שכתוב "ונהר יחרב ויבש", "יחרב" בבית ראשון, "ויבש" בבית שני. ולכן "הוא הכה את שני אריאל מואב". (שהרי בראשונה), מואב שהוא מאב שבשמים, ונחרבו והושמדו בגללו, וכל האורות שהיו מאירים לישראל, כולם נחשכו.

ועוד, "הוא ירד והכה את הארי". בזמנים הראשונים כשהנהר הזה היה מושך את מימיו למטה, היו ישראל עומדים

^א האזינו רצו ע"א ופקודי רל"ב ולהלן יז ע"א ויח ע"ב ושמות יג ע"א (ד"א).

^ב בינה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

^ג עין לא ראתה הנאמר על עדן כמ"ש (סנהדרין צט ע"א) עין לא ראתה זה עדן, ולהיות כי אבא הוא הנקרא עדן ולא אימא, לכן אמר "דרגא דכולא ביה וכניש בגויה מגו נהורא עילאה" שהוא אבא, על כן גם איאמ תקרא עדן בהשאלה (מ"מ).

^ד יסוד דאמא (מ"מ).

^ה שהוא חי וקים בתרין עלמין, והוא חי עולמים, ב' עולמות, והן ב' מקדשין והכל בגיניה (יהל אור).

^ו היא השכינה שירדה בגלות, ונק' כרסייא, כי היא כסא דז"א (מ"מ).

^ז ר"ל, למה היה זה על נהר כבר, שהוא היסוד שהיה מקודם (מ"מ).

^ח עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצו ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

^ט לך לך קמט ע"ב ויתרו פב ע"ב - הרש"ב (נ"א). כבר פי' כבר הי' ועתה נפסק וכן בפ' לך לך דף פה ע"א (ד"א).

בראשית

וקרבנין לכפרא על נפשיהו^א וכדין הוה נחית
מלעילא דיוקנא דחד אריה והוה חמאן [ליה ע"ג
מדבחה] (ע"ג מדבחה) רביין על טרפיה^ב אכיל
קרבנין כגבר תקיף^ג וכל כלבין הוו מתטמרין
קמיה^ד ולא נפקי לבר כיון דגרמו חובין איהו
נחית לגו דרגין דלתתא וקטיל להווא אריה^ה
דלא בעא למיהב ליה טרפיה^ו כדבקדמיתא
כביכול קטיל ליה הוא הכה את הארי ודאי לתוך
הבור^ז לעינהא דסטרא אחרא בישא כיון
דחמאת הכי ההוא סטרא אחרא אתתקפת^י
ושדרת לחד כלבא למיכל קרבנין^{יא} ומה שמיה
דהווא אריה^{יב} אוריא^{יג} דאנפוי אנפי אריה ומה
שמיה דהווא כלבא בלאדן^{יד} שמיה דלאו איהו
בכלל אדם^{יז} אלא כלבא ואנפי כלבא ביום
השליג ביומא דגרמו חובין ודינא אתדן לעילא
מעם בי דינא עלאה ועל דא כתיב (משלי לא
כא) [לא תירא לביתה משלג דא דינא עלאה
אמאי בנין דכל ביתה לבוש שנים^{יח} ויכיל
למסבל אשא תקיפא ע"כ רוא דקרא מה כתיב]
בתריה (שמואל ב' כג כ) והוא הכה את איש
מצרי איש מראה הכא רוא דקרא אתא לאודעא
די בכל זמנא דישראל חבו איהו אסתלק ומנע

בשלמות, שהיו זובחים זבחים וקרבנות
לכפר על נפשם, ואז היה יורד מלמעלה
דמות של אריה אחד, והיו רואים אותו על
גבי המזבח רובץ על טרפו, אוכל קרבנות
כמו גיבור חזק, וכל הכלבים היו מתחבאים
מלפניו ולא יוצאים החוצה. כיון שגרמו
החטאים, הוא ירד לתוך הדרגות שלמטה,
והרג את אותו האריה שלא רצה לתת לו
את טרפו כבראשונה. כביכול הרג אותו.
הוא הכה את הארי ודאי. "לתוך הבור",
לעיני הצד האחר הרע. כיון שראתה כך
אותו הצד האחר, התגברה ושלחה לכלב
אחד לאכול את הקרבנות. ומה שמו של
אותו הארי^{יב}, אוריא^{יג} ל שפניו פני אריה.
ומה שם אותו כלב, בלאדן שמו, שאינו
בכלל של אדם, אלא כלב ופניו ככלב.
"ביום השליג", ביום שגרמו החטאים והדין
נדון למעלה מעם בית הדין העליון, ועל זה
כתוב "לא תירא לביתה משלג". זה הדין
העליון. ולמה, משום ש"כל ביתה לבוש
שנים", ויכול לסבול אש חזקה. עד כאן
סוד הכתוב. מה כתוב אחריו, "והוא הכה
את איש מצרי איש מראה". כאן סוד
הכתוב בא להודיע, שבכל פעם שישראל
חטאו, הוא הסתלק ומנע מהם כל הטובות
וכל האורות שהיו מאירים להם. "הוא הכה

^א שזובחי זבחים וקרבנות לכפר על נפשותיהם (ד"א).

^ב לפי שהוא משם ב"ן, ונדוע כי שם ב"ן הוא גבורות, והגם ששורש ההוא רוחא הוא מדוברא, עכ"ז הוא גבורות (מ"מ).

^ג עי' אד"ר קלט ע"א: ט' תקונין אלין אשתכחו בדיקנא דא ובשלימות תקונא דדיקנא דא אתקרי (בר נש לתתא^א) גיבר תקיף דכל מאן דחמי דיקנא קיימא בקיומיה תלייא ביה גבורה תקיפא.

^ד עי' בהגר"א בתיקו"ז סט ע"ד: כלב וכו' נגד אריה, ואריה הוא מלכא דכל החיות, וכלב הוא השפל שבכולם, והוא עז פנים, וכו', אלא שמתטמר מפני אריה.

^ה ולא שהרגו ממש, אלא שלא נתן לו כח ושפע למזונו וז"ש דלא בעי למיהב ליה טרפיה (מ"מ).

^ו לתת לו טרף שלו מהקרבנות (ד"א).

^ז כי הקדושה נק' באר מים חיים, אבל סט"א נק' בור (מ"מ).

^ח בר"מ פ' בהר קי"א [קי ע"א – דפ"ק] (הערת הזוהר).

^ט צו נ"ב פ' בלק ריא ע"א ולהלן ריג ע"ב עלה ב דף ב' ונשא קמג ע"ב ויקהל ריד ע"ב (ד"א). ותימה, הרי הכלב ה"ס הקלי', ואיך ח"ו נמסרו קרבנותיהם לה וכו', אריה הם ד' פעמים ב"ן דאבי"ע וכו' גימ' ר"ח עם ט' אותציות דמילוי ב"ן גימ' אריה עם הכולל, ובבית שני, היה דמות כלב, שהוא ב"ן דעשיה דווקא (מ"מ).

^י כל [נדצל'ל בל] אדם, שאינו אדם ולא בצורת אדם והמ"ם והנו"ן מתחלפין באותיות א"ב ג"ד וכו' (ד"א). שאינו בכלל הקדושה שנקראת אדם (מ"מ).

^{יא} כל אדם (ד"א).

^{יב} פי' שנים קדמוניות, שהם ו"ק דז"א (מ"מ).

^{יג} פי' כי משה גרם שיזדווג עלה עמה בסוד זווגא דרוחא ברוחא, כי משה מלגאו (תיקו"ז כט ע"א) וכו', ומשה גרם זווגא או"א גופא בגופא (מ"מ).

^{יד} כא ע"ב (הערת הזוהר). כי בעודו בעולם הזה זכה לגרום זווגא רוחא ברוחא וזהו בארעא (מ"מ).

^{יז} שאף יעקב לא זכה לגרום זווגא רוחא ברוחא רק בשעת מיתתו בסוד בשכמלו (מ"מ).

בראשית

מנייהו כל שבין וכל נהורין דהו נהירין לון הוא הכה את איש מצרי דא נהורא דההוא נהורא (ד) הוה נהיר לון לישראל ומאן איהו משה דכתיב (שמות ב יט) ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו' ותמן אתיליד ותמן אתרבי ותמן אסתליק לנהורא עלאה איש מראה כמה דאת אמר (במדבר יב ח) ומראה ולא בחידות איש כמה דאת אמר (דברים לג א) איש האלהים כביכול [בעלה] (בכלא) דההוא מראה כבוד ה' (שמות כד יז) דזכה לאנהגא דרגא דא¹ בכל רעותיה בארעא² מה דלא זכי בר נש אחרא³.

וביד המצרי חנית⁴ (שמואל ב' כג כא) דא מטה האלהים דהוא אתמסר בידיה כמה דאת אמר (שמות יז ח) ומטה האלהים בידי ודא איהו מטה דאתברי ערב שבת בין השמשות וחקוק ביה שמא קדישא גליפא קדישא ובהאי חב בסלע כמה דאת אמר (במדבר כ יג) ויך את הסלע במטהו פעמים א"ל קב"ה משה לא יהבית לך מטה דילי להאי חייך לא יהא בידך מכאן ולהלאה מיד⁵ וירד אליו בשבט ברנא קשיא (שמואל ב' כג כא) ויגזול את החנית מיד המצרי דמההיא שעתא אתמנע מניה ולא הוה בידיה לעלמין ויהרגהו בחניתו על ההוא חובא דמחא בההוא מטה מת ולא עאל לארעא <קדישא ואתמנע> (ואמנע) נהורא דא מישראל (שם כג) מן השלשים⁶ הכי נכבד אלין שלשים שנה עלאין דאיהו נטיל מנהון ואנגיד לתתא ומנייהו (איהו) [הוה] נטיל ואתקרב ואל השלשה לא בא אינון הוה אתיין לגביה⁷ [ויהבין] (ויהיב) ליה ברעותא דלבא ואיהו לא הוה אתי לגביהון ואף

את איש מצרי⁸, זה האור של האור ההוא שהיה מאיר לישראל. ומי הוא, משה, שכתוב "ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו'", ושם נולד, ושם התגדל, ושם התעלה לאור עליון. "איש מראה" כמו שנאמר "ומראה ולא בחידות". "איש" כמו שנאמר "איש האלהים". כביכול בעלה של אותו מראה כבוד ה', שזכה להנהיג את הדרגה הזו בכל רצונו בארץ מה שלא זכה איש אחר.

"וביד המצרי חנית" זה מטה האלהים שנמסר בידו, כמו שנאמר "ומטה האלהים בידו". וזהו המטה שנברא ערב שבת בין השמשות וחקוק בו השם הקדוש החקוק הקדוש, ובזה חטא בסלע, כמו שנאמר "ויך את הסלע במטהו פעמיים". אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, לא לזה נתתי לך את המטה שלי, חייך לא יהיה בידך מכאן והלאה. "מיד" "וירד אליו בשבט" בדין הקשה. "ויגזול את החנית מיד המצרי" שמהשעה ההיא נמנע ממנו, ולא היה בידו לעולמים. "ויהרגהו בחניתו" על אותו החטא שהכה במטה ההוא מת ולא נכנס לארץ הקדושה ונמנע האור הזה מישראל. "מן השלשים" הכי נכבד, אלו שלשים שנה עליונים שנטל מהם והשפיע למטה, ומהם הוא היה לוקח ומתקרב. "ואל השלשה לא בא" הם היו באים אליו ונותנים לו ברצון הלב, והוא לא היה בא אליהם. ואף על גב שלא נכנס במנין והחשבון שלהם, "וישמהו דוד אל משמעתו", שלא נפרד מלוח לבו

⁸ ר"ל ממקום המצר זכה לחנית [רומח] (יהל אור). החנית שהוא מטה משה, מטטרון שנהפך ממטה לנחש ומנחש למטה, עץ הדעת טוב ורע. ובזמן בניהו קראו חנית למט"ט כי הוא היה שר הצבא (עמק המלך ש"ה פס"ה).

² בראשית מז ע"א (ד"א).

³ החקיקה הוא בסוד הארחא עלאה דפלגותא דשערי, רזא דמתקלא, הרי הוא בחינת "לוינתן נחש בריח" ה"ה שורש נשמת משה רבינו שהוא בסוד הדעת, והוא בסוד עץ החיים כמו הסלע דכאן (דע"ה ח"ב קלב ע"א). ועל ידי ההכאה בו השתנה להיות בבחי' עץ הדעת טו"ר (דע"ה ח"ב קלג ע"א), וירדו זרין להיות בבחי' קטנות (שם ע"ב).

⁴ כח ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ קה ע"ג (הערת הזוהר).

⁶ חג"ת (יהל אור), חב"ד דז"א, שהם סוד המוחין כי משם נמשכת טיפת הזרע אל היסוד (מ"מ).

⁷ לנוק' (מ"מ).

⁸ ר"ל שאחר שנמשכה הטיפה עד הו, ק אינו צריך לעלות אצלם רק הטיהפ באה מאליה (מ"מ).

בראשית

על גב דלא עאל במניינא וחושבנא דלהון^א (שם)
וישימהו דוד אל משמעתו דלא אתפרש מלוחא
דלביה

ז/א

לעלמין לית פרודא להון לעלמין^ב דוד שם
ליה לביה^ג ואיהו לאו לדוד בגין דתושבתון
ושירין ורחמין דסיהרא עביד לשמשא איהי
משיכת ליה לגבה למחוי דיוריה בהרה ודא איהו
(שמאול ב' שם) וישימהו דוד אל משמעתו:

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא קמיה אדהכי
והכי לא חמו ליה קמו ואסתכלו לכל סטריין ולא
חמו ליה^ד יתבו ובכו ולא יכילו למללא דא לדא
לבתר שעתא אמר רבי אבא ודאי הא דתנינן
דבכל ארחא דצדיקייא אזלין ומילי דאורייתא
בינייהו דאינון זכאין דההוא עלמא אתיאן
לגביהון ודאי דא הוא רב המנונא סבא^ה דאתא
לגבן מההוא עלמא לגלאה לן מלין אלין ועד לא
נשתמודע ביה אזל ליה ואתכסי מינן קמו והוון
בעו למטען לחמרלי ולא אזלו בעו למטען ולא
אזלו דחילו ואנחו לון לחמרי ועד יומא הוון קראן
לההוא אתר דוך דחמרי:

פתח רבי אלעזר ואמר (תהלים לא כ) מה רב
טובך אשר צפנת ליראיך וגו' כמה הוא טבא
עלאה ויקרא דומין קב"ה למעבד גבי בני נשא
לאינון זכאין עלאין דחלי חטאה דמשתדלי
באורייתא כד עלאין לההוא עלמא טובך לא

לעולמים, אין להם פרוד לעולמים. דוד
שם לבו אליו, והוא לא לדוד, משום
שהתשבחות והשירים והאהבים שהלבנה
עושה לשמש, היא מושכת אותו אליה
שיהיה דיורו עמה, וזהו "וישימהו דוד אל
משמעתו".

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא לפניו. בין כך
וכך לא ראו אותו. קמו והסתכלו לכל
הצדדים ולא ראו אותו. ישבו ובכו ולא
יכלו לדבר זה עם זה. אחרי שעה אמר רבי
אבא, ודאי זה ששינונו שבכל דרך הצדיקים
הולכים ודברי תורה ביניהם, שאותם
צדיקים של אותו העולם באים אליהם.
ודאי זה הוא רב המנונא הזקן שבא אלינו
מן העולם ההוא לגלות לנו את הדברים
הללו, וטרם הכרנוהו הלך לו והתכסה
מעמנו. קמו, והיו רוצים להטעין על
החמורים ולא הלכו, רצו לרכב ולא הלכו,
פחדו והניחו את החמורים, ועד היום היו
קוראים לאותו המקום מקום החמורים.

פתח רבי אלעזר ואמר, "מה רב טובך
אשר צפנת ליראיך וגו'", כמה הוא הטוב
העליון והנכבד שעתיד הקדוש ברוך הוא
לעשות לבני אדם, לאותם צדיקים עליונים
יראי חטא שעוסקים בתורה, כשנכנסים

^א שמלכות היא רגל רביעי, חיה רביעית, וכו' [והיא] רק במנין חיות תתאין (יהל אור).

^ב הנה גם כ"י ובעלה או' לפעמים שאינו מתפרשין לעולם גם בדף שאחר זה ובדף לו [נו – דפ"ק] ע"א
דהא קול מדיבור לא מתפרש לעלמין. ובפ' וישב קפ"ב ע"ב דלא מתפרשין לעלמין צדיק וצדק ובפ' תרומה
קלא ע"א קלד ע"ב פקודי רל ע"ב אחרי מות עז ע"ב וירא קי"ב ע"ב קכ ע"ב חיי שרה קכג ע"א נראה
דמאי דאמר דלא מתפרשן היינו בזמנא דלאו איהי בגלותא ע"ש וכן בפרשת שמות ט' ע"א וכן בפ' תרומה
קס"ט ע"ב (ד"א).

^ג המלכות היא המעוררת היסוד ע"י קישוטיה, הם המ"ן אשר בה, ואין היסוד מתעורר מעצמו אל הזווג,
רק על ידה, וז"ש "ואיהו לא לדוד" (מ"מ).

^ד [הבינו] שבא מאותו עולם, ואז בכו מרוב השמחה והבינו למפרע חידותיו (מ"מ).

^ה רב המנונא היה ניצוץ בניהו, ששרשו מההוא רואח דשבק בה בעלה, ושרש ההוא רוחא הוא מיסוד
דז"א (מ"מ).

^ו ע"י בהגר"א בתיקו"ז מא ע"ד: הצדיקים בחייהם שיש להם נר"ן מתקינין אותה בכל ע"ס מג' דרגין והיא
פרצוף. אבל לאחר מותן, שלא נשארה להם כאן אלא נפשא, וכן מט"ט נפשו שנשארו כאן מקנת בהם
כשאין צדיק בדור, והן עולימין דילה, כי אין רוחן ונשמתן יורדין, ולכן הם מחמרים אחר בעירן לקבל נפשו
שהן נפש הבהמית מסט' דבהמה אלף הרים.

^ז לא ע"ב מו ע"א יח ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

כתיב אלא רב טובך^א ומאן איהו (שם קמה ז) זכר רב טובך יביעו ודא איהו ענוגא דחייך^ב דנגדין מעלמא דאתי לגבי חי עלמין דאיהו זכר רב טובך ודאי איהו (ישעיה סג ז) ורב טוב לבית ישראל וגו' תו מה רב טובך הכא אנליף רזא דחכמתא וכל רזין אתכלילו הכא מ"ה כמה דאתמר^ג [רב] דא אילנא ר"ב ותקיף^ד בגין דאית אילנא אחרא זוטא מניה ודא הוא רב ואעיל ליה^ה ברום רקיעין טובך^ו דא אור דאתברי ביומא קדמאה^ז אשר צפנת ליראיך בגין דגניז ליה לצדיקיא בההוא עלמא^ח פעלת דא גן עדן עלאה דכתיב (שמות טו יז) מכון לשבתך פעלת יהו"ה [ודא איהו] (פעלת ודא איהו) לחוסים בך^ט (תהלים לא כ) נגד בני אדם דא גן עדן דלתתא^י דכל צדיקיא תמן קיימי ברוחא <דאתלבש> (דיתלבש) בלבוש יקר כגוונא ודיוקנא דהאי עלמא ודאי) איהו נגד בני אדם [בההוא דיוקנא דבני אדם] דהאי עלמא וקיימי תמן ופרחי באוירא [וסלקו לגו מתיבתא] [וסליק לון למתיבתא] דרקיעא בההוא ג"ע דלעילא ופרחי ואסתחין בטלי נהרי אפרסמונא דכיא ונחתי ושראן לתתא ולזמנין אתחזון נגד בני אדם למעבד לון נסין כמלאכין עלאין כגוונא דחוינא השתא נהירו דבוצינא עלאה ולא זכינא לאסתכלא ולמנדע רזין דחכמתא יתיר:

פתח רבי אבא ואמר, "ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו אע"ג גב שמנוח לא היה יודע מה מעשהו, אמר, הואיל וכתוב "כי לא יראני האדם וחי", ודאי אנו ראינו, ולכן מות נמות. ואנו ראינו וזכינו לאור הזה שהיה הולך עמנו ונתקיים בעולם, שהרי הקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו להודיענו סודות של

לאותו העולם. לא כתוב טובך אלא "רב טובך". ומי הוא, "זכר רב טובך יביעו", וזהו עונג החיים שנמשכים מהעולם הבא לחי העולמים, שהוא "זכר רב טובך", ודאי הוא "ורב טוב לבית ישראל וגו'". עוד "מה רב טובך", כאן נחקק סוד החכמה, וכל הסודות נכללו כאן. מ"ה, כמו שאמר "רב" זה העץ גדול וחזק, משום שיש אילן אחר קטן ממנו, וזה הוא גדול ומכניסו לרום הרקיעים. "טובך" זה האור שנברא ביום הראשון. "אשר צפנת ליראיך" משום שגנז אותו לצדיקים באותו העולם. "פעלת" זה גן העדן העליון, שכתוב "מכון לשבתך פעלת ה'", וזהו "פעלת לחוסים בך". "נגד בני אדם" זה גן העדן שלמטה שכל הצדיקים עומדים שם ברוח שנתלבשה בלבוש מכובד, כצורה ודמות של העולם הזה, וזהו "נגד בני אדם", באותה צורה של בני אדם שבעולם הזה. ונמצאים שם ופורחים באויר ועולים לתוך ישיבת הרקיע, באותו גן העדן שלמעלה, ופורחים ורוחצים בטלי נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה. ולפעמים נראים נגד בני אדם לעשות להם נסים כמו מלאכים עליונים, כדוגמה שראינו עכשיו את אור הנר העליון, ולא זכינו להסתכל ולדעת בסודות של חכמה יותר.

פתח רבי אבא ואמר, "ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו". אף על גב שמנוח לא היה יודע מה מעשהו, אמר, הואיל וכתוב "כי לא יראני האדם וחי", ודאי אנו ראינו, ולכן מות נמות. ואנו ראינו וזכינו לאור הזה שהיה הולך עמנו ונתקיים בעולם, שהרי הקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו להודיענו סודות של

^א הוא האור הנמשך מהבינה אל היסוד בלתי עיבוי (מ"מ).

^ב הוא האור הנמשך מהחסדים שביסוד דאימא ומתפשט בחמש קצוות דז"א (מ"מ).

^ג פ"י היא מלכות, כמ"ש בדף א' "מה אעידך" (מ"מ).

^ד הוא יסוד דז"א, שיש בו חו"ג, רב מצד החסדים, ותקיף מצד הגבורות (מ"מ).

^ה פ"י אעיל לגרמיה עד הדעת דז"א (מ"מ).

^ו הוא אור ה' חסדים הנרמזים בחמש אור דיומא קדמאה שהוא החסד הא' הכולל כולם (מ"מ).

^ז אור החסדים, בצאתו מהיסוד דאמא, יוצא עמו לבוש דק מן העט"י דאימא, ומתלבשים החסדים בלבוש ההוא, ונגנזים, וזהו דגניז לצדיקיא (מ"מ).

^ח בראשית מו [מז – דפ"א] ע"ב (הערת הזוהר).

^ט שהיא בעולם הזה, רק שהיא נעלמת מבני אדם (מ"מ).

בראשית

לגבן לאודעא לן רזין דחכמתא דגלי זכאה חולקנא אזלו מטו לחד טורא והוה נטי שמשא שרו ענפין דאילנא דטורא לאקשא דא בדא ואמרי שירתא עד דהוו אזלי שמעו חד קלא תקיפא דהוה אמר בני אלהין^א קדישין אינון דאתברו ביני היא דהאי עלמא אינון בוצינין בני מתיבתא אתכנשו לדוכתיכו לאשתעשעא במאריכון באורייתא דחילו אלין וקאימו בדוכתייהו ויתבו אדהכי נפק קלא כמלקדמין ואמר טנרין תקיפין^ב פטישין^ג רמאין הא מארי דגונוין^ד מרקמא בצירין קאים על אצטוונא^ה עולו ואתכנשו בההיא שעתא שמעו^ו קל ענפי דאילנין רב ותקיף והוו אמרי (תהלים כט ה) קול יהוה^ז שובר ארזים נפלו על אנפיהו רבי אלעזר ורבי אבא ודחילו סניא נפל עליהו קאמו בבחילו ואזלו ולא שמעו מידי נפקו מן טורא ואזלו כד מטו לבי רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמו לרבי שמעון בן יוחאי תמן חדו

החכמה שגילה, אשרי חלקנו. הלכו, הגיעו להר אחד והיתה השמש נוטה, התחילו ענפי האילן של ההר להקיש זה עם זה ואמרו שירה. בעודם הולכים, שמעו קול אחד חזק שהיה אומר, בני אלהים קדושים, אותם שהתפזרו בין החיים של העולם הזה, אותם נרות בני הישיבה, התקבצו למקומם להשתעשע עם רבונכם בתורה. פחדו אלו ועמדו במקומם וישבו. בינתיים יצא קול כמו מקודם ואמר, סלעים חזקים פטישים רמים, הנה בעל הצבעים מרוקם בציורים עומד על העמוד, הכנסו והתקבצו. בשעה ההיא, שמעו את קול ענפי האילנות גדול וחזק, והיו אומרים "קול ה' שובר ארזים". רבי אלעזר ורבי אבא נפלו על פניהם ופחד רב נפל עליהם, קמו בחפזון והלכו, ולא שמעו דבר. יצאו מן ההר והלכו. כשהגיעו לבית רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, ראו שם את רבי שמעון בן יוחאי ושמו.

ז/ב

חדא רבי שמעון אמר לון ודאי ארחא דנסין ואתין עלאין קא עברתון דאנא דמיכנא השתא וחמינא לכו ולבניהו בן יהודע דקא משדר לכו תרין עטרין על ידא דחד סבא לאעטרא לכו ודאי בארחא דא קב"ה הוה תו דחמינא אנפייכו משניין א"ר יוסי יאות אמרתון דחכם עדיף מנביא אתא רבי אלעזר ושוי רישיה בין ברכוי דאבוי וסח³⁰ עובדא דחיל רבי שמעון ובכה אמר (חבקוק ג ב) יהוה שמעתי שמעך יראתי האי קרא חבקוק <אמר> [ו] בשעתא דחמא מיתתיה ואתקיים על ידא דאלישע אמאי אקרי חבקוק בנין [דכתיב] (מ"ב ד טז) למועד הזה כעת חיה את חובקת בן ודא בריה דשונמית הוה ותריין^א חבוקין הוו חד דאימיה וחד דאלישע דכתיב

שמח רבי שמעון ואמר להם, ודאי דרך של נסים ואותות עליונים עברתם, שאני ישנתי כאן, וראיתי אתכם ואת בניהו בן יהודע ששולח לכם שתי עטרות על ידי זקן אחד לעטר אתכם. ודאי שהקדוש ברוך הוא היה בדרך הזו. ועוד, שראיתי את פניכם משונות. אמר רבי יוסי, יפה אמרתם, שחכם עדיף מנביא. בא רבי אלעזר ושם את ראשו בין ברכי אביו וסיפר המעשה. פחד רבי שמעון ובכה, אמר, "ה' שמעתי שמעך יראתי", את הפסוק הזה חבקוק אמר בשעה שראה מיתתו, והתקיים על ידי אלישע. למה נקרא חבקוק, משום שכתוב "למועד הזה כעת חיה את חובקת בן", וזה היה בנה של השונמית. ושני חבוקים היו, אחד של אמו

^א פי' נשמות הצדיקים הם בני ז'ין (מ"מ).

^ב סלעים חזקים (ד"א). הם הצדיקים (מ"מ).

^ג פי' רמים [פטישים חזקים (דפ"א)] וכן משפטים קט ע"ב ורמז אל הת"ח גדולי הדור שמתו ומשתעשעים בין החיים לשמוע ד"ת מפייהם (ד"א).

^ד הוא פרצוף יעקב, שיש בו כמה גוונים, בסוד אשר בן אתפאר (מ"מ).

^ה כסא והוא מושב גבוה לישיב עליו השלטון (ד"א). כסא, והוא פרצוף לאה (מ"מ).

^ו התקבצו יחד חו"ג לקבל האור מתוך הדעת (מ"מ).

^ז בשלח מה ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

ואחד של אלישע, שכתוב "וישם פיו על פיו" (שם לד) וישם פיו על פיו: פיו".

אשכחנא בספרא דשלמה מלכא שמא גליפא דשבועין ותרין שמהן^א אנליף עלוי בתיבין (ו) בגין דאתון <דאלפא> (באלפא) ביתא דאנליף <ביה> (בה) אבוי בקדמיתא כד מית פרחו מניה והשתא דאלישע חבק ליה אנליף ביה כל אינון^ב אתון דשבועין ותרין שמהן ואתון דאלין שבועין ותרין שמהן גליפן אינון מאתן ושיתסר אתון וכולהו אתון אנליף ברוחיה <נ"א בדיבורא> (ד) אלישע בגין לקיימא ליה באתון דשבועין ותרין שמהן וקרא ליה חבקוק^ג שמא דאשלים לכל ספרין אשלים לחבוקין אתמר³¹ ואשלים לרוא דמאתן ושיתסר^ד אתון דשמא קדישא בתיבין אתקיימא לאהדרא רוחיה ובאתון אתקיים כל גופיה על קיומיה^ה ועל דא אקרי חבקוק ואיהו אמר (חבקוק ג ב) יהו"ה שמעתי שמעך יראתי שמענא מה דהוה לי דאטעימנא מההוא עלמא ודחילנא שרא למתבע רחמין על נפשיה ואמר יהו"ה פעלך דעבדת לי בקרב שנים יהון חייהו כמו חייו וכל מאן דאתקשר באינון שנים קדמוניות^ו חיין אתקשרו ביה בקרב שנים תודיע לההוא דרגא דלית³² חיין כלל בכה רבי שמעון ואמר אוף אנא ממה דשמענא דחילנא לקב"ה זקיף ידוי על רישיה ואמר ומה רב המנונא סבא נהירו דאורייתא זכיתון אתון למחמי אפין באפין ולא זכינא ביה נפל על אנפוי וחמא ליה מעקר טורין³³ מנהיר³³ שרגין³³ בהיכלא דמלכא משיחא א"ל רבי בההוא עלמא

מצאנו בספרו של שלמה המלך שם חקוק, ששבעים ושנים שמות חקוקים עליו בתיבות, משום שאותיות הא"ב שחקק בו אביו בראשונה, כשמת, פרחו ממנו. וכעת שאלישע חבק אותו, חקק בו כל אותן האותיות של שבעים ושנים השמות, והאותיות של שבעים ושנים השמות הללו החקוקים הם מאתים ושש עשרה אותיות, ואת כל האותיות חקק ברוחו (בדיבור) אלישע, כדי להעמידו באותיות של שבעים ושנים שמות. וקרא לו חבקוק, השם שמשלים את כל הצדדים, משלים את החבוקים, נאמר^א, והשלים לסוד של מאתים ושש עשרה האותיות של השם הקדוש. בתיבות, התקיים להחזיר את רוחו, ובאותיות התקיים כל גופו על קיומו, ועל כן נקרא חבקוק. והוא אמר "ה' שמעתי שמעך יראתי", "שמעתי" מה שהיה לי, שטעמתי מהעולם ההוא ופחדתי. התחיל לבקש רחמים על נפשו ואמר, "ה' פעלך" שעשית לי "בקרב שנים", יהיו "חייהו" כמו חייו. וכל מי שנקשר באותן השנים הקדמוניות, החיים נקשרים בו. "בקרב שנים תודיע" לאותה הדרגה שאין חיים כלל. בכה רבי שמעון ואמר, אף אני ממה ששמעתי פחדתי מהקדוש ברוך הוא. הרים ידיו על ראשו ואמר, ומה רב המנונא הזקן, אור התורה, אתם זכיתם לראות פנים בפנים, ולא זכיתי בו. נפל על פניו וראה אותו עוקר הרים מאיר נרות בהיכל מלך המשיח. אמר לו, רבי, באותו העולם תהיו שכנים בעלי הוראה לפני הקדוש

^א עי' זוהר הרקיע.

^ב שם נא ע"ב (הערת הזוהר).

^ג גי' ר"ו (ד"א). פי' חקק עליו שם ע"ב תיבות שבהם ר"ו אותיות. הרש"ב (נ"א), שהם כמנין חבקוק (זהר הרקיע). עי' שער מ"ד ומ"ן פרק י: ההוא רוחא הוא כלול מג' שמות דע"ב דמילוי יוד"ן והם גימטריא ר"ו, ואלו הג' שמות שנותן בה בביאה ראשונה³ שעולין ר"ו הם בחי' הכלי, אשר בה אח"כ בזווג הב' נותן בה שם א' דע"ב, שהוא ע"ב תיבות הכוללים ר"ו אותיות כנודע, ואז הוא טפה זרעיית ממש להוליד.

^ד פקודי רמו ע"ב (הערת הזוהר).

^ה נודע כי רוחא הוא מאבא, ונפשא שהוא שיתופא דגופא מאמא. והנפש הוא רק לקיום הגוף, והרוח להחיות וכו', וז"ש בתיבין אתקיימא לאהדרא רוחיה, ששם בחי' התיבין ובנפש בחי' האותיות (יהל אור).

^ו נשא קלח ע"ב (הערת הזוהר).

^ז דז"א, ימי עולם. ודא"א, קדמוניות. וז"ס כימי עולם וכשנים קדמויות (יהל אור).

^ח בנגלה (יהל אור).

^ט בנסתר (יהל אור).

בראשית

בהוא עלמא תהון שבבין³⁴ מארי אולפנין קמי קב"ה מההוא יומא הוה קרי לרבי אלעזר בריה ולרבי אבא פניא"ל כמה דאת אמר (בראשית לב לא) כי ראיתי אלהים פנים אל פנים:

בראשית רבי חייא פתח (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת יהוה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד ראשית חכמה האי קרא הכי מבעי ליה סוף חכמה יראת יהוה בגין דיראת יהוה סוף חכמה אייה³⁵ לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה"הה"ד (שם קיה יט-כ) פתחו לי שערי צדק זה השער ליהוה ודאי דאי לא יעול בהאי תרעא לא יעול לעלמין (למלכא עלאה דאיהי עלאה"ה וטמיר וגניז ועביד ליה תרעין אלין על אלין ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין אמר כל מאן דבעי למיעל לגבי תרעא דא יהא קדמאה לגבי מאן דיעול בהאי תרעא יעול אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת יהוה"ה אייה ודא אייה"ה ראשית ב תרין אינון דמתחברין כחדא ואינון תרין נקודין חד גניזא וטמירא וחד קיימא באתגליא ובגין דלית להו פרודא אקרין ראשית חד ולא תרין מאן דנטיל האי נטיל האי וכלא חד"ה דהא הוא (שמיה) ושמיה חד דכתיב (שם פג יט) וידעו כי אתה שמך יהוה לבדך אמאי אקרי יראת יהוה בגין דאיהו אילנא דטוב ורע"ה זכי בר נש הא טוב

ברוך הוא. מהיום ההוא היה קורא לרבי אלעזר בנו ולרבי אבא פניא"ל, כמו שנאמר "כי ראיתי אלהים פנים אל פנים".

"בראשית". רבי חייא פתח "ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד". "ראשית חכמה", פסוק זה כך היה צריך לכתוב, סוף חכמה יראת ה', בגלל שיראת ה' היא סוף חכמה. (אלא היא ראשית) להכנס לתוך הדרגה של חכמה עליונה. זהו שכתוב "פתחו לי שערי צדק", "זה השער לה'", ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמות [עליונים]. [משל] למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר, כל מי שרוצה להכנס אלי, שער זה יהיה ראשון לגבי, מי שיכנס בשער זה, יכנס. גם כך שער ראשון לחכמה עליונה, יראת ה' היא. וזוהי ראשית. ב' [של בראשית] שנים הם שמתחברים כאחד, ואלה שתי נקודות, אחד גנוז וטמון ואחד עומד בגלוי. ובגלל שאין להם פירוד נקראים ראשית, אחד ולא שנים. מי שנוטל זה נוטל זה, והכל אחד, שהרי הוא (שמו) ושמו אחד, שכתוב "וידעו כי אתה שמך ה' לבדך". למה נקרא "יראת ה'", בגלל שהוא עץ של טוב ורע, אם האדם זכה הנה טוב,

^א תהיו שכנים וחברים בעוה"ב (ד"א). תהיו בעלי הוראה. הרש"ב (נ"א).

^ב ט ע"א (הערת הזוהר).

^ג ע"י אריכות ביהל אור, וע"י בשער מאמרי רשב"י.

^ד לאפוקי מלכות שהיא חכמה תתאה (יהל אור).

^ה ר"ל חכמה עלאה (יהל אור).

^ו **טמיר וגניז** - כתר, ובו ב' מדריגות, במפולא ממך ובמכוסה ממך וזה טמיר וגניז (גר"א תיקו"ז א ע"א), אוירא ומו"ס (שם קלח ע"א).

^ז נגד ג' עולמות (יהל אור).

^ח וז"ס (אבות פ"ג מ"ז) אם אין יראה, אין חכמה (יהל אור).

^ט דריש מלת בראשית ראשית קאי על יראת ה' הנ"ל והכ' לאורוויי על ב' ראשית ב' נקודין כו' ר"ל חכמה עלאה וח' תתאה מ' שם ב' נקודות בהצטרף ב' שמות יאהדונה"י יו"ד ראשונה חכמה יו"ד אחרונה מלכות. א"ס (נ"א).

^י [חכמה תתאה] היא היראה, י' דאדנ"י, יראה, חכמת המלכות, והן ב' נקודות, ב' יודין בשילוב יאהדונה"י (יהל אור).

^{יא} בראשית י"ח ע"א ותרומה קס"א [קפא - דפ"ק] ע"ב (ד"א).

בראשית

ואם לא זכה הנה רע,

ורע^א זכי בר נש הא טוב ואי לא זכי הא רע

ח/א

ועל דא שרי בהאי אתר יראה ודא תרעא
לאעלא³⁶ לכל טובא דעלמא שכל טוב אלין תרין
תרעין דאינון כחדא^ב

רבי יוסי אמר שכל טוב דא אילנא דחיי
דאיהו שכל טוב בלא רע כלל^ג ועל דלא (דא)
שריא ביה רע איהו שכל טוב בלא רע לכל
עושיהם אלין חסדי דוד^ד הנאמנים תמכין
אורייתא ואינון דתמכין אורייתא כביכול אינון
עבדין <כל> אינון דלעאן באורייתא לית בהו
עשיה בעוד דלעאן בה אינון דתמכין לון אית
בהו עשיה ובחילא דא^ה (ד)כתיב (תהלים קיא י)
תהלתו עומדת לעד וקיימא כורסייא על קיומיה
כדקא יאות:

רבלי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא
בליליא דכלה אתחברת בבעלה^ו דתנינן כל
אינון חברייא דבני היכלא דכלה אצטריכו
בהדיא ליליא דכלה אודמנת למהוי ליומא
אחרא גו חופה בבעלה למהוי עמה כל ההוא
ליליא ולמחדי עמה בתקונה דאיהי אתתקנת
למלעי^ז באורייתא מתורה לנביאים ומנביאים
לכתובים ובדרשות³⁷ דקראי וברזי דחכמתא
בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטהא^ח
ואיהי ועולמתהא עלאת וקיימת על רישיהון
ואתתקנת בהו וחדת בהו כל ההוא ליליא
וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדיהו
ואלין אקרון בני חופתא וכיון דעאלת לחופתא
קב"ה שאיל עליהו ומברך לון ומעטר לון
בעטרהא דכלה זכאה חולקהון והוה רבי שמעון
וכלהו חברייא מרננין ברנה דאורייתא ומחדשן

ולכן שורה במקום זה יראה, וזה שער
להכנס לכל טוב שבעולם. "שכל טוב" אלה
שני שערים שהם כאחד.

רבי יוסי אמר, "שְׁכָל טוֹב" זה עץ החיים,
שהוא שכל טוב בלי רע כלל, ועל שלא
שורה בו רע הוא שכל טוב בלא רע. "לכל
עושיהם" אלו חסדי דוד הנאמנים שתומכין
תורה. ואותם תומכי התורה כביכול הם
עושים. כל אלו שעוסקים בתורה אין בהם
עשיה בעוד שעוסקים בה. אותם שתומכים
בהם יש בהם עשיה, ובכח זה כתוב
"תהלתו עומדת לעד", ועומד הכסא על
עמדו כראוי.

רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה
בלילה שבו הכלה מתחברת בבעלה.
שנינו, כל אותם החברים בני היכל הכלה,
הצטרכו באותו לילה שהכלה עתידה להיות
ליום אחר בתוך החופה עם בעלה להיות
עמה כל אותו הלילה, ולשמוח עמה
בתקונה שהיא מתקנת לעסוק בתורה,
מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים,
ובדרשות הפסוקים, ובסודות החכמה,
בגלל שאלו הם תקונה ותכשיטה, והיא
ונערותיה נכנסות ועומדות על ראשיהם
[של הלומדים], ומתקנות על ידיהם,
ושמחה בהם כל אותו הלילה. ולמחרת לא
נכנסת לחופה אלא יחד איתם, ואלה
נקראים בני החופה. וכיון שנכנסת לחופה,
הקדוש ברוך הוא שואל עליהם ומברך
אותם, ומעטר אותם בעטרת הכלה. אשרי
חלקם. והיה רבי שמעון וכל החברים
מרננים ברנת התורה, ומחדשים דברי

^א שהן ב' יראות, טוב ורע (יהל אור).

^ב ר"ל, יסוד ומלכות, שהן תמיד כחדא. "שכל", מלכות, וכו' "טוב", יסוד, ונכללין כאחד (יהל אור).

^ג שכל טוב כולו קאי על יסוד. שיראה, עץ הדעת טוב ורע כנ"ל, וכאן עץ החיים, כולו טוב (יהל אור).

^ד ויחי ריט ע"א (הערת הזוהר). עי' ח"ג כא ע"א שזה כינוי ליסוד, וכן הוא בפרדס רמונים שער כג פרק
ח, ועי' ע"ח שער אונאה פרק א, וכן בשעה"כ דרושי העמידה דרוש ג ודרוש ד, שזה נר"ה.

^ה שעומדת על רגלין, וז"ש "עומדת" (יהל אור).

^ו שייך לקרות ליל התקדש חג השבועות (ד"א).

^ז אמור דף צח ע"א (הערת הזוהר), שזה ליל שבועות.

^ח מכינים אותה להזדווג למחר, כי בליל שבועות אין זווג לזו"ן (מ"מ).

^ט ר"ל לחדש (בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג).

^י תיקונין ה"ס איבריה המתקנים, תכשיטין ה"ס הארות מבחוץ שהם כ"ד צרופי אדנ"י (רמ"ז).

בראשית

מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא אמר לון רבי שמעון בני זכאה חולקכון בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו בגין דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כלהו יהון רשימין וכתיבין בספרא דדכרניא^א וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן^ב ועטרין דעלמא עלאה:

פתח רבי שמעון ואמר^ג (תהלים יט ב) השמים מספרים כבוד אל וגו' קרא דא הא אוקימנא ליה אבל בזמנא דא דכלה אתערא למיעל לחופה ביומא דמחר אתתקנת ואתנהירת בקישוטהא בהדי חברייא דחדאן עמה כל ההיא ליליא ואיהי חדאת עמהון וביומא דמחר כמה אוכלוסין <חיילין> ומשריין מתכנשין בהדה ואיהי וכלהו מהכאן לכל חד וחד דתקיננו לה בהאי ליליא כיון דמתחברין כחדא ואיהי חמאת לבעלה מה <כתיב> השמים מספרים [כבוד אל השמים] דא חתן דעאל לחופה מספרים <מנהרין> (ומתנהרין) כוזהרא דספיר דנהיר^ד וזהיר מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא^ה כבוד אל^ו דא כבוד כלה דאקרי אל <דכתיב> (תהלים ז יב) אל זועם בכל יום בכל יומי שתא אקרי אל והשתא^ז דהא עאלת לחופה אקרי כבוד ואקרי אל^ח [יקר על] יקר נהירו על נהירו ושלטנו על שלטנו(תא)^ט כדין בההיא שעתא דשמים עאל לחופה ואתי ונהיר לה כל אינון חברייא דאתקיננו לה כלהו אתפרשו בשמהן תמן הה"ד (שם יט ב) ומעשה ידיו מגיד הרקיע מעשה ידיו אלין אינון^י [מארי

תורה כל אחד ואחד מהם, ורבי שמעון וכל שאר החברים היו שמחים. אמר להם רבי שמעון, בני, אשרי חלקכם, בגלל שמחר לא תכנס הכלה לחופה אלא יחד אתכם, בגלל שכולם שמתקנים תקוניה בלילה הזה ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרונות, והקדוש ברוך הוא מברכם בשבעים ברכות ועטרות של עולם העליון.

פתח רבי שמעון ואמר, "השמים מספרים כבוד אל וגו'", פסוק זה הרי בארנוהו. אבל בזמן הזה שהכלה מתעוררת להכנס לחופה, למחרת מתקנת ומאירה בקשוטיה יחד עם החברים ששמחו עמה כל אותו הלילה, והיא שמחה איתם. ולמחרת כמה אוכלוסים, צבאות, ומחנות נכנסים איתה, והיא וכולם מחכים לכל אחד ואחד שתקנו אותה בלילה הזה. כיון שמתחברים כאחד והיא רואה את בעלה, מה כתוב, "השמים מספרים כבוד אל". "השמים" זה החתן שנכנס לחופה. "מספרים" מאירים כזהר הספיר שמאיר וזהר מסוף העולם ועד סוף העולם. "כבוד אל" זה כבוד כלה שנקרא "אל", שכתוב "אל זועם בכל יום". בכל ימי השנה נקרא "אל", וכעת שהרי היא נכנסת לחופה, נקרא "כבוד" ונקרא "אל". כבוד על כבוד, אור על אור, שלטון על שלטון. ואז באותה השעה שהשמים נכנס לחופה ובא ומאיר לה, כל אותם החברים שהתקיננו אותה, כולם מתפרשים בשמותם שם. וזהו שכתוב "ומעשה ידיו מגיד הרקיע". "מעשה ידיו" אלה אותם בעלי הברית יחד עם

^א בספר הזכרון כמ"ש ויכתב בספר זכרון וגו' (דפ"א).

^ב עי' בזה בספר הקדו"ש שער הפונה קדים פ' מד (לש"ו). שם מבאר ששורש ע' אורות שבבינה הוא סוד ע' ברכות ועטרין דעלמא עילאה הרי הוא בסוד בינה. וישנו שורש לאלו ע' האורות אף בחכמה (הקדו"ש צ ע"ד).

^ג תרומה קלו ע"ב (הערת הזוהר).

^ד עי' זוהר הרקיע.

^ה המוחין שקיבל הם מאירים מראש ז"א עד סופו שהיא מלכות (מ"מ).

^ו במדבר קי"ט ע"ב קורא לכלה אל ובפ' קרח קמ"ז [קעז – דפ"ק] ע"ב ובלך לך צ"א ע"א (ד"א).

^ז עי' זוהר הרקיע.

^ח עי' ע"ח שער מד פרק ז' כל השנה אין למלכות אלא שם אל בלבד. אמנם השתא יש לה דעת פנימי כנודע, שהוא שם ס"ג, שהוא גימטריא "כבוד אל".

^ט ג' לשונות לרמוז לג' כלים שלה, חיצון אמצעי פנימי, שיש בהם נר"ן שלה, כולם נגדלו ונתקנו. א"נ יקר מצד החכמה, נהירו מצד הבינה, ושלטנו מצד הדעת, שהמוחין דמלכות נגדלו מחב"ד דז"א (מ"מ).

בראשית

אלין אינון³⁸ [מארי קיימא^א דברית בהדי כלה ואינון] מארי קיימא (וברית³⁹) אקרן מעשה ידיו כמה דאת אמר (שם צ יז) ומעשה ידינו^ב כוננהו דא ברית קיימא דחתים בבשרא דבר נש^ג:

רב המנונא סבא אמר [הכני] (קהלת ה ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא ויהא גרים למחטי לההיא בשר קדש דחתים ביה ברית קדישא^ד דאילו עביד כן משכין ליה לגיהנם וההוא דממונא על גיהנם דומ"ה שמיא וכמה רבוא דמלאכי חבלה בהדיה וקאים על פתחא דגיהנם וכל <אינון> דנטרו ברית קדישא בהאי עלמא לית ליה רשו למקרב בהו דוד מלכא בשעתא דאירע ליה ההוא עובדא^ה דחיל בההיא שעתא סליק דומ"ה קמי קב"ה ואמר ליה מארי דעלמא

ח/ב

כתיב בתורה (ויקרא כ י) ואיש אשר ינאף את אשת <איש וכתוב> (שם יח) ואל אשת עמיתך וגו' דוד דקלקל ברית בערוה^ו מהו אמר ליה קב"ה דוד זכאה הוא וברית קדישא על תקוניה קיימא דהא גלי קדמי דאזדמנת ליה בת שבע מיומא דאתברי עלמא^ז אמר ליה אי קמך גלי קמיה לא גלי אמר ליה ותו בהיתרא הוה מה דהוה דהא כל אינון דעאלו לקרבא לא עאל חד מנייהו עד דאפטר בגט לאנתתיה^ח אמר ליה אי

הכלה. ואותם בעלי קיום@ברית וברית נקראים "מעשה ידיו", כמו שנאמר "ומעשה ידיו כוננהו", זו ברית שחתומה בבשר הבן אדם.

רב המנונא הזקן אמר כך, "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך", שלא יתן בן אדם את פיו להביא להרהור רע ויגרום להחטיא אותו בשר קודש שחתום בו ברית קודש, שאם עושה כך מושכים אותו לגיהנם. ואותו ממונה על הגיהנם שמו דומ"ה, וכמה רבואות של מלאכי חבלה יחד איתו, ועומד על פתח הגיהנם, וכל אותם ששמרו ברית קודש בעולם הזה אין לו רשות לקרב אליהם. דוד המלך, בשעה שקרה לו אותו מעשה, פחד. באותה שעה עולה דומ"ה לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, רבונו של עולם,

כתוב בתורה "ואיש אשר ינאף את אשת איש", וכתוב "ואל אשת עמיתך וגו'", דוד שקלקל ברית בערוה מהו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד צדיק הוא, וברית הקודש עומד על תקונו, שהרי לפני גלוי שמזומנת לו בת שבע מיום שנברא העולם. אמר לו, אם לפניך גלוי, לפניו לא גלוי. אמר לו, ועוד בהיתר היה מה שהיה, שהרי כל אלו שיוצאים למלחמה, לא יוצא אחד מהם עד שפוטר אשתו בגט. אמר לו, אם כך, היה לו

^א שהן יצאו ממנו, וכמ"ש (שבת לב ע"ב) איזה מעשה ידיו של אדם, בניו ובנותיו. וסוד הענין כי הולד הוא מחו"ג, שהן מעשה ידיו, ה' אצבעות, דשתי ידים (יהל אור).

^ב אותו מעשה ידיו שהוא אותו ברית החתום בבשרנו כוננהו שלא יבא לידי נסיון עבירה ח"ו. א"ם (נ"א).

^ג ע"כ ללילי שבועות (ד"א). עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י.

^ד שלא יוציא מפיו נבלות הפה, ויבוא לו הרהור, ומטמא בריתו, שברית המעורר נפגם בפגם ברית הלשון (מ"מ).

^ה מעשה דבת שבע (ד"א).

^ו הביא ב' פסוקים, א' לאזהרה, וא' לעונש (מ"מ).

^ז פי', הוא גרם שאור ברית העליון יושפע בחיצונים הנקרא ערוה, וזה גרע מהמביא עצמו לידי הרהור, שאם אח"כ נטמא בקרי הוא גרמא בעלמא, ולא עביד מעשה ממש. או דילמא זה קיל מניה, משום דסוף סוף בשעת מעשה לא הזריע לבטלה, ולכן נסתפק בדינו, ושאל בלשון בעיא מה דינו, אבל לא עלה על דעתו לפוטרו בלא כלום (רמ"ז).

^ח כמ"ש בעלי הקבלה שנשמת דוד ובת שבע היו ניצוצות אדם וחוה שנזדווגו בבריאת העולם (רמ"ז).

^ט וק' דאיך לא ידע זה דודאי ניתן בפומבי י"ל שאינו יודע רק מה שנוגע לדבר עבירה או מחשבות והרהורים רעים וראיה ממלאכים ששאלו איה שרה כדאי' בזוהר וירא ע"ש ז"ח (ועי' שמחת הרגל ומ"ש בפומבי התוס' בכתובות ד"ט כתבו דמגרשין בצינעא ובערכין כ"ג אטו גיטא ב"ד בעי אמנם האיכא סופר ועדים. א"נ לא ידע דהוא מקור השכחה כידוע. מאי"ן. מהרב יוסף אזולאי ז"ל (נ"א).

בראשית

הכי הוה ליה לאורכא תלת ירחי ולא אוריך^א אמר ליה במאי אוקים מלה באתר דחיישינן דהיא מעוברת וגלי קדמי דאוריה <לא קריב> (לאקריב) בה לעלמין דהא שמי חתים בגויה לסהדותא כתיב אוריה וכתוב אוריהו שמי חתום בהדייהו דלא שמש בה לעלמין אמר ליה מארי דעלמא הא מה דאמרית אי קמך גלי דלא שכיב בהדה אוריה קמיה מי גלי הוה ליה לאורכא ליה תלת ירחי ותו אי ידע דלא שכיב בהדה לעלמין אמאי <שדר> (סדר) ליה דוד ופקיד עליה לשמשא באנתתיה דכתיב (שמואל ב' יא ח) רד לביתך ורחץ רגליך אמר ליה ודאי לא ידע אבל יתיר מתלת ירחי אוריך דהא ארבע ירחי הוו דהכי תנינן בחמשה ועשרים דניסן אעבר [דוד כרוזא על כל <בכל>] (כרוזא דדוד על כל) ישראל (והוה) עם יואב בשבעה יומין דסיון ואולו וחבלו ארעא דבני עמון סיון ותמוז ואב ואלול אשתהו שם ובארבעה ועשרים באלול הוה מה דהוה מבת שבע וביומא דכפורי מחל ליה קב"ה

ההוא חובה

ואית דאמרי בז' באדר אעבר כרוזא ואתכנשו בחמיסר דאייר ובחמיסר באלול הוה מה דהוה מבת שבע וביומא דכפורה אתבשר (ש"ב יב יג) גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות מאי לא תמות לא תמות בידא דדומה אמר דומה מארי דעלמא הא מלה חדא אית לי גביה דאיהו אפתה פומיה ואמר (שם ה) חי יהו"ה כי בן מות [הוא האיש העושה זאת] (הוא) ואיהו דן לנפשיה טרוניא^א אית לי עליה אמר ליה לית לך רשו דהא אודי לגבאי ואמר (שם יג) חטאתי (ליהו"ה) ואע"ג דלא חב אבל במה דחטא באוריה עונשא כתבית עליה וקבל מיד אהדר דומ"ה לאתריה בפחי נפש^ב ועל דא אמר דוד (תהלים צד יז) לולי יהו"ה עזרתה לית^ג כמעט שכנה דומה נפשי לולי יהו"ה עזרתה לי דהוה

לחכות שלשה חדשים, ולא חיכה. אמר לו, במה נעמיד הדבר, במקום שחוששים שהיא מעוברת, וגלוי לפני שאוריה לא קרב אליה מעולם, שהרי שמי חתום בתוכו לעדות. כתוב "אוריה" וכתוב "אוריהו", שמי חתום עמם @ שלא שימש בה לעולמים. אמר לו, רבונו של עולם, זה מה שאמרת, אם לפניך גלוי שאוריה לא שכב עמה, האם גלוי לפניו, היה לו לחכות לה שלשה חדשים. ועוד, אם ידע שמעולם לא שכב עמה, אז למה שלח לו דוד וצוה עליו לשמש עם אשתו, שכתוב "רד לביתך ורחץ רגליך". אמר לו, ודאי לא ידע, אבל חכה יותר משלשה חדשים, שהרי ארבעה חדשים היו, שכך למדנו, בעשרים וחמשה בניסן העביר דוד כרוז בכל ישראל, והיו עם יואב בשבעה ימים שבסיון, והלכו והשחיתו ארץ בני עמון. שהו שם סיון תמוז אב ואלול, ובעשרים וארבעה באלול היה מה שהיה עם בת שבע, וביום הכפורים מחל לו הקדוש ברוך הוא אותו חטא.

ויש אומרים בשבעה באדר העביר כרוז, והתכנסו בחמשה עשר באייר, ובחמשה עשר באלול היה מה שהיה עם בת שבע, וביום הכפורים התבשר "גם ה' העביר חטאתך לא תמות". מה זה "לא תמות", לא תמות ביד דומה. אמר דומה, רבונו של עולם, הרי דבר אחד יש לי אליו, שהוא פתח פיו ואמר "חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת", והוא דן את נפשו. יש לי עליו טרוניא. אמר לו, אין לך רשות, שהרי הודה לפני ואמר חטאתי לה', ואף על פי שלא חטא, אבל במה שחטא באוריה, עונש כתבתי עליו וקבל מיד. חזר דומה למקומו בפחי נפש. ועל זה אמר דוד "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי", "לולי ה' עזרתה לי" שהיה אפוטרופוס שלי, "כמעט שכנה וגו'". מה זה כמעט, כמו חוט

^א ולא המתין (דפ"א).

^ב יש לזה סמך מן הכתוב ותהי לו כבת [לבת – דפ"ק] מה בתו לא נגע בה אף זו לא נגע בה (ד"א).

^ג עלילה וי"מ לשון שררה או ממשלה שכן תרגם יונתן סרני פלשתים טורני פלשתאי וכאן פי' ממשלה יש לי עליו ע"י טענה [ממנה – דפ"ק] זו ליסרו ולענשו (ד"א).

^ד שראה שמלכות הקדושה התחילה להתבונן במה שזכה דוד בבת זוגו, כי מה' היתה לו להתנוצץ מלכות ישראל (רמ"ז).

^ה צד [נד – דפ"א] ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

דק, כמו השעור שיש ביני ובין הצד האחר, כאותו שיעור היה שלא שכנה דומה נפשי.
אפטרופא דילי^א כמעט שכנה וגו' מהו כמעט כחוטא דקיק <פשיעוֹרָא> (כשעורא) דאית ביני ובין סטרא אחרא^ב כההוא שיעורא הות דלא שכנה דומה נפשי:

ובגין כך בעי לאסתמרא בר נש דלא יימא מלה כדוד בגין דלא יכיל למימר לדומה (קהלת ה ה) כי שגגה היא כמה דהוה לדוד^ג ונצח ליה קב"ה בדינא למה יקצוף האלהים על קולך (שם) על ההוא קול דאיהו אמר וחבל את מעשה ידיך דא בשר קדש ברית קדישא דפנים ואתמשך בגיהנם על ידא דדומה ובגין כך (תהלים יט ב) ומעשה ידיו מגיד הרקיע אלן אינון חבריא דאתחברו בכלה דא ומארי קיימא דילה מגיד ורשים כל חד וחד מאן הרקיע דא איהו^ד הרקיע דביה חמה ולבנה וככביא ומזלי ודא איהו ספר זכרון^ה איהו מגיד ורשים להו וכתוב להו למהו בני היכלא ולמעבד רעותהון תדיר יום ליום יביע אומר (שם ג) יומא קדישא מאינון יומין עלאין דמלכא משבחין לון לחברייא ואמרין ההיא מלה דאמר כל חד לחבריה יומא ליומא^ו יביע ההוא אומר ומשבח ליה ולילה ללילה כל דרגא דאשלים⁴⁰ בליליא משבח דא לדא ההוא דעת דכל חד מחבריא ובשלימו⁴¹ סגי אתעבידו לון חבירין ורחימין אין אומר ואין דברים (תהלים יט ד) בשאר מילין דעלמא דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא ולא בעי למשמע לון אבל הני מילי בכל הארץ יצא^ז קום עבדי

ט/א

משיחא^א אינון מלין מדורי עלאי ומדורי תתאי

ולכן צריך בן אדם להשמר שלא יאמר דבר כדוד, בגלל שלא יוכל לומר לדומה "כי שגגה היא", כמו שהיה לדוד והקב"ה ניצח אותו בדין. "למה יקצף האלהים על קולך" על אותו קול שהוא אמר, "וחבל את מעשה ידיך" זה בשר קודש ברית קודש שפגם ונמשך בגיהנם על ידי דומה. ובגלל זה "ומעשה ידיו מגיד הרקיע", אלו אותם החברים שהתחברו עם הכלה הזו ובעלי בריתה, מגיד ורושם כל אחד ואחד. מיהו "הרקיע", זהו הרקיע שבו חמה ולבנה וכוכבים ומזלות, וזהו ספר זכרון, הוא מגיד ורושם אותם וכותב אותם להיות בני ההיכל ולעשות רצונם תמיד. "יום ליום יביע אומר" יום קדוש מאותם ימים עליונים של המלך, משבחים אותם לחברים ואומרים אותו דבר שאמר כל אחד לחבירו. "יום ליום יביע" אותו "אמר" ומשבחו, "ולילה ללילה" כל דרגה שמשלמת (ששולטת) בלילה משבח זה לזה אותו דעת של כל אחד מחבירו, ובשלמות (ובאהבה) רבה נעשים להם חברים ואוהבים. "אין אומר ואין דברים", בשאר דברי העולם, שלא נשמעים לפני המלך הקדוש ולא צריך לשמעם. אבל הדברים הללו, "בכל הארץ יצא קום", עושים

מדידה, אותם דברים מדורים עליונים ומדורים תחתונים, מאלה נעשים רקיעים

^א אב ומליץ שלי (דפ"א).

^ב דוד היא בחי' המלכות, ורגליה יורדות מות, ואין שיעור מרחק ביניהם אלא כחוטא דקיק מלה (מ"מ).

^ג כי דוד הליץ עליו הקב"ה שלא חטא, ובשגגה אמר כי בן מות הוא (מ"מ).

^ד פקודי רמו ע"א (דפ"א).

^ה לד [צד – דפ"ק] ע"א (הערת הזוהר).

^ו רקיע הוא יסוד ז"א, שבו חמה ולבנה, הם חו"ג, שעולים החסדים בסוד אור חוזר, ומגדילים ז"א שהוא חמה, והגבורות מגדילים המלכות שהיא לבנה (מ"מ).

^ז יתרו דף עא (הערת הזוהר).

^ח הם עשר ספירות ז"א, שנקרא יום, כל ספירה אומרת לחבירתה כל חידוש שואמר חכם לחבירו ומשבחו (מ"מ).

^ט פי' דורש קום לשון קו המדה (ד"א).

^י פי' מדה וקו (ד"א).

בראשית

בהיה⁴² תושבתתא ואי תימא דאינון מלין
באתר חד משטמא בעלמא בקצה תבל מליהם
(תהלים יט ה) וכיון דאתעבידא רקיעין מנהון
מאן שריא בהון הדר ואמר לשמש שם אהל
בהם ההוא שמשא קדישא שוי מדוריה ומשכניה
בהו ואתעטר בהו כיון דשרי באינון רקיעין
ואתעטר בהו כדין והוא כחתן יוצא מחופתו (שם
ו) (ו) חדי ורהיט באינון רקיעין נפק מנייהו ועאל
ורחיט גו מגדלא חדא אחרא באתר אחרא
מקצה השמים מוצאו⁴³ (שם ז) ודאי מעלמא עלאה
נפיק ואתיא דאיהו קצה השמים לעילא⁴⁴
ותקופתו (שם) מאן תקופתו דא קצה השמים
לתתא דאיהי תקופת השנה⁴⁵ דאסחרא⁴⁶ לכל
סיפין⁴⁷ ואתקשרת מן השמים עד רקיעא דא⁴⁸
ואין נסתר מחמתו⁴⁹ דההיא תקופה דא⁵⁰ ותקופה
דשמשא⁵¹ דאסחר בכל סטרא ואין נסתר (ו) לית
דאתכסי מניה מכל דרגין עלאין דהו כללו
מסחרן ואתיין לגביה וכל חד וחד לית מאן
דיתכסי מיניה מחמתו בשעתא דאתחמם ותב
לגבייהו בתיאובתא שלים כל שבהא דא וכל
עלויא דא בגין אורייתא הוא דכתיב (שם ח)
תורת יהוה תמימה שית זמנין כתיב הכא ה'
ושית קראי מן (שם ב) השמים מספרים⁵² עד
תורת יהוה תמימה ועל רזא דא כתיב (בראשית
א א) בראשית⁵³ הא שית אתון ברא אלהים את
השמים ואת הארץ הא שית תבין קראי⁵⁴ אחרנין
לקבל שית זמנין ה' שית קראי בגין שית אתון

ומאלה הארץ, מאותו השבח. ואם תאמר
שאותם דברים במקום אחד משוטטים
בעולם, "בקצה תבל מליהם". וכיון
שנעשים מהם רקיעים, מי שורה בהם. חזר
ואמר "לשמש שם אהל בהם", אותו שמש
קדוש שם מדורו ומשכנו בהם ומתעטר
בהם. כיון ששורה באותם הרקיעים
ומתעטר בהם, אזי "והוא כחתן יצא
מחפתו", שמח ורץ באותם רקיעים, יוצא
מהם ונכנס ורץ לתוך מגדל אחד אחר
במקום אחר. "מקצה השמים מוצאו" ודאי
מעולם עליון יוצא ובא, שהוא קצה
השמים למעלה. "ותקופתו" מי זה תקופתו,
זה קצה השמים למטה, שהיא תקופת
השנה שסובבת את כל סופות, ומתקשרת
מן השמים עד רקיע זה. "ואין נסתר
מחמתו" שאותה תקופה זו ותקופת השמש
שמסובב בכל צד. "ואין נסתר" אין מי
שמתכסה ממנו מכל הדרגות העליונות,
שהיו כולם מקיפות ובאות אליו, וכל אחד
ואחד אין מי שמתכסה ממנו. "מחמתו"
בשעה שמתחמם ושב אליהם בתשובה
שלמה, כל השבח הזה וכל העילוי הזה
בגלל התורה הוא, שכתוב "תורת ה'
תמימה". שש פעמים כתוב כאן ה', וששה
פסוקים מן "השמים מספרים" עד "תורת
ה' תמימה". ועל סוד זה כתוב "בראשית",
הרי שש אותיות. "ברא אלהים את השמים
ואת הארץ", הרי שש תיבות. פסוקים
אחרים כנגד שש פעמים ה'. ששה פסוקים
בגלל שש אותיות של כאן. ששה שמות
בגלל שש תיבות של כאן.

^א לעיל דף ה ע"ב (הערת הזוהר). פי' ממילי דחכמה (ד"א).

^ב ומאילין ארץ פי' משאר מילי דאורייתא דמחדשין (ד"א).

^ג הוא יסוד אימא שמשם יצא הז"א. ואיהו תקופת השנה (מ"מ).

^ד לעיל ע"א ע"ב (הערת הזוהר).

^ה שנה הוא זעיר (מ"מ).

^ו המלכות מקפת הז"א ומתלבשת אותו (מ"מ).

^ז הם ו"ק דז"א (מ"מ).

^ח פ' מבנינה, מת"ת דז"א עד יסודו (מ"מ).

^ט אין שום ספירה מספירות העליונים מסתרת אורה מהמלכות בשעה שמתחממת לצורך הזווג (מ"מ).

^י פי' המלכות שמקפת על ב"ע, והם כלולים בתוכה (מ"מ).

^{יא} שגם מקפת על הז"א (מ"מ).

^{יב} והוא סוד שם מ"ב, והראשון בסוד הדעת (יהל אור).

^{יג} הוא סוד שם מ"ב, שבו נברא העולם כמ"ש בתיקו"ז (יהל אור).

^{יד} פי' ו' פסוקים שבמזמור עד תורת ה' תמימה הם כנגד ו' אתון דברשית, והם ו"ק דמלכות, כי האותיות במלכות (מ"מ).

^{טו} ושית הויר"ת נגד שית תבין שהם ו"ק דז"א (מ"מ).

בראשית

דהכא¹ שית שמהן בגין שית תבין דהכא^{1b}:

עד דהוו יתבי עאלו רבי אלעזר בריה ורבי אבא אמר לון ודאי אנפי שכינתא² אתיין ועל² דא פניא³ ל קרינא לכו דהא חמיתון אנפי שכינתא אפיין באפיין והשתא דקא ידעתון וגלי לכו קרא דובניהו בן יהודע ודאי דמלה דעתיקא קדישא⁴ איהו וקרא דאבתריה וההוא דסתים מכלא אמרו והאי קרא איהו באתר אחרא כנונא דא פתח ואמר (ד"ה א יא כג) והוא הכה את האיש המצרי איש מדה חמש באמה וכלא רוא חדא איהו [מהאי] (האי) מצרי ההוא דאשתמודע⁵ (שמות יא ג) גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי וגו' רב ויקרא כמה דגלי ההוא סבא⁶ והאי קרא במתיבתא עלאה⁷ אתמר איש מדה כלא חד⁴⁴ (שמואל ב' כג כא) איש מראה⁸ [ואיש] (ומ"ט) מדה כלא חד בגין⁹ דאיהו שבת ותחומא¹⁰ דכתיב (במדבר לה ה) ומדותם מחוץ לעיר¹¹ וכתיב (ויקרא יט טו) לא תעשו עול במשפט במדה¹² ועל דא איש מדה איהו ואיהו ממש איש מדה¹³ איהו ארכיה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא¹⁴ אדם הראשון הכי הוה ואי תימא הא כתיב (מלכים א' ו ו) חמש באמה¹⁵ [אינון חמש באמה] מסייפי עלמא¹⁶ עד סייפי עלמא הוה:

בעודם יושבים, נכנסו רבי אלעזר בנו ורבי אבא. אמר להם, ודאי פני השכינה באו, ולכן קראנו לכם פניא³ ל, שהרי ראיתם את פני השכינה פנים בפנים. ועכשיו שידעתם וגלה לכם הכתוב של "ובניהו בן יהודע", ודאי שדבר של עתיקא קדישא הוא, והפסוק שלאחריו, ואותו הסתום מהכל אמרו. ופסוק זה הוא במקום אחר, כדוגמת זה. פתח ואמר "והוא הכה את האיש המצרי איש מדה חמש באמה", והכל סוד אחד הוא. מזה (זה) המצרי, אותו הידוע "גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי וגו'", גדול ונכבד כמו שגילה אותו זקן. ופסוק זה מתבאר בישיבה של מעלה. "איש מדה הכל אחד", איש מראה ואיש מדה הכל אחד, בגלל שהוא שבת ותחום, שכתוב "ומדתם מחוץ לעיר", וכתוב "לא תעשו עול במשפט במדה", ועל זה איש מדה הוא, והוא ממש איש מדה הוא. ארכו מסוף העולם ועד סוף העולם, אדם הראשון כך היה. ואם תאמר הרי כתוב "חמש באמה", אותם חמש באמה היו מסוף העולם ועד סוף העולם.

^א בהגהות רח"ו כתב הטעם שנקראים הצדיקים אנפי שכינתא, כי הם עושים קישוטים נאים לשכינה בפניה, ועוד טעם אחר, כי השכינה מסתתרת בקרב הצדיקים, והם פנים הנגלים (מ"מ). לא מצאתי כזה הגהות רח"ו בכל הזהר, ועי' ח"ב קסג ע"ב שזה פשטות לשון הזהר עצמו.

^ז ע"ב (הערת הזוהר).

^ג הרי היא נוק' דעתיק, ועי' ע"ח שער א"א פרק ג'.

^ד אותו הידוע ולכן נאמר המצרי בה' הידיעה והוא משרע"ה (ד"א). כאן מתבאר שמשו רבינו הוא בחינת בעל לאה (פת"ש יעקב ולאה פתח ט).

^ה עי' לעיל בדף ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י.

^ו היא ישיבה של הקב"ה, ומתיבתא דרקיעא היא של מט"ט (מ"מ).

^ז כמש (במדבר יב ח) ומראה ולא בחידות (יהל אור).

^ח לעיל ה' ע"ב (הערת הזוהר).

^ט שבת היא המלכות, שהיא סוף הקדושה, ואח"כ תחום, להבדין בין המלכות ובין הסט"א (מ"מ).

^י כי תחום שבת הוא חוץ למלכות, הנקרא עיר (מ"מ).

^{יא} ומשפט הוא עד"א, והוא ראייה על המדה [הדעת] (יהל אור).

^{יב} שם מדה, מ"ה, וארבע אותיות השורש, ולכן אמר שגם אדה"ר היה כן (מ"מ).

^{יג} ז"א, הוא איש שיש לו קומה גבוהה, שמתחיל מסוף אימא ומתפשט עד סוף המלכות, וז"ש מסייפי עלמא עלאה, עד סייפי עלמא, הוא סוף המלכות (מ"מ).

^{יד} נראה, שהוא בסוד יעקב, שבגדלותו הוא [רק] כנגד גופו של ז"א (מ"מ).

^{טו} גי' ה' [ה' נמחק בדפ"ק] באמה מסייפי עלמא וגו' אפשר שדורש אמה בהפוך מאה וכן כתבו ז"ל והפוכא דמאה אמה וכו' וכן בפ' קרח קעט ע"א אמה באותיות מאה אינון וכו' (ד"א). ותירץ, אינון חמש

בראשית

וביד המצרי חנית (ד"ה א יא כג) כמה דאת אמר (שמואל א' יז ז) כמנור אורנים דא מטה האלהים דהוה בידיה חקיק בשמא גליפא מפרש בנהירו דצרופי אתוון דהוה גליף בצלאל ומתיבתא דיליה דאקרי אורג דכתיב (שמות לה) [מלא אותם וגו'] חרש וחשב ורוקם וגו' וההוא מטה הוה נהיר שמא גליפא בכל סטרין בנהירו דחכימין דהוה מגלפין שמא מפרש^א בארבעין ותריין גווי וקרא מכאן ולהלאה כמה דאמר זכאה חולקיה תיבו יקירין תיבו ונחדש תקון דכלה בהאי ליליא דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא ויפיק שתא בשלם עליהו כתיב (תהלים לד ח) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם טעמו וראו כי טוב יהו"ה:

פתח רבי שמעון ואמר בראשית ברא אלהים האי קרא אית לאסתכלא בה^ב דכל מאן דאמר אית אלהא אחרא אשתצי מעלמין כמה דאתמר (ירמיה י יא) כדנא תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחת שמיא אלה בנין דלית אלהא אחרא בר קב"ה בלחודוי והאי

ט/ב

קרא איהו^ג תרגום בר ממלה דסוף קרא אי תימא בנין דמלאכין קדישין לא נוקקין לתרגום^ד ולא אשתמודען ביה^ה מלה דא יאות היא למימר בלישנא קדישא בגין דישמעון מלאכין קדישין ויהוון נוקקין לאודאה על דא אלא ודאי בנין כך כתיב תרגום דלא נוקקין ביה מלאכין קדישין ולא יקנאון כבר נש לאבאשא ליה בגין דבהאי קרא בכללא אינון מלאכין קדישין דהא אינון אלהים אקרונ ובכללא דאלהים הוון ואינון לא

"וביד המצרי חנית", כמו שנאמר "כמנור אורנים" זה מטה האלהים שהיה בידו חקוק בשם חקוק מפורש באור של צרופי אותיות שהיה חוקק בצלאל וישיבתו שנקרא אורג, שכתוב "מלא אתם וגו' חרש וחשב ורוקם וגו'". ואותו מטה היה מאיר שם חקוק בכל הצדדים, באור שהחכמים שהיו חוקקים שם המפורש בארבעים ושנים אופנים, והפסוק מכאן והלאה כמו שאמר, אשרי חלקו, שבו נכבדים שבו ונחדש תיקון הכלה בלילה הזה. שכל מי שמשתתף יחד איתה בלילה הזה, יהיה שמור למעלה ולמטה כל השנה ההיא, ויוציא שנתו בשלום. עליהם כתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם טעמו וראו כי טוב ה'".

פתח רבי שמעון ואמר, "בראשית ברא אלהים", בפסוק זה יש להסתכל, שכל מי שאומר יש אלוה אחר, מושמד מהעולמות, כמו שנאמר "כדנא תאמרון להום אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחת שמיא אלה" [כך תאמרו להם, האלהים שאת השמים והארקא לא עשו, יאבדו מהארץ ומתחת השמים האלה], בגלל שאין אלוה אחר חוץ מן הקדוש ברוך הוא בלבדו. ופסוק זה

הוא תרגום, חוץ מהמלה ["אלה"] שבסוף הפסוק. אם תאמר בגלל שמלאכים קדושים לא נזקקים לתרגום ולא מכירים אותו, אז מלה זו ראויה היא להאמר בלשון הקודש כדי שישמעו מלאכים קדושים ויהיו זקוקים להודות על זה. אלא ודאי לכן כתוב תרגום, שלא נזקקים לו המלאכים הקדושים, ולא יקנאו בבן אדם להזיק לו, בגלל שבפסוק זה בכלל הם מלאכים קדושים, שהרי הם נקראים אלהים, והם בכלל שם אלהים, והם לא עשו שמים

באמה מסייפי עלמא, והיינו בסוד הגדלת החסדים, שעולים עד למעלה וא זמשתלם ז,א בכל קומתו, מסוף העולם, ועד סופו, שה' חסדים מתגדלים בעלייתם עד המוחין (מ"מ).

^א פקודי רס ע"א (הערת הזוהר). עי' זוהר הרקיע.

^ב דקשה ליה, מה ענין תהו ובהו לבראשית, ותירץ כדמסיק בקב"ה כתיב בראשית אבל השרים מעשיהם תהו ובהו (מ"מ).

^ג נח עה ע"ב (דפ"ק).

^ד נ"ח עה ע"א (הערת הזוהר). אינו חשוב בעיניהם וכאלו אינם מכירים אותו (מ"מ).

^ה פ"י כל הפסוק א"ם (נ"א).

בראשית

דאלהים הוּו ואינּוּן לא עבדו שמיא וארקא
וארקא וארעא מבעי ליה אלא בניי^א דארקא
אייהי הדא מאינּוּן שבע^ב ארעין דלתתא ובהווא
אתר אית בני בני דקין

לבתר דאתתרך מעל אפי ארעא^א נחית לתמן
ועביד^ב (נחתי לתמן ועבדי) תולדות^א ואשתבש
תמן דלא ידע כלום ואיהו ארעא כפילא
דאתכפל מחשוכא ונהורא^א ואית תמן תרין
ממנן שליטין די שליטין דא בחשוכא ודא
בנהורא ותמן קטרוגא דא בדא ושעתא דנחית
לתמן קין אשתתפו דא בדא ואשתלימו כחדא
ובלא הזי דאינּוּן תולדות דקין ועל דא אינּוּן
בתרין ראשיין^א כתריין חיוון בר (דכד ההוא)
(דההוא) נהורא שליט נצח דיליה ונצח על אחרא
ועל דא אתכלילו די בחשוכא בנהורא והוּו
חד אינּוּן תרין ממנן עפרירא וקסטימונ^א ודיוקנא
דלהון בדיוקנא דמלאכין קדישין בשית גרפיין
חד דיוקניה כתור^א וחד דיוקניה כנשר^א וכד
מתחברן אתעבידו דיוקנא דאדם^ב כד אינּוּן
בחשוכא מתהפכין לדיוקנא דנחש בתרין ראשין
ואזליין כחויא וטאסין גו תהומא^א ואסתחיין^א
בימא רבא^ב כד מטאן לשלשלא^א דעז^א ועזא^א ל
מרגיזין לון ומתערי לון ואינּוּן מדלגין גו טורי
חשוכן וחשבי דקב^א בעי למתבע לון דינא

ואלין תרין ממנן שאטין בימא רבא ופרחין
מתמן ואזליין בליליא לגבי^א נעמה אמהון דשדין

וארץ. "וארקא", היה צריך לכתוב וארעא,
אלא בגלל שארקא היא אחת מאותן שבע
ארצות שלמטה, ובאותו מקום ישנם בני
בניו של קין.

לאחר שגורש מעל פני הארץ ירד שם
ועשה תולדות, והשתבש שם שלא ידע
כלום. והיא ארץ כפולה שנכפלה מחושך
ואור. ויש שם שני ממונים שליטים
ששולטים, זה בחושך וזה באור, ושם
קטרוגו זה בזה. ובשעה שירד לשם קין,
השתתפו זה עם זה והשלימו כאחד, והכל
רואים שהם תולדות קין. ועל זה הם בשני
ראשים כמו שתי חיות, חוץ מכאשר אותו
אור שולט, מנצח שלו ומנצח על האחר.

ועל זה נכללו של חושך בשל אור ונהיים
אחד. הם שני ממונים, עפרירא וקסטימון,
ודמותם כדמות מלאכים קדושים בשש
כנפים. אחד דמותו כמו שור, ואחד דמותו
כמו נשר, וכשמתחברים נעשים דמות
אדם. כשהם בחושך, מתהפכים לדמות של
נחש בשני ראשים, והולכים כנחש, וטסים
לתוך התהום, ורוחצים בים הגדול.
כשמגיעים לשלשלת של עז^א ועזא^א ל,
מרגיזים אותם ומעוררים אותם, והם
מדלגים לתוך הרי החושך, וחושבים
שהקדוש ברוך הוא רוצה לתבוע אותם
לדין.

ושני ממונים אלו שטים בים הגדול
ופורחים משם והולכים בלילה לנצמה אים

^א קנו [קנו – דפ"ק] ע"א (הערת הזוהר).

^ב בראשית כ"ד ע"ב (ד"א).

^ג כד [נד – דפ"ק] ע"ב (הערת הזוהר).

^ד ססר ממנו השכל ונעשה כא' מהרוחות (מ"מ).

^ה חושך ואור ביום, ושניהם משמשים בלילה (מ"מ).

^ו לשון עפר וקטם שהוא אפר (יהל אור).

^ז שאז שליט ממונה של חושך על של אור (מ"מ).

^ח הרי הם ב' רוחות מפסולת יסוד העפר (דע"ה חב פט ע"א).

^ט כשמתגבר הממונה של אור על של חושך (מ"מ).

^י שיונקים מאותם הנקבות הנק' תהומא סתם [היינו בחי' לאה ורחל של יצירה ועשיה] (מ"מ).

^{יא} ומתכבסים (ד"א). ורוחצים גופם בים הגדול ופורחים תוך התהום. הרש"ב (נ"א).

^{יב} שיונים מהמלכות, שהכל יונקים ממנה (מ"מ).

^{יג} בראשית י"ט ע"ב וכ"ה ע"ב ול"ז ע"א ונח ע"א וחיי שרה קכ"ו ע"א (ד"א).

^{יד} י"ט ב' נ"ה ב' (הערת הזוהר).

בראשית

דטעו אבתרהא^א דחלן קדמאין וחשבין למקרב לגבה ואיהי דליגת שתין אלפין פרסין ואתעבידת בכמה ציורין לגבי בני נשא בגין דיטעון בני נשא אבתרה ואלין תרין ממנן פרחין ומשטטן בכל עלמא ואהדרן לאתריהו ואינן מתערין לאינן בני בנוי דקין ברוחא דיצירין בישין למעבד תולדות שמיא דשלטין תמן לאו כהני ולא אולידת ארעא בחילא דלהון^ב זרועא וחצדא^ג כהני ולא אהדרן אלא בכמה שנין וזמנין ואינן אלהא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא עילאה דתבל דלא ישלטון בה ולא ישטטון בה ולא יהון גרמין לבני נשא לאסתאבא ממקרה ליליא ועל דא יאבדו מארעא ומן תחת שמיא דאתעבידו^ד בשמא דאלה(א) כמה דאתמר^ה ועל דא האי קרא תרגום דלא יחשבון מלאכי עלאי דעליהו אמרין ולא יקטרגו לן ועל דא רזא דאלה(א) כמה דאתמר איהו מלה קדישא דלא אתחלף בתרגום:

השדים, שטעו אחריה יראים הראשונים וחשבו להתקרב אליה. והיא מדלגת ששים אלף פרסאות, ונעשית בכמה ציורים לגבי בני אדם, כדי שיטעו אחריה בני אדם. ושני ממונים אלה פורחים ומשוטטים בכל העולם וחוזרים למקומם. והם מעוררים לאותם בני בניו של קין ברוח של יצרים רעים לעשות תולדות. השמים ששם הם שולטים, אינם כאלה. והארץ לא מולידה בכח שלהם זרע וקציר כמו אלה. ולא חוזרים אלא בכמה שנים וזמנים, והם אלהי השמים ולא עשו ארקא. יאבדו מארץ עליונה של תבל, שלא ישלטו בה ולא ישוטטו בה, ולא יגרמו לבני אדם להטמא ממקרה לילה. ועל זה יאבדו מהארץ ומתחת השמים, שנעשו בשם של אלה, כמו שנתבאר. ולכן פסוק זה הוא תרגום, שלא יחשבו מלאכים עליונים שעליהם אומרים, ולא יקטרגו לנו. ועל זה הסוד של "אלה" כמו שנתבאר, הוא דבר קדוש שלא מתחלף בתרגום.

אמר ליה (רבי) אלעזר האי קרא דכתיב (ירמיה יז) מל לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה מאי שבחא איהו^א אמר ליה (ר) אלעזר^ב האי קרא בכמה דוכתי אתמר אבל ודאי לאו איהו^ג דכתיב^ד (ירמיה יז) כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם דהא אתא למפתח פומא דחייבין דחשבין דקב"ה לא ידע הרהורין ומחשבין דילהון ובגין כך אית לאודעא שטותא דלהון

אמר לו רבי אלעזר, פסוק זה שכתוב "מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה", איזה שבח הוא. אמר לו, אלעזר בני, פסוק זה נאמר בכמה מקומות, אבל ודאי הוא לא [כך] שכתוב "כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם", שהרי בא לפתוח פה הרשעים שחושבים שהקדוש ברוך הוא לא יודע הרהוריהם ומחשבותיהם, ולכן יש להודיע את שטותם.

דזמנא חדא אתא פילוסופא חדא דאומות העולם לגבאי אמר לי אתון אמרין דאלהכון

שפעם אחת בא אלי פילוסוף אחד מאומות העולם, אמר לי, אתם אומרים

^א שטעו אחריה המלאכים הראשונים שעליהם נאמר ויראו בני האלוקים את בנות האדם וגו' (ד"א).
^ב וכל תאובתא דלהון באסתאבות בר נש (יהל אור).
^ג זרע וקציר (ד"א). שלח קעב ע"א (הערת הזוהר). בשאר ארעא [חוץ מארקא], לא יצא לחם, ואי נפיק לאו מז' המינים, משמע שאין שם רק קטניות (מ"מ).
^ד לעיל דף ג' ד' (הערת הזוהר).
^ה ב ע"א (הערת הזוהר). פי' לעיל אמר מ"י שהוא הבינה ברא אלה הם ו"ק דז"ן, וזו"ן שהם "אלה" בראו שמים וארץ שלנו בכלל בי"ע (מ"מ). שהן ג' טפין קדישין דמוחא, שנאמר הן כל אלה יפעל וכו' ועי' בתז"ח עו ע"ב.
^א שמות צה ע"ב (הערת הזוהר).
^ב שאין שבח אלא כשנקרא ה' מלך ישראל (מ"מ).
^ג בא אל פרעה לח ע"א (ד"א).
^ד שמות צה ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

שליט בכל רומי השמים, כל הצבאות והמחנות לא משיגים ולא יודעים את מקומו, פסוק זה לא מגדיל את כבודו כל כך, שכתוב "כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך", איזה שיקול זה לבני אדם שאין

להם קיום. ועוד, שאתם אומרים "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם. כמו כן כך אני אומר, בכל חכמי הגוים אין כמוהו, אבל בחכמי ישראל יש. אם כן, אלוה יש בחכמי ישראל כמוהו, הוא אינו אלוה השליט. תסתכל בפסוק ותמצא שדייקתי כראוי.

י/א

לון קיומא ותו דאתון אמרין (דברים לד י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באומות העולם קם אוף הכי אנא אימא בכל חכמי הגוים אין כמוהו אבל בחכמי ישראל [אית] (אין) אי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל כוותיה לאו איהו אלהא⁴⁷ שליטא אסתכל בקרא ותשכח⁴⁸ דדייקנא כדקא יאות

אמרתי לו ודאי יפה אמרת. מי מחיה מתים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אליהו ומנע אותם, והורידם בתפלתו. מי עשה שמים וארץ, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אברהם והתקיימו בעמדם בגללו. מי מנהיג את השמש, אלא הקדוש ברוך הוא, בא יהושע והשתיקו וצוהו שיעמוד על עמדו ושקט, וכתוב "וידום השמש וירח עמד". הקדוש ברוך הוא גוזר גזר דין, כמו כן משה גזר גזר דין והתקיים. ועוד, שהקדוש ברוך הוא גוזר גזרות, וצדיקי ישראל מבטלים אותם, שכתוב "צדיק מושל יראת אלהים". ועוד, שהוא מצוה אותם ללכת בדרכיו ממש להתדמות לו בכל.

אמינא ליה ודאי שפיר קא אמרת מאן מחיה מתים⁴⁹ אלא קב"ה בלחודוי אתא אליהו ואלישע ואחיו מתיא מאן מוריד גשמים אלא קב"ה בלחודוי אתא אליהו ומנע לון ונחית לון בצלותיה מאן עבד שמיא וארעא אלא קב"ה בלחודוי אתא אברהם ואתקיימו⁵⁰ (בקיומוהו) [בקיומיהו] בניניה מאן מנהיג שמשא אלא קב"ה אתא יהושע⁵¹ ושכך ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך וכתוב (יהושע י יג) וידום השמש וירח עמד קב"ה גוזר גזר דין אוף הכי משה גזר גזר דין ואתקיימו ותו דקב"ה גוזר גזרין וצדיקא דישראל מבטלין לון דכתיב (שמואל ב' כג ג) צדיק מושל יראת אלהים ותו דאיהו פקיד לון למתך באורחוי ממש [לאתדמא] (לארמא) ליה בכלא⁵²

אמרתי לו ודאי יפה אמרת. מי מחיה מתים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אליהו ומנע אותם, והורידם בתפלתו. מי עשה שמים וארץ, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, בא אברהם והתקיימו בעמדם בגללו. מי מנהיג את השמש, אלא הקדוש ברוך הוא, בא יהושע והשתיקו וצוהו שיעמוד על עמדו ושקט, וכתוב "וידום השמש וירח עמד". הקדוש ברוך הוא גוזר גזר דין, כמו כן משה גזר גזר דין והתקיים. ועוד, שהקדוש ברוך הוא גוזר גזרות, וצדיקי ישראל מבטלים אותם, שכתוב "צדיק מושל יראת אלהים". ועוד, שהוא מצוה אותם ללכת בדרכיו ממש להתדמות לו בכל.

הלך אותו פילוסוף והתגייר בכפר אזל ההוא פילוסופא ואתגייר בכפר שחלים

⁴⁸ היינו ההשגחה בעליונים, וממנה בתחתונים, שהרי העליונים הם המנהיגים התחתונים. ואחר שהוא שולט בהנהגת המזלות הוא גוזר שהמזל יגזור על פלוני כך וכך (אור יקר שער ב' סי' ג).

⁴⁹ היינו להעלותו, שעם היות השגחתו בתחתונים, אינו מושג מהם, וזה רוממותו משיג בהם אינו מושג מהם (אור יקר ש"ב סי' ג).

⁵⁰ ע' פ' משפטים צו ע"א (לש"ו).

⁵¹ עיין בפסוק ותמצא (ד"א).

⁵² טענות אלו אינם סדורות, לא כסדר הזמן, ולא כסדר הענין. אמנם הכריח כח הצדיקים מהדברים שלא נתנו ביד השרים, ולא ביד המזל, שהם תחית המתים וגשמים (אור יקר ש"ב סי' ג).

¹ הסבה המעמדת גדול מהסבה המהוה (אור יקר ש"ב סי' ג).

² השתיקן מלומר שירה ואז אינו יכול לילך והוכרח לעמוד לכן לא אמר עמוד אלא דום שכך מלשורר וממילא עמד בהכרח. הרשב"ב (נ"א).

³ בש"ק הביא זה מהקדמת הזהר וסדר הדורות דק"כ ע"ג השיגו דאינו בהקדמה וכו' ולפי נוסחתנו יפה כתב ש"ק. מאי"ן (נ"א). והשתא אין כוונת הכתוב להעריכו ח"ו, אלא לדיוקא שחכמי ישראל דומים לו (מ"מ).

בראשית

וקרון ליה יוסי קטינאה ואוליף אורייתא סגיא ואיהו בין חכימין וזכאין דההוא אתר:

השתא אית לאסתכלא בקרא והא כתיב (ישעיה מ יז) כל הגוים כאין נגדו מאי רבויא הכא אלא מי לא ייראך מלך הגוים וכי מלך הגוים איהו ולא מלך ישראל אלא בכל אתר קב"ה בעא לאשתבחה בישראל ולא אתקרי אלא על ישראל בלחודוי דכתיב (שמות ה א) אלהי ישראל (שם ג) אלהי העברים וכתיב (ישעיה מד ו) כה אמר יהו"ה מלך ישראל מלך ישראל ודאי אמרו אומות העולם פטרוך" אחרן אית לן בשמיא דהא מלכיכון לא שליט אלא עליכון בלחודיכון ועלנא לא שליט אתא קרא ואמר מי לא ייראך מלך הגוים⁴⁸ אלין שליטין רברבן די ממנן עליהו ובכל מלכותם בההוא מלכו דלעילא דהא ארבע מלכוון שליטין אית לעילא ושליטין ברעותיה על כל שאר עמין ועם כל דא לית בהו דיעביד אפילו מלה זעירא אלא כמה דפקיד לון דכתיב (דניאל ד לד) וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא חכמי הגוים אינון ממנן ורברבן דלעילא דחכמתא דילהון מנייהו הוה ובכל מלכותם מלכותא דשליט כמה דאתמר ודא הוא קרא כפשטיה

אבל בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם האי אשכחנא בספרי קדמאי דאינון משריין וחיילין אע"ג דאתפקדו על מלין דעלמא² ופקיד לכל חד למעבד עבדתא מאן הוא (סתומא קדישא ולא ברעותיה) דיעביד שום חד מנייהו כמוך בגין דאנת רשים בעלויא ואת רשים בעובדך מכלהו ודא הוא מאין כמוך יהו"ה מאן הוא סתימאה קדישא דיעביד ולהוי כמוך עילא ותתא ויהא דמי לך בכל עובדא דמלכא קדישא שמים וארץ אבל אינון (ישעיה מד ט) תהו' וחמודיהם בל יועילו בקב"ה כתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהי"ם וגו' במלכותם כתיב (בראשית א

שחלים, וקראו לו יוסי קטינאה, ולימד הרבה תורה, והוא בין חכמי וצדיקי אותו המקום.

כעת יש להסתכל בפסוק, והרי כתוב "כל הגוים כאין נגדו", מה הריבוי כאן. אלא "מי לא יראך מלך הגוים", וכי מלך הגוים הוא ולא מלך ישראל. אלא בכל מקום הקדוש ברוך הוא רצה להשתבח בישראל, ולא נקרא רק על ישראל לבדם, שכתוב "אלהי ישראל אלהי העברים", וכתוב "כה אמר ה' מלך ישראל", מלך ישראל בודאי. אמרו אומות העולם, אדון אחר לנו בשמים, שהרי מלככם לא שולט אלא עליכם לבדכם, ועלינו אינו שולט. בא הפסוק ואמר "מי לא יראך מלך הגוים". (המלך העליון לרדות בהם ולהלקותם ולעשות בהם רצונו, "כי לך יאתה" לירא ממך למעלה ולמטה, "כי בכל חכמי הגוים") אלה שליטים גדולים הממונים עליהם, "ובכל מלכותם" במלכות ההיא שלמעלה, שהרי ארבע מלכיות שולטות יש למעלה, ושולטות ברצונו על כל שאר העמים, ועם כל זה אין בהם שיעשה אפילו דבר קטן אלא כמו שצוה אותם, כמו שכתוב "וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא" [וכרצונו עושה בצבא השמים ובדיירי הארץ]. "חכמי הגוים" אותם הממונים והגדולים שלמעלה שחכמתם היא מהם. "ובכל מלכותם" המלכות השולטת, כמו שנאמר. וזהו המקרא כפשוטו.

אבל "בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם", את זה מצאנו בספרי הראשונים, שאותן מחנות וצבאות אף על גב שנתמנו על עניני העולם, ומינה לכל אחד לעשות פעולתו, מי הוא (סתום קדוש ולא כרצונו) שיעשה אף אחד מהם כמוך, בגלל שאתה רשום בעילוי, ואתה רשום במעשיך מכולם. וזהו "מאין כמוך" ה'. מי הוא סתום קדוש שיעשה ויהיה כמוך למעלה ולמטה, ויהיה דומה לך בכל, מעשה המלך הקדוש, שמים וארץ. אבל הם "תהו וחמודיהם בל יועילו". כתוב בקדוש ברוך הוא "בראשית ברא אלהים וגו'", במלכותם כתוב "והארץ היתה תהו ובהו'".

⁴⁸ פטרא (אה"ל).

² ואלו הם השרים בהנהגת העולם (אור יקר ש"ב סי' ג).

³ שלא בידם טובם אלא כפי הנשפע מלמעלה (אור יקר ש"ב סי' ג).

בראשית

(ב) והארץ היתה תהו ובהו:

א"ר שמעון^א לחברייא בני הלולא דא כל חד מנכון יקשט קשומא חד לכלה אמר לרבי אלעזר בריה אלעזר הב נבזבזא חד לכלה דהא למחר אסתכל⁴⁹ כד יעול לחופה באיגון שירין ושבחין דיהבו <לה> (להון)⁵⁰ בני היכלא לקיימא קמיה פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ג ו) מי^ב זאת עולה מן המדבר וגו' מי זאת כללא דתריין קדושין דתריין עלמיין^ג בחבורא חדא וקשורא חדא עולה ממש למהוי קדש קדשין דהא קדש קדשין מ"י ואתחברא בזא"ת^ד בנין למהוי עולה דאיהי קדש קדשין מן המדבר דהא מן המדבר ירתא^ה למהוי כלה ולמיעל לחופה תו מן המדבר איהי עולה כמה דאת אמר (שם ד ג) ומדברך נאווה בההוא מדבר

י/ב

דלחישו בשפון איהי עולה ותנינן מאי דכתיב (שמואל א' ד ח) האלהים האדירים האלה (אלה הם) (הלא זה) האלהים (המכים) (המכה) את מצרים בכל מכה במדבר וכי כל דעבד לון קב"ה במדבר הוה והא בישובא הוה אלא במדבר בדבורא כמה דאת אמר (שיר ד ג) ומדברך נאווה וכתוב (תהלים עה ז) ממדבר הרים אופ הכי עולה מן המדבר מן המדבר ודאי בההיא מלה דפומא איהי סלקא ועאלת בין גדפי דאימא ולבתר בדבורא נחתא ושריא על רישיהו דעמא קדישא

היך סלקא בדבורא דהא בשירותא כד בר נש קאים בצפרא אית ליה לברכא למאריה בשעתא דפקה עינוי היך מברך הכי הוה עבדי חסידי קדמאי נטלא דמייא^א הוה <יהבי> (יתבי) קמייהו ובזמנא דאתערי בליליא אסחן ידיהו וקיימי ולעאן באורייתא ומברכי על קריאתה תרנגולא קרי כדין פלגות ליליא ממש וכדין

אמר רבי שמעון לחברים, בני הלולא זו, כל אחד מכם יקשט קישוט אחד לכלה. אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר, תן מתנה אחת לכלה, שהרי מחר יסתכל [בה] כשיכנס לחופה באותם שירים ושבחים שנותנים לה בני ההיכל לעמוד לפניו. פתח רבי אלעזר ואמר, "מי זאת עולה מן המדבר וגו'", "מי זאת" הכלל של שני קידושים של שני עולמות בחיבור אחד וקשר אחד, עולה ממש להיות קודש קדשים, שהרי קודש קדשים מ"י, ומתחבר עם זא"ת כדי להיות עולה, שהיא קודש קדשים. "מן המדבר" שהרי מן המדבר ירשה להיות כלה ולהכנס לחופה. ועוד, מן המדבר היא עולה, כמו שנאמר "ומדברך נאווה", באותו מדבר

של לחש בשפתיים היא עולה. ושנינו מהו שכתוב "האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר", וכי כל מה שעשה להם הקדוש ברוך הוא במדבר היה, והרי בישוב היה. אלא במדבר בדיבור, כמו שנאמר "ומדברך נאווה", וכתוב "ממדבר הרים". גם כך "עולה מן המדבר" מן המדבר, ודאי, באותו דבר של הפה היא עולה ונכנסת בין כנפי האמא, ואחר כך בדיבור יורדת ושורה על ראשי העם הקדוש.

איך עולה בדיבור, שהרי בהתחלה כשאדם קם בבוקר, יש לו לברך לרבנו בשעה שפקח עינו. איך מברך כך, חסידים הראשונים היו עושים נטלה של מים והיו נותנים לפניהם, ובזמן שמתעוררים בלילה, רוחצים ידיהם, ועומדים ועוסקים בתורה ומברכים על קריאתה. וכאשר התרנגול קורא, אז חצות הלילה ממש, ואז הקדוש ברוך הוא נמצא עם הצדיקים בגן עדן. ואסור לברך בידים טמאות ומזוהמות. וכך

^א שייך לליל התקדש חג השבועות (ד"א).

^ב קכו ע"ב (הערת הזהר).

^ג מ"י – בינה. זא"ת – מלכות. הם ב' מיני קדושים: הא' קד"ש סתם, היא מלכות. הב' קדשי קדשים, והיא בינה (אור יקר ש"ב סי' ג).

^ד פ' שננסרים נה"י דאימא מז"א, ונכנסים במלכות ובונים אותה ומחזירים אותה פנים בפנים (מ"מ).

^ה פ' בכח התורה ומצות שקיבלו במדבר על ידם עושים תיקון זה למלכות (מ"מ).

^ו כלי של מים וע"ש שנטול ידיו ממנו נקרא הכלי נטלא (ד"א).

בראשית

קב"ה^א אשתכח עם צדיקיא^ב בגנתא דעדן ואסיר לברכא בידין מסואבות ומזוהמות ומברכין^ג וכן כל שעתא^ד בגין דבשעתא^ה דבר נש נאים רוחיה פרחא מניה ובשעתא דרוחיה פרחא מניה רוחא מסאבא זמין ושריא על ידוי ומסאב לון ואסיר לברכא בהו בלא נטילה ואי תימא אי הכי הא ביממא דלא נאים ולא פרח רוחיה מניה ולא שריא עליה רוחא מסאבא [וכד] עאל לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו מלה חדא עד דיסחי ידוי ואי תימא בגין דמלוכלכים אינון לאו הכי הוא במה [אתלכלכו] (יתלכלכו) אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון ולא ידעי על מה קיימא (ב) עלמא רוחא חדא^ו אית בכל בית הכסא דעלמא דשריא תמן ואתהני מההוא לכלוכא ומנופא^ז ומיד שרי על אינון אצבען דידי דבר נש:

כל שעה. בגלל שבשעה שכן אדם ישן, רוחו פורחת ממנו, ובשעה שרוחו פורחת ממנו, רוח טומאה מוכנה ושורה על ידיו ומטמאת אותם, ואסור לברך בהם ללא נטילה.

ואם תאמר, אם כך, הרי ביום כשאינו ישן ורוחו לא פורחת ממנו ולא שורה עליו רוח טומאה, וכשנכנס לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו דבר אחד עד שירחץ ידיו. ואם תאמר בגלל שהם מלוכלכים, לא כך הוא, במה התלכלכו, אלא אוי לבני העולם שלא משגיחים ולא יודעים בכבוד רבונם, ולא יודעים על מה עומד העולם. יש רוח אחד בכל בית כסא שבעולם, ששם שורה ונהנה מאותו לכלוך וטינופת, ומיד שורה על אותן אצבעות ידי האדם.

פתח רבי שמעון ואמר כל מאן דחדי באינון מועדיא^א ולא יהב חולקיה לקב"ה ההוא רע עין שטן שונא אותו וקא מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא וכמה עקו על עקו מסבב ליה חולקיה דקב"ה למחדי למסכני כפום מה דיכיל למעבד בגין דקב"ה ביומיא אלין אתי למחמי לאינון מאנין תבירין דיליה ועאל עלייהו וחמי דלא לית^ב להון למחדי ובכי עלייהו סליק לעילא לחרבא עלמא^ג אתאן בני מתיבתא קמיה ואמרי רבון עלמא רחום וחנון אתקריאת יתגלגלון רחמך על בנך אמר לון וכי עלמא לא עבדית ליה

פתח רבי שמעון ואמר, כל מי ששמח באותם המועדים ולא נותן חלק לקדוש ברוך הוא, אותו רע עין, השטן שונא אותו ומקטרג עליו ומסלקו מהעולם, וכמה צרות על צרות מסובב לו. חלק הקדוש ברוך הוא הוא לשמח את העניים כפי שיכול לעשות, בגלל שהקדוש ברוך הוא בימים אלו בא לראות אותם כלים השבורים שלו, ונכנס עליהם, ורואה שאין להם לשמח, ובוכה עליהם, ועולה למעלה להחריב את העולם. באים בני הישיבה לפניו ואומרים, רבוננו של עולם, רחום וחנון נקראת, יתגלגלו רחמך על בניך. אמר להם, וכי העולם לא עשיתיהו אלא על חסד, שכתוב "אמרתי עולם חסד יבנה", והעולם קיים על זה.

^א ס ע"ב (הערת הזוהר).

^ב פרצוף יעקב (מ"מ).

^ג פרצוף לאה, שזווג יעקב ולאה הוא בחצות, והצדיקים עולים בה בסוד מ"ן (מ"מ).

^ד שאר ברכות חוץ מברכת התורה (מ"מ).

^ה נראה מכאן שאסור לברך בלי נ"י והפוסקים כתבו שמותר וצ"ע (ד"א).

^ו בראשית כ"ג [נג - דפ"ק] ע"ב וישלח קס"ט ע"ב וישב קפ"ד ע"ב (ד"א).

^ז הקליפה היונקת מאותם השמרים (מ"מ).

^ח עי' שער הארת המוחין פרק ה', ג' נקודין כי נקודת הטבור, שם יסוד אימא, נקודת היסוד, שם יסוד דנוק', ונקודת האחור, שמשם יוצאים השמרים לחיצונים בסוד צא תאמר לו, שם יסוד דנוק' דקליפה ולכך היו עובדים לפעור כדי לינק מהקליפה זו (מ"מ).

^ט מועדיא דייקא משא"כ בשבת ע' ביתרו פ"ח ע"ב (ד"א).

^י היינו נשמות הצדיקים (נ"א).

בראשית

אמרתי עולם חסד יבנה ועלמא על דא קיימא אמרי קמיה מלאכי עלאי רבון עלמא" הא פלניא דאכיל ורוי ויכיל למעבד טיבו עם מסכני ולא יחיב לון מידי אתי ההוא מקטרנא ותבע רשו ורדף אבתריה דההוא בר נש מאן לן בעלמא גדול מאברהם דעבד טיבו לכל בריין ביומא דעבד משתיא מה כתיב (בראשית כא ח) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק עבד אברהם משתיא וקרא לכל רברבי דרא לההיא סעודתא ותניין בכל סעודתא דחדה ההוא מקטרנא אזיל וחמי אי ההוא בר נש² אקדים טיבו למסכני ומסכני בביתא ההוא מקטרנא אתפרש מההוא ביתא ולא עאל תמן ואי לאו [עאל] (על) תמן וחמי ערבוביא דחדה בלא מסכני ובלא טיבו דאקדים למסכני סליק לעילא ומקטרנא עליה:

אברהם כיון דזמין לרברבי דרא נחת מקטרנא וקם על פתחא כנוונא דמסכני ולא הוה מאן דאשגח ביה אברהם הוה משמש לאינן <מלכין> (מלאכין) ורברבין שרה אוניקת בנין לכלהו <ד> לא הוה מהימנין כד איהי אולידת אלא אמרו אסופי הוא ומן שוקא אייתיאו ליה בנין כך אתיין בנייהו בהדייהו ונטלת לון שרה ואוניקת לון קמיהו הה"ד (שם ז) מי מלל

יא/א

לאברהם הניקה בנים שרה בנים ודאי וההוא מקטרנא על פתחא אמרה צחוק עשה לי אלהים מיד סליק ההוא מקטרנא קמי קב"ה ואמר ליה רבון עלמא את אמרת אברהם אוהבי (ישעיה מא ח) עבד סעודתא ולא יחיב לון⁵² מידי ולא לומסכני ולא קריב קדמך אפילו יונה חד ותו אמרת שרה דחייבת בה אמר ליה קב"ה מאן בעלמא כאברהם ולא זו מתמן עד דבלבל כל ההיא חדוה ופקיד קב"ה למקרב ליצחק קרבנא ואתגור על שרה דתמות על צערא דברה כל ההוא צערא גרים דלא יחיב מידי למסכני:

פתח רבי שמעון [ואמר] מאי דכתיב (ישעיה לח ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל

אומרים לפניו המלאכים העליונים, רבוננו של עולם, הרי פלוני שאכל ושתה ויכול לעשות חסד עם העניים ולא נתן להם דבר. בא אותו מקטרנא ומבקש רשות, ורודף אחר אותו איש. מי לנו בעולם גדול מאברהם שעשה חסד לכל הבריות. ביום שעשה משתה מה כתוב, "ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק", עשה אברהם משתה וקרא לכל גדולי הדור לאותה סעודה. ולמדנו, בכל סעודת שמחה אותו מקטרנא הולך ורואה, אם אותו אדם הקדים חסד לעניים, והעניים בבית, אותו מקטרנא נפרד מאותו בית ולא נכנס שם. ואם לא, נכנס לשם ורואה ערבוביה של שמחה בלי עניים ובלי חסד שהקדים לעניים, עולה למעלה ומקטרנא עליו.

אברהם, כיון שהזמין את גדולי הדור, ירד המקטרנא ועמד על הפתח כדוגמת עני, ולא היה מי שישגיח בו. אברהם היה משמש את אותם המלכים והגדולים, שרה הניקה בנים לכולם, שלא היו מאמינים כשהולידה, אלא אמרו, אסופי הוא, והביאו אותו מן השוק, לכן הביאו את בנייהם עמם, ונטלה אותם שרה והניקה אותם לפנייהם. זהו שכתוב "מי מלל

לאברהם הניקה בנים שרה", בנים ודאי. והמקטרנא ההוא על הפתח, אמרה [שרה] "צחוק עשה לי אלהים", מיד עלה המקטרנא ההוא לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו, רבוננו של עולם, אתה אמרת אברהם אוהבי, [ואברהם] עשה סעודה ולא נתן לי דבר ולא לעניים, ולא הקריב לפניך אפילו יונה אחת. ועוד אמרה שרה שצחקת בה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, מי בעולם כאברהם, ולא זז משם עד שבלבל כל אותה שמחה, וצוה הקדוש ברוך הוא להקריב את יצחק קרבן, ונגזר על שרה שתמות על צער בנה. כל אותו הצער גרם שלא נתן דבר לעניים.

פתח רבי שמעון ואמר, מהו שכתוב "ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל

^א ר"ל כמו האיש אחד יחטא וכו'. א"ם (נ"א).

^ב היינו ב' דברים צריך לעשות לשלוח לעניים צנועים וגם להיות עניים על שולחנו ז"ח (נ"א).

בראשית

יהו"ה תא חזי^א כמה הוא חילא תקיפא דאורייתא^ב וכמה הוא עלאה על כלא דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעילאי ומתתאי^ג ולא דחיל ממרעין בישין דעלמא בגין דאיהו אחיד באילנא דחיי^ד יליף מיניה בכל יומא^ה דהא אורייתא תוליף לבר נש למיזל בארעא קשומי^ו תוליף ליה עיטא^ז היך יתוב קמי מאריה לבטלא ההיא גזרה דאפילו אתגזר עליה דלא אתבטל האי גזרה מיד אתבטל ואסתלק מניה ולא שריא עליה דבר נש בהאי עלמא ובגין כך בעי ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא^ח ולילי ולא יתעדי מינה הה"ד (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה^ט ואי אתעדי מינה דאורייתא^י או אתפרש מינה^{יא} כאלו אתפרש מאילנא דחיי:

ה", בא וראה כמה הוא הכח החזק של התורה וכמה הוא עליון על הכל. שכל מי שעוסק בתורה לא פוחד מעליונים ותחתונים, ולא פוחד מחלאים רעים של העולם, משום שהוא אחוז בעץ החיים, ולומד ממנו בכל יום. שהרי התורה מלמדת אדם ללכת בדרך אמת, מלמדת אותו עצה איך ישוב לפני רבונו לבטל את אותה הגזרה. שאפילו אם נגזר עליו שלא תתבטל הגזרה הזו, מיד מתבטלת ומסתלקת ממנו, ולא שורה על האדם בעולם הזה. ולכן צריך האדם לעסוק בתורה ימים ולילות, ולא יסור ממנה. זהו שכתוב "והגית בו יומם ולילה", ואם סר מן התורה או נפרד ממנה, כאלו נפרד מעץ החיים.

תא חזי עיטא לבר נש כד איהו סליק בליליא על ערסיה בעי לקבלא עליה מלכותא^א דלעילא בלבא שלים ולאקדמא לממסר קמיה פקדונא דנפשיה^ב ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין ומכל רוחין בישין ולא שלטין עליה^ג ובצפרא קם

בא וראה עצה לאדם, כשהוא עולה בלילה על מטתו, צריך לקבל עליו את המלכות שלמעלה בלב שלם, ולהקדים למסור לפניו את פקדון נפשו, ומיד נצול מכל המחלות הרעות ומכל הרוחות הרעות, ולא שולטים עליו. ובבוקר, קם ממטתו, צריך לברך לרבנו, ולהכנס לביתו, ולהשתחוות לפני היכלו ביראה רבה, ואחר

^א וכן הוא בזוהר ואתחנן רס ע"א.

^ב כפול לשון ירמוז לשתי תורות, חילא תקיפא, תורה שבעל פה מצד המלכות, שנוטלת הגבורות עלאה על כלא, תורה שבכתב בחי' ת"ת הנוטה כלפי חסדים הנקרא עלאה על כלא (הגהות רח"ו ח"ג רס ע"א).

^ג מקטרגים עליונים (מ"מ).

^ד האומות (מ"מ).

^ה נקרא בעל תורה שהוא ת"ת הנק' עץ החיים (מ"מ).

^ו כי הוא מחדש לו מוחין הנקרא חיי המלך (מ"מ).

^ז כי הת"ת נקרא אמת (מ"מ).

^ח מלמדו עצה טובה (ד"א).

^ט ת"ת (מ"מ).

^י מלכות (מ"מ).

^{יא} כפל לשון לרמוז לג' הגנות שהתורה מגינה, יש למי שמבטל עליו הגזרה עכשיו, אבל עדיין יש לו למרק ע"י יסורין, לנגד זה אמר "אפילו אתגזר עליה אתבטל". בחינה ב', שמסתלקת גזרתו מכל וכל, ולעומת זה אמר "ואסתלק מניה". בחינה ג', שכל זמן שלא פייס למקטרג, יש לו פחד ממנו עד שיתנו לו תרומתו לנגד זה אמר "ולא שרייא עלוי" אלא על אחר (מ"מ).

^ב סר לגמרי מהתורה (מ"מ).

^ג זמן מה (מ"מ).

^ד ע"י ק"ש על המטה (מ"מ).

^ה בראשית י"ט ע"ב (הערת הזוהר). בפסוק בידך אפקיד רוחי, קודם שיישן, שיש חשש שלא יקטרגו עליו מחמת עונותיו ולא תשוב נפשו אליו, אבל עכשיו, בפקדון, אין הקב"ה מועל בו ח"ו, עכ"ל הרח"ו (מ"מ).

^ו עי' שעה"כ ק"ש דרוש ה: ולכן צריך לכוין במלת אחד בשם יאהדונה"י ויכוין בד' מיתות ב"ד סקילה שריפה הרג וחנוק ע"ד שידעת, וז"ס הכתוב כי עליך הורגנו כל היום.

בראשית

ולמעיל לביתיה ולמסגד קמי היכליה ברחילו סניא" ובתר כן יצלי צלותיה ויסב עיטא מאינון אבהן קדישין דכתיב (תהלים ה ח) ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך הכי אוקמוה לא לבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק (ויעקב) בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קב"ה הה"ד ואני ברוב חסדך אבא ביתך דא אברהם אשתחווה אל היכל קדשך דא יצחק ביראתך דא יעקב < (ביראתך דא יצחק)² ובעי לאכללא לון ברישא ובתר כן ייעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה כדין כתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר:

כך יתפלל תפלתו. ויקח עצה מאותם האבות הקדושים, שכתוב "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך". כך פרשוה, שאדם צריך שלא להכנס לבית הכנסת אלא אם נמלך בתחילה באברהם יצחק ויעקב, משום שהם תקנו התפלה לפני הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך" זה אברהם, "אשתחווה אל היכל קדשך" זה יצחק, "ביראתך" זה יעקב. וצריך להכלילם בראש, ואחר כך יכנס לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. אז כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

רבי פינחס היה מצוי לפני רבי רחומאי בחוף ים כנרת, ואדם גדול וקשיש ימים היה, ועיניו פסקו מלראות. אמר לרבי פינחס, ודאי שמעתי שיש ליוחאי חברנו מרגלית אבן טובה, והסתכלתי באור המרגלית ההיא שיוצא באור@ השמש מנרתיקה, והאירה את כל העולם, ואותו האור עמד מן השמים לארץ והאיר את כל העולם, עד שישב עתיק הימים וישב על הכסא כראוי. והאור ההוא כלל הכל בביתך, ומהאור שנכלל בביתך יצא אור דק וקטן, ויצא החוצה והאיר את כל העולם. אשרי חלקך. צא בני צא, לך אחר המרגלית ההיא שמאירה את כל העולם, שהרי

רבי פינחס היה מצוי לפני רבי רחומאי בחוף ים כנרת, ואדם גדול וקשיש ימים היה, ועיניו פסקו מלראות. אמר לרבי פינחס, ודאי שמעתי שיש ליוחאי חברנו מרגלית אבן טובה, והסתכלתי באור המרגלית ההיא שיוצא באור@ השמש מנרתיקה, והאירה את כל העולם, ואותו האור עמד מן השמים לארץ והאיר את כל העולם, עד שישב עתיק הימים וישב על הכסא כראוי. והאור ההוא כלל הכל בביתך, ומהאור שנכלל בביתך יצא אור דק וקטן, ויצא החוצה והאיר את כל העולם. אשרי חלקך. צא בני צא, לך אחר המרגלית ההיא שמאירה את כל העולם, שהרי

^א כתב הרב בספר הכוונות, בכניסתו לבית הכנסת אומר בבית אלהים נהלך בהרגשה ופחד (מ"מ).
^ב ר"ל שיכלול מדת אברהם ויצחק ביעקב שממזגם וזהו בכפיפת ראשו ולפ"ז צ"ל ובעא עוד וכו' ודוק וכו' הז"ח כי טעות הוא בדינו לו' פ' זה כשנכנס בב"ה שמכאן נראה בפ"ו שצ"ל מקודם. א"ם (נ"א).
^ג הוא א' מבעלי ספר הבהיר (אור יקר ש"ב סי' ד).
^ד בשפת ים כנרת (ד"א).
^ה זקן ושבע ימים (ד"א).
^ו בן תלמיד חכם (אור יקר ש"ב סי' ד).
^ז עתה ראית שכל, השיג מעלת רשב"י שיצא מהמערה (אור יקר ש"ב סי' ד).
^ח פי' שע"י הרשב"י נעשה היחוד ת"ת ומאיר למ' (נ"א, וכן הוא באור יקר).
^ט פי' ששה ספירותיו יודעי בינה (נ"א, וכן הוא באור יקר).
^י פי' האריז"ל על מש"כ באדרא, יתיב על כרסייא דשביבין לאכפייא לון, הם שמות אלהים שמתחילים מאבא ולמטה, ועתיק יומין שהוא א"א הנק' כן לפעמים, הוא יושב עליהם לכפותם עכ"ל. וז"א כאן שבכח תורת הרשב"י, ישב א"א על כרסייא שהוא שמות אלהים לכפותם, שע"י תורתו היו נכפים כל הדינים ומתמתקים (מ"מ).
^{יא} שהיה הרשב"י חתנו של ר' פנחס, ואמר "כולא" שלא נשא אשר אחרת (אור יקר).
^ב ר' אלעזר בן בתו של ר' פנחס, והיה צעיר לימים, בן ז' כדוכח בתלמודא, שאפילו כשמת ר' שמעון היה ר' אלעזר בחור (אור יקר).
^ג שנשא בתו של ר' יוסי בן לקוניא (אור יקר).

בראשית

ברי פוק זיל אבתריה דההיא מרגלית דנהיר עלמא דהא שעתא קיימא לן⁵⁴ נפק [מ]קמיה וקאים למיעל בההיא ארבא⁵⁵ ותרין גוברין בהדיה חמא תרין צפרין דהוו אתיין ומסין על ימא רמא לון קלא ואמר צפרין דאתון טאסין על ימא חמיתון דוך דבר יוחאי⁵⁶ תמן אשתהי פורתא אמרני צפרין צפרין זילו ואתיבו לי פרחו ואזילו עאלו בימא ואזלי להון עד דנפק הא אינון צפרין אתיין ובפומא דחדא מנייהו פתקא חדא וכתוב בגוה דהא בר יוחאי נפק מן מערתא ורבי אלעזר בריה⁵⁷ אזל לנביה ואשכח ליה משניא וגופיה מליא חלודין⁵⁸ בכה

יא/ב

בהדיה ואמר ווי דחמית⁵⁹ <יך> בכך אמר זכאה חולקי דחמית לי בכך דאלמלא לא [חמית לי] חמיתא בכך לא הוינא בכך⁶⁰:

פתח רבי שמעון בפקודי אורייתא ואמר פקודי אורייתא דיהב קב"ה לישראל כלהו באורייתא בארה כלל כתיבי בראשית ברא אלהים (בראשית א א) הדא היא פקודא קדמא⁶¹ ה' דכלא ואקרי פקודא דא יראת יהו"ה דאקרי ראשית דכתיב (תהלים קיא ז) ראשית⁶² חכמה יראת יהו"ה (משלי א ז) יראת יהו"ה ראשית דעת בגין דמלה דא⁶³ ראשית אקרי ודא אידי תרעא לאעלא גו מהימנותא ועל פקודא דא אתקיים [כל עלמא]⁶⁴ יראה אתפרש לתלת סטרין תרין מנייהו לית בהו עקרא כדקא יאות⁶⁵

השעה עומדת להם. יצא מלפניו ועמד להכנס לאוניה ההיא, ושני גברים עמו. ראה שתי ציפורים שהיו באות וטסות על הים. הרים להם קול ואמר, ציפורים ציפורים, שאתם טסות על הים, הראיתם את המקום ששם בר יוחאי, השתהה מעט. אמר, ציפורים ציפורים, לכו והשיבו אותי. פרחו והלכו נכנסו לים, והלכו להן, עד שיצא, הנה אותן ציפורים באות, ובפי אחת מהן פתקה אחת, וכתוב בתוכה שהנה בר יוחאי יצא מן המערה ורבי אלעזר בנו. הלך אליו, ומצא אותו משונה וגופו מלא חלודים. בכה

עמו ואמר, אוי שראיתך בכך. אמר, אשרי חלקי שראית אותי בכך, שאלמלא לא ראית אותי בכך לא הייתי בכך.

פתח רבי שמעון במצוות התורה ואמר, מצוות התורה שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, כולן כתובות בתורה בדרך כלל. "בראשית ברא אלהים", זוהי המצוה הראשונה של הכל, ונקראת מצוה זו יראת ה', שנקראת ראשית, שכתוב "ראשית חכמה יראת ה'", "יראת ה' ראשית דעת". משום שדבר זה נקרא ראשית, וזה השער להכנס לתוך האמונה, ועל המצוה הזו מתקיים כל העולם. היראה נפרדת לשלשה צדדים, שנים מהם אין בהם עיקר כראוי, ואחד עיקר של יראה. יש אדם שירא מהקדוש ברוך הוא כדי שיחיו בניו ולא ימותו, או שירא מעונש של גופו או של

^א באותה ספינה (ד"א).

^ב לשר שלהם דבר, או שמא הכיר בהם שלא היו ממש צפרין (אור יקר).

^ג במס' שבת פרק במה מדליקין דף ל"ג שם אמר דר' פנחס חתניה דר' שמעון ופ' בלק דף ע"ב דאימה דר' אלעזר ברתיא דר' פנחס ובנשא קמד ע"ב ובפנחס רמ ע"ב (ד"א). שם צ"ל שמע בחתניה נפק לאפיה כי האמת שרשב"י חתניה דר' פ' הרשב"ב (נ"א).

^ד בקעים ונגעים משיבת המערה שהיה בחול (אור יקר).

^ה עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר). בהמעלה גדולה כזו (אור יקר).

^ו עי' זוהר הרקיע. ועי' בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג.

^ז יא ע"ב (דפ"ק).

^ח ר"ל מדת היראה, ר"ל מלכות, זה השער לה' כמו שמפרש והולך (יהל אור).

^ט וז"ש בראשית ברא, בשביל היראה, ברא שמים וארץ, וע"ז קיימים, וידוע שבשיל זה המדה נברא העולם, סוף מעשה במחשבה ותחלת המחשבה (יהל אור).

^י ר"ל שנים שאינן עקרים, א' בשביל עונש עולם הזה, כמו שמפרש והולך "בגין דייחון כו". ב', בשביל עונש עולם הבא, כמו שמפרש והולך "בגין דדחיל כו" (יהל אור).

בראשית

מקב"ה בנין" דייחון בנוהי ולא ימותון או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה ועל דא דחיל ליה תדיר אשתכח יראה דאיהו דחילו לקב"ה [לא] שוי לעקרא אית בר נש דדחיל מן קב"ה בנין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם² תרין אלן לאו עיקרא דיראה אינון ושרשא דיליה ירא"ה דאיהו עקרא למדחל בר נש למאריה בנין דאיהו רב ושליט³ עקרא ושרשא דכל עלמין וכלא קמיה⁴ כלא [חשיבין] כמא דאתמר (דניאל ד לב) וכל דיירי ארעא כלא חשיבין ולשואה רעותיה⁵ בההוא אתר דאקרי <ב>יראה⁶:

בכה רבי שמעון ואמר ווי אי אימא ווי אי לא אימא אי אימא ינדעון⁷ חייבין היך יפלהון למאריהון [אי לא אימא [מברון] <יאברון⁵⁵> חברייא מלה דא] באתר דיראה קדישא שרין מלרע אית יראה רעה דלקי ומחי ומקטרג ואיהו רצועה לאלקאה חייביא⁸ ומאן דדחיל בנין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמא דאתמר לא שריא עליה ההיא יראת יהו"ה [דאקרי] (משלי יט כג) יראת יהו"ה לחיים אלא מאן שריא עליה ההיא יראה רעה ואשתכח דשריא עליה ההיא רצועה יראה רעה ולא יראת יהו"ה ובנין כך אתר דאקרי יראת יהו"ה ראשית <דעת> אקרי ועל דא אתכליל הכא פקודא דא ודא עקרא ויסודא לכל

ממונו, ועל כן ירא ממנו תמיד. נמצאת היראה שהוא ירא מן הקדוש ברוך הוא לא שם אותה לעיקר. יש אדם שפוחד מן הקדוש ברוך הוא משום שפוחד מעונש אותו העולם ומעונש הגיהנם. שני אלה אינם עיקר ושורש של היראה. היראה שהיא עיקר, שאדם ירא מרבונו משום שהוא גדול ושולט, עיקר ושורש של כל העולמות, והכל לפניו כלא חשובים, כמו שנאמר "וכל דיירי הארץ כלא חשובים, ולשים את רצונו באותו המקום שנקרא (ב)יראה.

בכה רבי שמעון ואמר, אוי אם אומר, ואוי אם לא אומר. אם אומר, ידעו הרשעים איך יעבדו את רבונו, אם לא אומר יאבדו החברים את הדבר הזה. במקום ששורה יראה קדושה, מתחיל מלמטה יראה רעה שמלקה ומכה ומקטרגת, והיא הרצועה להלקות את הרשעים, ומי שפוחד בגלל עונש המלקות והקטרוג כמו שנתבאר, לא שורה עליו אותה יראת ה' שנקראת יראת ה' לחיים, אלא מי שורה עליו, היראה הרעה ההיא, ונמצא ששורה עליו הרצועה ההיא, יראה רעה ולא יראת ה'. ולכן המקום שנקרא יראת ה' נקרא ראשית דעת, ועל כן נכללת כאן המצוה הזו, וזה העיקר והיסוד לכל

^א תקונים ע"ט (ד"א).

^ב הכל דבר אחד, רק שמפרש שהוא עונש עולם הבא שהוא יראה השנית (יהל אור).

^ג לפי שהיא שער לכל מהימנותא, חשיב כל ד' רגלי המרכבה, שהיא כוללתם כידוע בהרבה מקומות רבו מלספור, והן רב מצד החסד, גדול ה' כו', ושליט מצד הגבורה, ועי' בפרשת פקודי דף רנא ע"א היכלא רביעא (יהל אור).

^ד מצד הת"ת, כידוע שהוא עקרא ושרשו דאילנא, לכן נקרא בשם העצם (יהל אור).

^ה נגד המלכות עצמה, ולפיכך אמר "וכל דיירי ארעא" שכל הדורים ברשותה, ומלכותו בכל משלה, ואלו ד' הם ד' אותיות, שהם כוללים ד' פרצופים או"א וזו"נ (יהל אור).

^ו בא לומר שצריך ג"כ לכיין במצוה שעושה שתהיה מרכבה למקום הנק' יראה (נ"א).

^ז נגד קוצו של י', א"א (יהל אור).

^ח עי' אריכות בעניין זה ביהל אור. ועי' פת"ש (יעקב ולא פרק יד) ז"ל, אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה, שהכוונה בזה שיש ב' מיני יראות, א' יראה חיצונית מצד פחד העונש בעוה"ז ובעוה"ב, והב' מצד הכרת גבורתו וגדולתו ית', כמ"ש בזוהר בהקדמת בראשית, והנה יראת העונש הוא קודם להשגת החכמה עליונה, ומצד יראה זו בא האדם לידי חכמה שילמוד תורה וממנה ישיג החכמה של יוצר בראשית וגודל רוממותו, ומשם יבוא לידי יראה העליונה.

^ט כמ"ש (מגילה כה ע"ב) דלא לעבדון מאימה ומיראה, ולבסוף אמר כמ"ש (ב"ב פט ע"ב) אמרן או לא אמרן כו' ומה"פ כי ישרים כו' (יהל אור).

^י למטה בקליפו' יש יראה רעה והוא מבואר בתיקונים ריש תקון ל"ג (ד"א).

^{יא} עי' בהגר"א בתיקו"ז יג ע"ב ד"ה ירא שבת, שכאשר יש גילוי של מידת המלכות אין יראה רעה.

בראשית

שאר המצוות של התורה.

מי ששומר היראה, שומר הכל. לא שומר יראה, לא שומר את מצוות התורה. שהרי זה השער של הכל. ולכן כתוב "בראשית", שהיא יראה, "ברא אלהים את השמים ואת הארץ", שמי שעובר על זה, עובר על מצוות התורה, ועונשו של מי שעובר על זה, הרצועה הרעה הזו מלקה אותו.

והיינו "והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים", הנה אלו ארבעה עונשים להעניש בהם את הרשעים. "תהו" זה חנק, שכתוב "קו תהו", "חבל מדה". "בהו" זו סקילה. אבנים המשוקעות בתוך התהום הגדול להעניש את הרשעים. "וחושך" זו שריפה, שכתוב "ויהי כשמעכם את הקול מתוך החושך", "וההר בוער באש עד לב השמים חושך וגו'", וזו האש החזקה שעל ראשי הרשעים מתחילה לשרוף אותם. "ורוח" זה הרג בסייף, רוח סערה, חרב חדה מלהטת בו, כמו שנאמר "ואת להט החרב המתהפכת", ונקראת רוח. העונש הזה למי שעבר על מצוות התורה. ואחר כתוב יראה ראשית, שהיא הכלל של הכל. מכאן והלאה שאר מצוות התורה.

ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא מאן דנטיר יראה נטיר כללא לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא דהא דא תרעא דכללא ובגין כך כתיב בראשית דאיהו יראה ברא אלהים את השמים ואת הארץ [דומאן נ"א ועונשא דמאן דעבר על דא [עבר על <פקודי> פיקודא דא דאורייתא ועונשא דמאן דעבר על דא] האי רצועה רעה <אלקי ליה>^א

והיינו והארץ היתה תהו ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים (בראשית א ב) הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון הייביא תהו דא הנק דכתיב (ישעיה לד יא) קו תהו (זכריה ב ה) חבל מדה בהו <דא סקילה> אבנין דמשוקעין גו תהומא רבא לעונשא דחייביא וחשך דא שריפה דכתיב (דברים ה כג) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החושך (שם ד יא) וההר בוער באש עד לב השמים חשך <כו> ודא אשא תקיפא דעל רישיהון [דחייביא] (דחייבא) שרי לאוקדא לון ורוח דא הרג בסייף רוח סערה הרבא משננא היא מלהטא ביה כמה דאת אמר (בראשית ג כד) ואת להט החרב המתהפכת ואקרי רוח האי עונשא למאן דיעבר על פקודי אורייתא וכתיב לבתר יראה ראשית דאיהו כללא דכללא מכאן ולהלאה שאר פקודין דאורייתא:

מצוה שניה: זוהי מצוה שמצוות יראה נאחזה בה ולא יוצאת ממנה לעולמים, והיא אהבה. שאדם יאהב את רבונו אהבה שלימה. ומה היא אהבה שלימה, זו אהבה רבה, שכתוב "התהלך לפני והיה תמים",

פקודא תניינא דא איהו פקודא דפקודא דיראה אתאחדת בה^א ולא נפקא מינה לעלמין ואיהו אהב^בה למרחם בר נש למאריה רחימו שלים^ג ומאן איהו רחימו שלים דא אהבה רבה^ד

^א עי' אריכות ביהל אור.

^ב עי' מדרש הנעלם בז"ח ג ע"ד.

^ג ר"ל כדאיתא בגמ' שההורג את חבירו בביתא דשישא מצי להיות הדר בריא משא"כ במקום שהרוח נושב משמע שהרוח ממית (נ"א).

^ד והוא מהפסולת דיסוד דרוח (דע"ה ח"ב פט ע"א).

^ה ר"ל שהנהו מיתות כתובים אחר יראה ראשית שהוא מלת בראשית כנ"ל נמצא על האי יראה קאי וכדאמרן. א"ס (נ"א).

^ו פי' עונש הנזכר שהם ד' מיתות ב"ד, שהם תהו ובהו חשך ורוח כתובים אחר מלת בראשית שרמוז בה יראה (מ"מ).

^ז עי' אריכות ביהל אור.

^ח ר"ל שאהבה הוא בז"א ויראה בנוק' (יהל אור).

^ט שיאהוב אותו בכל ענין, בכל לבבו ונפשו ומאודו, שלא יהיה אהבה תלויה בדבר (יהל אור).

^י ר"ל חסד שהוא רב, כמש"ל, ויש אהבה זוטא במלכות (יהל אור).

בראשית

תמים שלים ברחימותא ודא הוא דכתיב (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור דא רחימו שלימותא דאקרי אהבה רבה^א והכא איהו פקודא למרחם בר נש למאריה כדקא יאות אמר רבי אלעזר אבא רחימתא בשלימו אנא שמענא ביה אמר ליה אימא ברי קמיה דרבי פינחס דהא איהו בהאי דרגא קאים א"ר אלעזר אהבה רבה היינו אהבה שלימתא בשלימו דתרין סטרין ואי לא אתכליל בתרין סטרין לאו יב/א

איהו אהבה כדקא יאות בשלימו ועל דא תנינן בתרין סטרין אתפרש אהבה רחימו דקב"ה אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא אורכא דיומין בנין סחרניה שליט על שנאוי ארחוי מתתקנן ליה ומגו כך רחים ליה ואי [להא] (לא) יהא בהפוכא ויהדר עליה קב"ה גלגולא דדינא קשיא יהא שניא ליה ולא ירחם ליה כלל ובגין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה עקרא^ב רחימו דאקרי שלים ההוא דהוי בתרין סטרין בין בדינא בין בטיבו ותקונא דארחוי דרחים⁵⁶ ליה למאריה^ג כמה דתנינן אפילו הוא נטיל נשמתך מינך דא איהו רחימו שלים דהוי בתרין סטרין^ד

ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר אנניז כד אנניז נפק דינא קשיא^ה ואתכלילו תרין סטרין כחדא^ו למהוי שלימו דא אהבה כדקא יאות נטליה רבי שמעון ונשקיה אתא רבי פנחס ונשקיה וברכיה ואמר בודאי קב"ה שדרני הכא דא הוא^ז נהירו דקיק דאמרו לי דאתכליל בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא א"ר אלעזר <ודאי> לא אצטריך לאתנשי

שלם באהבה. וזהו שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור", זו אהבה שלימה, שנקראת אהבה רבה. וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

אמר רבי אלעזר, שמעתי בְּאָבִי, אהבה בשלמות. אמר לו, אמור בני לפני רבי פינחס, שהרי הוא עומד בדרגה הזו. אמר רבי אלעזר, אהבה רבה היינו אהבה שלימה בשלימות של שני צדדים, ואם אין נכללת בשני צדדים, אינה

אהבה כראוי בשלימות. ועל זה למדנו, לשני צדדים מתפרשת האהבה, אהבת הקדוש ברוך הוא. יש מי שאוהב אותו מתוך שיש לו עושר, אריכות ימים, בנים סביבו, שולט על שונאיו, דרכיו מתוקנות לו, ומתוך כך אוהב אותו. ואם לזה יתהפך ויחזיר עליו הקדוש ברוך הוא גלגול של דין קשה, ישנא אותו ולא יאהב אותו כלל. לכן אהבה זו אינה אהבה שיש לה עיקר. אהבה שנקראת שלימה, ההוא שהיה בשני הצדדים בין בדין בין בטוב. ותיקון דרכו שאוהב את רבונו, כמו ששנינו (ברכות &), אפילו שנוטל את נשמתך ממך. זו היא אהבה שלימה בשני צדדים.

ועל כן האור של מעשה בראשית יצא ואחר כך נגנז. כשנגנז יצא דין קשה, ונכללו שני הצדדים יחד, שתהיה שלמות האהבה כראוי. נטלו רבי שמעון ונשקו. בא רבי פינחס ונשקו וברכו, ואמר, בודאי הקדוש ברוך הוא שלחני לכאן. זה הוא אור קטן שאמרו לי שנכלל בביתי, ואחר כך מאיר לכל העולם.

אמר רבי אלעזר, בודאי לא צריך לשכוח

^א פקודי רנד ע"ב (הערת הזוהר).

^ב שתלויה בדבר (יהל אור).

^ג ר"ל, תיקון הדרך של האדם הוא שארחים וכו', ור"ל בזה מ"ש יהי אור ויהי אור, ואמר לקמן טז ע"ב: יהי אור בחסד, ויהי אור בגבורה, הרי שנכלל האור שהוא אהבה בתרין סטרין. ואח"כ וירא אלקים את האור כי טוב, שנגנז האור לצדיקים לעתיד לבא, שאין אהבה שלמה בכל רק לעתיד לבא, ועכשיו רק נובלות ממנה (יהל אור).

^ד יז ע"ב (הערת הזוהר).

^ה הוא המים ביום שני, שהוא מדת הגבורה, והוא מדת הגבורה, גבורות גשמים (יהל אור).

^ו שזהו רקיע שנברא מאור ומים. וכן הוא באדם, שהזרע באדם, כל זמן שהוא בתוכו הוא אור לבד, עד שנגנז בתוך הברית, ואינו יוצא רק מים. וזהו כד אנניז, נפיק דינא קשיא, וזהו המים, ואח"כ נרקם באשה ונעשה רקיע, כמש"כ בפרשת תרומה דף קסז (יהל אור).

^ז לעיל יא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

ירא"ה בכל פקודין כל שכן בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקא בהאי היך אתדבקא אהבה איהי בסטרא חד טב כמה דאתמר דיהב עותרא וטב אורכא דחיי בני מזוני כדין אצטריך לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חובא ועל דא כתיב (משלי כח יד) אשרי אדם מפתח תמיד בגין דהא כליל ירא"ה באהב"ה והכי אצטריך בסטרא אחרא דדינא קשיא לאתערא ביה יראה כד חמי דדינא קשיא שריא עלוי כדין יתער יראה וידחל למאריה כדקא יאות ולא יקשה לביה ועל דא כתיב (שם) ומקשה לבו יפול ברעה" בההוא סטרא אחרא דאקרי רעה אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות²:

פקודא תליתאה למנדע דאית אלהא רברבא ושלמיטאה³ בעלמא ולייחדא ליה⁴ בכל יומא יחודא כדקא יאות באינון שית סטרין עלאינ⁵ ולמעבד לון יחודא חדא⁶ בשית תבין דשמע ישראל ולכוונא רעותא⁷ לעילא בהדיהו ועל דא אחד אצטריך לארכא ליה⁸ בשית⁵⁷ תבין ודא הוא דכתיב (בראשית א ט) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד⁹ יתכנסון דרגין דתחות

יראה בכל המצוות, כל שכן במצוה הזו צריך יראה להתדבק בזה. איך מתדבק, האהבה היא בצד אחד טוב, כמו שנתבאר שנותן עושר וטוב אורך של חיים בנים ומזונות, אז צריך לעורר יראה ולפחד שלא יגרום החטא, ועל זה כתוב "אשרי אדם מפתח תמיד", משום שזה כולל ירא"ה באהב"ה. וכך צריך בצד האחר של הדין הקשה לעורר בו יראה. כשרואה שהדין הקשה שורה עליו, אז יעורר יראה ויפחד מרבנו כראוי, ולא יקשה לבו. ועל זה כתוב "ומקשה לבו יפול ברעה", באותו הצד האחר שנקרא רעה. נמצאת שיראה שנאחזה בשני צדדים ונכללת מהם, וזוהי אהבה שלימה כראוי.

מצוה שלישית: לדעת שיש אלוה גדול ושליט בעולם, ולייחד אותו בכל יום יחוד כראוי באותם ששת הצדדים העליונים, ולעשות אותם יחוד אחד בשש התיבות של שמע ישראל, ולכוון את הרצון שלמעלה עמהם. ועל זה צריך להאריך [מילת] "אחד" בשש תיבות. וזהו שכתוב "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד", שיתכנסו הדרגות שתחת השמים שתאחז בהן (יראה) להיות בשלמות לשה

² שהוא היפוך של אשרי אדם מפתח תמיד, ר"ל אפילו בשעת טובה. ומקשה הוא היפוכו, לא מיבעי שבשעת הטובה אין מפתח, אלא אפילו ברעתו מקשה לבו, דוגמת פרעה, יפול ברעתו, כיון שאינו דבוק ביראת ה', אז נדבק ברעה, שהוא היראה רעה, רצועה בישא דלקי, ובה יפול כמש"ל, וכ"ז הכל כלילת יראה באהבה, שהוא מעשה האור ביום הראשון, וז"ש ודא איהו אהבה שלימתא (יהל אור).

³ עי' אריכות ביהל אור.

⁴ כמ"ש למטה בפקודא רביעא, למנדע דה' הוא האלקים, ושם הוא העיקר בפרטות. אבל כאן, אין רק ה' אחד ושמו אחד (יהל אור).

⁵ שיחודא הוא בתחילה ה' אלקינו, לידע שיש ה' אלקים בעולם. ואח"כ ה' אחד, שהוא אחד. וז"ש למנדע כו' ולייחדא כו' (יהל אור). ר"ל לייחד א"ס בו"ק, וכמ"ש בהקדמה שניה של התיקו"ז, והוא בו' תיבות של שמע ישראל (יהל אור).

⁶ חג"ת נה"י (נ"א). הם ו"ק דז"א, שהם עילאין יותר מו"ק דנוק' (מ"מ, יהל אור), שהן ו' רקיעין דאצילות, ושם הייחוד דק"ש, כמ"ש בפרשת תרומה ובפרשת ויקהל וכמה מקומות (יהל אור).

⁷ ר"ל, כל הו"ק ביחד, והוא בתיבת אחד, שהוא נגד היסוד ששם מתקשרים כולם כידוע (יהל אור).

⁸ ר"ל צריך לכוין השורש שלהם דהיינו ג"ר בהדיהו (נ"א). ר"ל, לכוון באו"א, לקשר עמהם, ושם רק רצון בלבד, כי שם אין יד אדם שולטת, שלח תשלח את האם, מלעסוק בהם, כי שאל כו', רק הרצון לבד, לדבקם בו"ק, והוא באחד (יהל אור).

⁹ ר"ל בכל תיבה כנגד רוח א' והיינו כנגד שמים וארץ וד' רוחות א"ם (נ"א), ר"ל על מ"ש "ולמעבד לון כו', ולכוונא הכל באחד, כנ"ל. ור"ל להאריך כשיעור שית תבין הנ"ל ולעשות לון קשר חד (יהל אור). ר"ל לקשרא, ד', מלכות בו"ק, ולקבל לה ברכאן ממנו, מה שקבל מאו"א, זהו התקשרות ד' בח' [ו"ק ואו"א], ובא' טיבו דעתיקא (יהל אור).

¹⁰ שלכן נקראת דל"ת, שהיא יבשה ממים (יהל אור).

בראשית

בשלימו לשית סטריין כדקא יאות^א ועם כל דא בהווא יחודא אצטריך לקשרא ביה יראה^ב דאצטריך לארכא בדל"ת דאחד דדל"ת דאחד גדולה^ג והיינו דכתיב (שם) ותראה היבשה (דתתחזי) [דתחזי] ותתקשר דל"ת דאיהו יבשה בהווא יחודא ולבתר דאתקשרת תמן לעילא איצטריך לקשרא לה לתתא באכלוסהא בשית סטריין אחרנין דלתתא^ד בשכמל"ו דאית ביה שית תבין אחרנין דיחודא כדין מה דהות יבשה [אתעבידת] [אתעבדת] ארץ למעבד פירין ואיבין ולנטעא [אילנין] [אילנן]^ה והיינו דכתיב (בראשית א י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ^ו בהווא יחודא דלתתא ארעא רעוא^ז שלים כדקא יאות ועל דא כי טוב^ח כי טוב תרי זמני חד יחודא עלאה וחד יחודא תתאה כיון דאתאחיד בתרין סטריין מכאן ולהלאה (שם יא) תדשא הארץ דשא^ט אתתקנת למעבד פירין ואיבין כדקא יאות^י:

פקודא רביעאה למנדע דיהו"ה הוא האלהים^כ כמה דאת אמר (דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהו"ה הוא האלהים ולא תכללא שמא דאלהים בשמא דיהו"ה למנדע דאינון^{כא} חד ולית בהו פרודא והיינו רזא דכתיב (בראשית א יז) יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ למהוי תרין שמהן חד

צדדים כראוי. ועם כל זה באותו היחוד צריך לקשר בו יראה, שצריך להאריך בדל"ת של אחד, שדל"ת של אחד גדולה. והיינו שכתוב "ותראה היבשה", שתראה ותתקשר דל"ת, שהיא יבשה באותו היחוד. ואחר שנקשרה שם למעלה, צריך לקשר אותה למטה עם אוכלוסיה בששה צדדים האחרים שלמטה, 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שיש בו שש תיבות אחרות של היחוד, ואז, מה שהיתה יבשה, נעשתה ארץ לעשות פירות ואיבים ולנטוע אילנות. והיינו מה שכתוב "ויקרא אלהים ליבשה ארץ", באותו היחוד שלמטה ארץ, רצון שלם כראוי. ועל כן "כי טוב" "כי טוב" פעמיים, יחוד אחד עליון ויחוד אחד תחתון, מכיון שנאחז בשני צדדים. מכאן והלאה "תדשא הארץ דשא", נתתקנה לעשות פירות ואיבים כראוי.

מצוה רביעית: לדעת שה' הוא האלהים, כמו שנאמר "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים", ושיכלל השם של אלהים בשם של הו"ה, לדעת שהם אחד ואין בהם פרוד. והיינו סוד הכתוב "יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ", שיהיו שני השמות אחד בלי פירוד כלל, שיכלל מארת חסר בשם של שמים

^א ר"ל יתכנסון דרגין, הן ר"ק הנ"ל, לאתאחדא בא"ס, אל מקום אחד ביסוד, אחד דק"ש ושם מתקשרין (יהל אור).

^ב כנ"ל בפקודא תניינא, אר"א לא אצטריך לאתנשי יראה כו', ור"ל מלכות, כמש"ו (יהל אור).

^ג ר"ל הוא רמז וסימן התקשרות בדרגין דלעילא, שאז היא גדולה (יהל אור).

^ד בשית היכלין דלתתא, כידוע, בר"ק דילה (יהל אור).

^ה במנחת יהודה ד' י"ג וזוהר תרומה קל"ט ע"ב ובראשית יח ע"ב (ד"א).

^ו הוא התפשטות ר"ק דילה ונעשית פרצוף שלה (יהל אור), ועי' ע"ח שער העיבורים פרק ה', היינו יציאה מבחי' ג' כלילן בג', ונעשית פרצוף שלימה@.

^ז "ארץ" הוא כינוי למידת המלכות (ביאורים ח"א ס ע"ג).

^ח ר"ל שזהו לשון ארץ (יהל אור).

^ט כמ"ש (ברכות י ע"ב) והטוב בעיניך עשיתי, שסמך גאולה לתפילה (יהל אור).

^י עכשיו אתתקנת למעבד, והוא בתפילה, ששם הייחוד גמור (יהל אור).

^{יא} עי' אריכות ביהל אור.

^כ גליון בגי' צ"א וזהו רמז בראשית ר"ל ו' אותיות שיש בתיבת האלקים שעולה צ"א (ד"א). "כל מה שנברא, נברא זוגות" (דברים רבה פרשה לא). ולעתיד לבא יתוקנו כולם ע"י הגילוי דאור יחודו ית', ויזדכך כל חומר להיות צורה, ויתייחדו כולם לאחד בגילוי אור קדושתו ית', ויהיה אז ה' א' ושמו א' (דע"ה ח"א ח ע"א). ועי' זוהר הרקיע. ה' הוא ז"א, ואלקים נוק' (יהל אור).

^{כא} ר"ל כי שם הו"ה עולה כ"ו והמילוי שלו בגי' אלקים כזה כ"ף וי"ו ששניהם יחד הוא יחוד הק' אה"ה הו"ה אדנ"י וליחד ולשלב שניהם יחד כזה יאהלוה"ם. א"ם (נ"א).

בראשית

(שְׁרָשׁוּם) שהם אחד, ואין בהם פרוד. אור שחור באור לבן אין בהם פרוד, והכל [דבר] אחד,

בלא פרודא כלל לאתכללא^א מארת חסר^ב בשמא [דשמים^ג] (דשמא) <נ"א דרשים> דאינון חד ולית בהו⁵⁸ פרודא^ד נהורא אוכמא <בנהורא> (בההיא) חיורא לית בהו פרודא וכלא חד

יב/ב

ודא הוא עננא חורא [דיממא] (דימא) ועננא דאשתא בליליא (מה שאחז"ל) מדת יום ומדת לילה ולאיתקן דא בדא^ה לאנהרא^ו כמה דאתמר (בראשית א טו) להאיר על הארץ^ז ודא חובא^ח דההוא נחש קדמאה חבר לתתא ואתפרש לעילא ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא^ט בגין דאצטריך לאפרשא לתתא ולחברא לעילא^י ונהורא אוכמא אצטריך לאתאחדא לעילא בחבורא דא ולאתאחדא לבתר באוכלוסהא דיחודה⁵⁹ ולאפרשא לה מסטרא בישא^{יא} ועם כל דא^{יב} אצטריך למנדע דאלהים יהוה כלל חד בלא פרודא יהוה הוא האלהים וכד ינדע בר נש דכלא חד ולא ישוי פרודא אפילו ההיא סטרא אחרא^{יג} יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך לתתא והיינו רזא דכתיב (שם) והיו למאורות הא קליפה בתר מוחא סלקא מוחא אור סטרא אחרא מות^{יד} אור בחבור דאתוון מות בפרודא

וזהו ענן הלבן של היום וענן של אש בלילה, מדת יום ומדת לילה. ויתתקנו זה עם זה להאיר, כמו שנאמר "להאיר על הארץ". וזהו החטא של אותו הנחש הקדמוני, שחיבר למטה והפריד למעלה, ולכן גרם מה שגרם לעולם, משום שצריך להפריד למטה ולחבר למעלה. ואור שחור צריך להאחז למעלה בחיבור אחד, ולהאחז אחר כך בהמוניה של @ יחודה ולהפריד אותה מן הצד הרע. ועם כל זה, צריך לדעת שאלהים ה' הכל אחד בלי פרוד. ה' הוא האלהים. וכשידע אדם שהכל אחד ולא ישים פירוד, אפילו אותו הצד האחר יסתלק מן העולם ולא ימשך למטה. והיינו סוד הכתוב "והיו למאורות". שהנה הקליפה עולה אחר המת, המח אור, הצד האחר מות. אור בחיבור של אותיות, מות בפרוד. וכשהאור הזה מסתלק משם, אז מתחבר באותיות מות של פרוד. מהאותיות הללו התחילה חוה וגרמה רע

^א בראשית יט ע"ב (ד"א).

^ב שהוא מלכות, חסר ו', שהוא ד' חסר ו' שבתוכו (יהל אור).

^ג והוא השמים לה' (יהל אור).

^ד שם נא ע"א (הערת הזוהר – דפ"א). וזהו ברקיע עם ב' (יהל אור).

^ה כמ"ש (ברכות יא ע"ב) כדי לכלול מדת לילה ביום ומדת יום בלילה (יהל אור).

^ו שאחד בלא חבירו אין מאיר (יהל אור).

^ז בתחלה נכלל מדת לילה ביום ברקיע השמים, ואח"כ מדת יום בלילה, להאיר שניהם על הארץ, וזהו הלבדיל בין היום ובין הלילה, שביום נכלל מדת הלילה ביום, ובלילה נכלל מדת היום. ועיקר הענין ברקיע השמים ששם נכללין שניהם כאחד בסוד הדעת, ששם שניהם אחד ביחוד גמור (יהל אור).

^ח ר"ל, דאפריד אלוף ממנה, וחבר אותה למטה בסטרא בישא (יהל אור).

^ט שגרם מות כמ"ש למטה, שהפריש אור ונתחבר מות כמו שמפרש והולך (יהל אור).

^י כנ"ל להתחבר א"ח עם ד', ואח"כ לחבר אותה עם אוכלוסהא בברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (יהל אור).

^{יא} שלכן אומרים בשכמל"ו בחשאי (יהל אור).

^{יב} ר"ל דע"פ שמחברים אותה עם אוכלוסהא, עכ"ז צריך לידע דל"ל פרודא לעילא (יהל אור).

^{יג} וכל הפקודין עד הנה סוד התפלה כמ"ש בפ' ויקהל דף רב ע"ב שסוד היראה הוא בפסוקי דזמרא, ואהבה הוא באהבה רבה, ויחוד בק"ש ושם הוא היחוד ה' אחד ושמו אחד, שמע ובשכמל"ו כנ"ל, ואח"כ תדשא בתפלה וקדושה דסדרא, ואח"כ למנדע דה' הוא האלקים, כאן ושמו אחד והוא בעלינו (יהל אור).

^{יד} זה הפי' אינו מהרב פי' אור אותיותיו הם על סדר אב"ג מות בפירודא שנכנסה הוא"ו המוקדמת והפרידה בין המ"ם והת"ו א"כ שבמאורות איכא אור"ר מות אור"ר על הסדר ומות בפירודא ואע"ג דמאורות

בראשית

דאתון מות בפרודא וכד האי אור אסתלק מתמן מתחברא באתון (מות) דפרודא (מות) מאלין אתון שריאת הוה וגרמת בישא על עלמא כמה דכתיב (בראשית ג ה) ותרא האשה כי טוב אהדרת אתון למפרע אשתאר מ"ו ואינון אזלו ונטלו אות תי"ו בהדיהו וגרמת מותא על עלמא כמה דכתיב (בראשית ג ו) ותרא אמר רבי אלעזר אבא הא אוליפנא מ"ם אשתארת יחידאה וא"ו דאיהו חייך תדיר אתהפכת ואזלת" ונטלת תי"ו דכתיב ותקח ותתן ואשתלים תיבה דא ואתחברו אתון אמר ליה בריך אנת ברי והא אוקימנא מלה דא²:

פקודא חמישאה כתיב¹ (בראשית א כ) ישרצו המים שרץ נפש חיה בהאי קרא אית תלת פקודין חד למלעי³ באורייתא וחד לאתעסקא בפריה ורביה וחד למגזר לתמנייא יומין [ולאעברא] (ולאעברא) מתמן ערלתא למלעי באורייתא ולאשתדלא בהו ולאפשאל לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה דכיון דבר נש אתעסק באורייתא⁴ אתתקן⁵ בנשמתא אחרא קדישא דכתיב שרץ נפש חיה נפש דההיא חיה קדישא דכד בר נש לא אתעסק באורייתא לית ליה נפשא קדישא קדושא דלעילא לא שריא עלוי וכד אשתדל באורייתא בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חיה (ו)למהדר כמלאכין קדישין דכתיב (תהלים קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו אלין אינון דמתעסקין באורייתא דאקרון מלאכיו בארעא ודא הוא דכתיב (בראשית א כ) ועוף יעופף על הארץ האי בהאי

על העולם, ככתוב "ותרא האשה כי טוב", החזירה האותיות למפרע ונשאר מ"ו, והם הלכו ונטלו האות תי"ו עמם, וגרמה מות לעולם, כמו שכתוב "ותרא". אמר רבי אלעזר, אבא, הרי למדנו מ"ם נשארה יחידה, וא"ו שהיא חיים, תמיד מתהפכת והולכת ונוטלת תי"ו, שכתוב "ותקח" ו"ותתן". ונשלמה התיבה הזו והתחברו האותיות. אמר לו, ברוך אתה בני, והרי בארנו הדבר הזה.

מצוה חמישית: כתוב "ישרצו המים שרץ נפש חיה", בפסוק הזה יש שלש מצוות, אחת לעסוק בתורה, ואחת לעסוק בפריה ורביה, ואחת למול לשמונה ימים ולהעביר משם הערלה. לעמול בתורה ולעסוק בה ולהגדילה בכל יום לתקן את נפשו ורוחו. שכיון שאדם עוסק בתורה, הוא נתקן בנשמה אחרת קדושה, שכתוב "שרץ נפש חיה", הנפש של החיה הקדושה היא. שכאשר אין אדם עוסק בתורה, אין לו נפש קדושה, והקדושה שלמעלה אינה שורה עליו, וכאשר עוסק בתורה, באותו הדיבור שהוא מדבר בה, הוא זוכה לנפש החיה ההיא, וחוזר להיות כמו מלאכים קדושים, שכתוב "ברכו ה' מלאכיו", אלו הם שעוסקים בתורה שנקראים 'מלאכיו בארץ'. וזהו שכתוב "ועוף יעופף על הארץ", זה בעולם הזה, ובאותו העולם למדנו, שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות להם כנפים כנשרים ושישוטו בכל העולם, שכתוב "וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר

דקרא חסר הוא מ"מ יש אם למסורת והיינו דקאמר לקמיה כד"א ותרא כו' אשתאר מות כו' דהיינו מאורות שלם בתרין ווי"ן ואם תסיר אותיות ותרא ממאורות ישאר מ"ו (ד"א).

^א פנחס רלו [רלז - דפ"א] ע"א (הערת הזוהר).

^ב עי' אריכות ביהל אור.

^ג בראשית מו ע"ב (הערת הזוהר).

^ד ר"ל שלכן נאמר "שרץ נפש חיה" נגד ג' פקודין, שרץ בתורה, כמ"ש למטה בההוא רחישו דרחיש בה כו'. נפש, בפרו ורבו, כמ"ש למטה דכל מאי דאתעסק בפ"ו כו', ונשמתין חדתין כו'. חיה למגזר כמ"ש ל בגין דההיא חיי' כו' (יהל אור).

^ה ר"ל לחדש (בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג).

^ו ר"ל שזה נפש (יהל אור).

^ז נח סב ע"ב [ע"א דפ"א] (הערת הזוהר).

^ח ר"ל זהו נפש חיה כו' כמ"ש (יהל אור).

^ט ר"ל זהו ע"פ דקיע השמים (יהל אור).

בראשית

קב"ה למעבד לון גדפין כנשרין ולאשטא בכל עלמא דכתיב (ישעיה מ לא) וקוי יהו"ה יחליפו כח יעלו אבר כנשרים והיינו דכתיב ועוף יעופף על הארץ דא אורייתא^א דאקרי מים ישרצון ויפקון רחשא דנפש חיה מאתר דהחיה חיה^ב ימשכון לה לתתא כמה דאתמר ועל דא אמר דוד^ג (תהלים נא יב) לב טהור ברא לי אלהים למלעי באורייתא וכדין ורוח נכון חדש בקרב^ד:

פקודא שתיתאה לאתעסקא בפריה ורביה^ה [דכל] (וכל) מאן דאתעסק בפריה ורביה גרים^ו לההוא נהר למהוי נביע תדיר ולא יפסקון מימיו וימא אתמליא בכל סטרי^ז ונשמתין חדתין מתחדשן ונפקין מההוא אילנא וחילין סגיאין אתרביאו לעילא בהדי אינון נשמתין הה"ד (בראשית א כ) ישרצו המים שרץ נפש חיה דא ברית קיימא קדישא^ח נהר דנגיד ונפיק ומיא דיליה אתרביאו ורחשין רחשא ורביאו דנשמתיה להחיה חיה ובאינון נשמתין דעאלין בהחיה חיה נפקי כמה עופי^ט דפרחן ומאסן כל עלמא וכד נשמתא נפקא להאי עלמא ההוא עופא דפרח ונפק <בהדי האי> (בהדיה אי) נשמתא מההוא אילנא נפק עמיה כמה נפקן בכל נשמתא ונשמתא^י תרין חד מימינא וחד משמאלא אי זכי אינון נטרי^{יא} ליה דכתיב (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך ואי לא אינון מקטרגי

כנשרים". והיינו מה שכתוב "ועוף יעופף על הארץ" זו התורה שנקראת מים, ישרצו ויוציאו שרץ של נפש חיה מהמקום של החיה ההיא ימשכו אותה למטה, כמו שנתבאר. ועל זה אמר דוד "לב טהור ברא לי אלהים" לעסוק בתורה, ואז "ורוח נכון חדש בקרב".

מצוה ששית: לעסוק בפריה ורביה. שכל מי שעוסק בפריה ורביה גורם לנהר ההוא להיות נובע תמיד ולא יפסקו מימיו. והים מתמלא בכל הצדדים, ונשמות חדשות מתחדשות ויוצאות מאותו האילן, וצבאות רבים מתגדלים למעלה עם אותם הנשמות. זהו שכתוב "ישרצו המים שרץ נפש חיה", זו ברית הקודש, הנהר ששופע ויוצא, והמים שלו מתרבים ושורצים שרץ והתרבות של נשמות לחיה ההיא. ובאותן הנשמות שנכנסות לחיה ההיא, יוצאים כמה עופות שפורחים וטסים בכל העולם, וכאשר הנשמה יוצאת אל העולם הזה, העוף ההוא שפורח ויוצא עם הנשמה הזו, מאותו העץ יוצא עמו. כמה יוצאים עם כל נשמה ונשמה, שנים, אחד מימין ואחד משמאל. אם הוא זוכה, הם שומרים אותו, שכתוב "כי מלאכיו יצוה לך", ואם לא הם מקטרגים עליו.

^א ר"ל, זהו ישרצו המים, כ"ז יעשה התורה (יהל אור).

^ב משכינה קדישא (יהל אור).

^ג וישב קיב ע"ב (הערת הזוהר).

^ד עי' אריכות ביהל אור.

^ה כנ"ל, ולאפשא לה (יהל אור).

^ו וישב קפו ע"ב (הערת הזוהר).

^ז קנב ע"א (הערת הזוהר).

^ח (אחרי מות ס"ח ע"א ויצא קנא ע"ב בס"ת) (ד"א). ר"ל זהו המים, ישרצו להחיה (יהל אור). מידת היסוד נקרא "מערב", שכן בו מתערבים כל הכחות כולם, ומשום שיש בו בחי' פשוטות ג"כ, והם שרשים לכל מה שלמטה. לכן קראו בשם "מזרח" וכמש"כ כאן, ואז המלכות היא אכן במערב (ביאורים ח"א פד ע"ב).

^ט ויגש ר"ט ע"ב ובראשית נ"ח ע"א (ד"א). ועי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן דרוש ד' שהכוונה כאן הוא למלאכים. ר"ל, זהו ועוף יעופף. ואמרו (זהר ח"ב רלט ע"א) ועוף, מיכאל. יעופף, גבריאל. במיכאל נאמר "ויעף", ובגבריאל נאמר "מועף ביעף" (יהל אור).

^י מלאכים הפורחים ומשוטטים (ד"א).

^{יא} קסא ע"ב כ"א מא ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

עליה^א:

אמר רבי פינחס

יג/א

תלתא אינון דקיימי אפוטרופסין עליה דבר נש כד זכי דכתיב (איוב לג כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו אם יש עליו מלאך הא חד מליץ תרי אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו הא תלת אמר רבי שמעון חמש^ב דכתיב יתיר (שם כד) ויחננו ויאמר ויחננו חד ויאמר תרין א"ל לאו הכי אלא ויחננו דא קב"ה בלחודוי דהא לית רשו לאחרא אלא ליה א"ל שפיר קא אמרת ומאן דאתמנע מפריה ורביה כביכול אזעיר דיוקנא דכליל כל דיוקנין^ג ונריים לההוא נהר דלא נגדין מימיו ופגים קיימא קדישא^ד בכל סטרין ועליה כתיב (ישעיה סו כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי <בי> ודאי דא לגופא ונשמתי לא עייל^ה לפרגודא כלל ואטריד מההוא עלמא^ו:

פקודא שביעאה למגזר לתמניא יומין ולאעברא זוהמא דערלתא בגין דההיא חיה איהי דרגא תמינאה לכל דרגין וההיא נפש דפרחא מינה אצטריכא לאתחזאה קמה לתמניא יומין כמה דאיהי^ז דרגא תמינאה וכדין אתחזי ודאי דאיהי נפש חיה נפש דההיא חיה קדישא ולא מסטרא אחרא ודא איהו ישרצו המים בספרא דחנוך יתרשמון מיא^ח דזרעא קדישא רשימו דנפש חיה ודא רשימו דאת יו"ד^ט דאתרשים בבשרא קדישא מכל שאר רשומין דעלמא ועוף

שלשה הם שעומדים אפוטרופוסים על האדם כשהוא זוכה, שכתוב "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו". "אם יש עליו מלאך", הנה אחד. "מליץ", שנים. "אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו", הנה שלשה. אמר רבי שמעון, חמשה, שכתוב עוד, "ויחננו ויאמר", "ויחננו" אחד, "ויאמר" שנים. אמר לו, לא ככה, אלא "ויחננו" זה הקדוש ברוך הוא לבדו, שהרי אין רשות לאחר אלא לו. אמר לו, יפה אמרת, ומי שנמנע מפריה ורביה, כביכול ממעיט את הדמות שכוללת את כל הדמויות, וגורם לאותו הנהר שאין שופעים מימיו, ופוגם את הברית הקדוש בכל הצדדים, ועליו כתוב "ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי", "בי" ודאי זה לגוף, ואין נשמתו נכנסת לפרגוד כלל, והוא נטרד מאותו העולם.

מצוה שביעית: למול לשמנה ימים ולהעביר את זוהמת הערלה, משום שהחיה היא היא הדרגה השמינית לכל הדרגות. והנפש היא שפורחת ממנה צריכה להראות לפניה לשמנה ימים כמו שהיא דרגה שמינית, ואז ודאי נראה שהיא נפש חיה, הנפש של החיה היא הקדושה, ולא מן הצד האחר. וזהו "ישרצו המים". בספרו של חנוך ירשמו המים של זרע קודש רושם של נפש חיה, וזה הרושם של האות יו"ד שנרשם בבשר הקדש מכל שאר הרשומים של העולם. "ועוף יעופף על הארץ", זה

^א עי' ע"ח שער ט"ל פרק ד' שכאשר יצאו ז'נ מאר"א יוצאין כמה בחי' עופין, הרי הם בחי' נשמות האדם והמלאכים, עי"ש.

^ב פי' לפי דבריך שאמרת תלתא אינון מכח פסוק "אם יש עליו מלאך וכו'", לימא חמש, דכתיב ויחננו ויאמר וכו', אבל לפי האמת דעת רשב"י שאינם רק שנים כדלעיל (מ"מ).

^ג היא המלכות, שכל הספירות מתראים בה (מ"מ).

^ד פוגם בכל היסודות שבכל הפרצופים (מ"מ).

^ה למחיצת שלפני העולם הבא לך לך צ"א ע"א וישב קפ"ז ע"ב לך לך פ"ה ב' וירא קט"ו ע"א ויחי רכ"ח ע"ב מ"ה ע"א (ד"א).

^ו עי' אריכות ביהל אור.

^ז בראשית לג ע"א (הערת הזוהר).

^ח ר"ל המים קאי על זרע ישראל, שהזרע הוא מים, ויהיה נרשם בחותם הברית, שיצא הזרע הקדוש דרך החותם קדוש (יהל אור).

^ט עי' המילה מתגלה עטרת היסוד, שהוא י' זעירא. ונודע כי י' זעירא היא המלכות והיא רמוזה בעטרת היסוד, וכשנרשם באדם י' הנזכר, שהיא רומזת למלכות, הרי רמזנו שנפש הבאה לו היא מחיה שהיא מלכות (מ"מ).

בראשית

יעופף על הארץ דא אליהו דמאם כל עלמא בארבע טאסין למהוי תמן בההוא גזירו דקיימא קדישא ואצטריך לתקנא ליה כורסייא ולאדכרא בפומיה דא כרסייא דאליהו^א ואי לאו לא שארי תמן ויברא אלהים את התנינים הגדולים (בראשית א כא) תרין אלין ערלה ופריעה גזירו דערלה ופריעה לבתר^ב ואינון דכר ונוקבא^ג ואת כל נפש החיה הרומשת דא רשימו^ד דא^הת קיימא קדישא דאיהי נפש חיה קדישא כדקאמרן אשר שרצו המים מיין עלאין^ו <ד-אתמשכו לגבה > דאת רשימו^ז <דאתרשימו > דא ובגין דא אתרשימו ישראל ברשימו קדישא ודכיו לתתא כנונא דאינון רשימין קדישין לאשתמודעא בין סטר קדישא לסטרא אחרא דמסאבו [אוף] (וכל) ישראל רשימין לאשתמודעא בין קדושא לעמין עכו"ם דאתין מסטרא אחרא דמסאבא כמה דאתמר וכמה דרשים לון הכי רשים בעירי ועופי דילהון לבעירי ועופי דעמין עכו"ם^ח זכאה חולקיהון דישראל^ט:

פקודא תמינאה למרחם גזירא דעאל למגזר גרמיה^א ולאעלא תחות גדפוי דשכינתא ואיהי <אעילא > (אעילת) לון תחות גדפהא לאינון דמתפרשן מסטרא אחרא מסאבא ומתקרבין לגבה דכתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה ואי תימא דהאי נפש חיה דכלילא בישראל לכלא היא אודמנת הדר ואמר למינה כמה אכסדרין ואדרין דא לגו מן דא אית לה להאי ארץ דאיהי חיה תחות גדפהא גדפא ימינא אית לה תרין אכסדרין ומהאי גדפא

אליהו שטס את כל העולם בארבע טיסות להיות שם באותה המילה של ברית קודש. וצריך לסדר לו כסא ולהזכיר בפיו 'זה הכסא של אליהו'. ואם לא, אינו שורה שם. "ויברא אלהים את התנינים הגדולים", שני אלה ערלה ופריעה, מילת הערלה ואחר כך הפריעה, והם זכר ונקבה. "ואת כל נפש החיה הרומשת", זה הרושם של אות ברית קודש, שהיא הנפש חיה הקדושה כפי שאמרנו. "אשר שרצו המים", המים העליונים שנמשכו אליה של אות הרושם הזו. ובגלל זה נרשמו ישראל ברושם קדוש וטהור למטה, כדוגמת אותם רשומים קדושים, להכיר בין הקדושה לצד האחר [שהוא] של טומאה, אף ישראל רשומים להיות נודע בין צד הקדושה לעמים עכו"ם, שבאים מצד האחר [שהוא] של טומאה כמו שנתבאר. וכמו שרושם אותם, כך רושם הבהמות והעופות שלהם לבהמות ועופות של העמים עכו"ם. אשרי חלקם של ישראל.

מצוה שמינית: לאהוב את הגר שנכנס למול את עצמו ולהכנס תחת כנפי השכינה, והיא מכניסה אותם תחת כנפיה לאותם שנפרדים מצד האחר של טומאה ומתקרבים אליה, שכתוב "תוצא הארץ נפש חיה למינה". ואם תאמר שנפש החיה הזו שכלולה בישראל היא מוכנת לכל, חזר ואמר "למינה". כמה אכסדראות וחדרים זה לפנים מזה יש לארץ הזו שהיא חיה תחת כנפיה. כנף ימין, יש לה שתי אכסדראות, ומהכנף הזו נפרדים לשתי אומות אחרות

^א ר"ל, זהו הציווי "ועוף וכו'" (יהל אור).

^ב לך לך צ"ג ע"א (הערת הזוהר).

^ג אמור צא ע"ב פריעה ביסוד מילה במלכות הרש"ב (נ"א).

^ד דכר הפריעה, ונוק' היא הערלה, כי הדכורא יש בו חד חוטא דקיק דקדושה יורת מהנוקבא כנזכר בפרשת פנחס (מ"מ).

^ה פ' עטרת היסוד שרומזת למלכות (מ"מ).

^ו ר"ל שע"י חותם הברית אתמשך קדושה עילאה לההוא זרע שיוצא דרך שם, וז"ש "ובגין דא וכו'" (יהל אור).

^ז נפש הבהמית דישראל ונפשות דבהמות ועופות טהורות הם מקלי' נוגה, ונשין דאו"ה ודבהמות ועופות טמאות הם מג' קלי' האחרות (מ"מ).

^ח עי' אריכות ביהל אור.

^ט יתרו ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

אתפרשן לתרין אומין^א אחרנין דאינון קריבין ביחודא לישראל לאעלא לון לנו אכסדרין אלין ותחות גדפא שמאלא אית תרין אכסדרין אחרנין ומתפרשן לתרין אומין אחרנין דאינון עמון ומואב וכלהון אקרונ נפש חיה וכמה אדרין סתימין אחרנין והיכלין אחרנין בכל גדפא וגדפא ומנייהו נפקי רוחין לאפרשא^ב לכל אינון גיורין דמתגיירין ואקרונ נפש חיה אבל למינה וכלהו עאלין תחות גדפוי דשכינתא ולא יתיר אבל נשמתא דישראל נפקא מגו <גופא> (גופא) דההוא אילנא ומתמן פרחין נשמתין לנו האי ארץ^ג גו מעהא לנו לנו ורוא (מלאכי ג יב) כי תהיו אתם ארץ חפץ ועל דא ישראל בן יקיר דהמו מעהא עליה ואקרונ (ישעיהו מו ג) העמוסים מני בטן ולא מגדפין לבר ותו

יג/ב

גיורין לית לון חולקא באילנא עלאה^ד כל שכן בנופא^ה דיליה אבל^ו חולקא דלהון בגדפין איהו ולא יתיר וגיורא תחות גדפי שכינתא ולא יתיר גירי הצדק אינון דתמן שראן ואתאחדן ולא לנו כמה דאתמר ובנין כך (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה ולמאן בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה כלהו שאבין נפש מההיא חיה אבל כל חד למינה כדקא הזי לה:

פקודא תשיעאה למיחן למסכני ולמיהב לון טרפא דכתיב (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו נעשה אדם בשותפא^א כלל דבר ונוקבא בצלמנו עתירי כדמותנו (רזא ד)מסכני^ב דהא מסטרא דדכורא עתירי ומסטרא

שהן קרובות ביחוד לישראל, להכניסם לתוך האכסדראות הללו. ותחת כנף שמאל יש שתי אכסדראות אחרות, ונפרדים לשתי אומות אחרות, שהם עמון ומואב. וכולם נקראים נפש חיה. וכמה חדרים סתומים אחרים והיכלות אחרים בכל כנף וכנף, ומהם יוצאות רוחות להפריד לכל אותם הגרים שמתגיירים, ונקראים נפש חיה, אבל למינה. וכולם נכנסים תחת כנפי השכינה ולא יותר. אבל נשמת ישראל יוצאת מתוך הגוף של האילן ההוא, ומשם פורחות הנשמות לתוך הארץ הזו לתוך מעיה לפני ולפנים. והסוד "כי תהיו אתם ארץ חפץ". ועל זה ישראל בן יקיר שהמו מעיה עליו, ונקראים "העמוסים מני בטן" ולא מהכנפים החוצה, ועוד,

לגרים אין להם חלק באילן העליון, וכל שכן בגוף שלו. אבל החלק שלהם הוא בכנפים ולא יותר. והגר תחת כנפי השכינה ולא יותר. גרי הצדק הם ששורים שם ונאחזים, ולא לפנים כמו שנתבאר, ולכן תוצא הארץ נפש חיה למינה. ולמי, "בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה", כולם שואבים נפש מהחיה ההיא, אבל כל אחד למינה כראוי לה.

מצוה תשיעית: לחון את העניים ולתת להם טרף, שכתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", נעשה אדם, משותף, כלל של זכר ונקבה. "בצלמנו", עשירים, "כדמותנו", עניים. שהרי מצד הזכר עשירים, ומצד הנקבה עניים. כמו שהם בשותפות אחת

^א משפטים צה ע"א (הערת הזוהר).

^ב שלח לך קס"ח ע"א (הערת הזוהר).

^ג ח"ב יב ע"א ח"ג ז ע"א יט ע"א קעד ע"ב רמ רע"ב (לש"ו).

^ד דהיינו בנקודת יסוד דמלכות, שהוא מכונה "גן עדן" והוא שורש נשמת ישראל (דע"ה ח"א ג ע"ד, ועי' כללים ח"א פא ע"ב), כלומר שם הוי"ה ב"ה. ואילו שם אדנ"י מתגלה על ידי מט"ט (דע"ה ח"ב צא ע"ג) והוא המכונה גם רחל וכנסת ישראל (דע"ה ח"ב קלא ע"א). מלכות דאצילות נקרא "אדם דאצילות" מכיוון שעיקר גילוי נשמת ישראל הוא בכנסת ישראל, ובה נוגעין מעשה בני אדם (הקדר"ש סב ע"ב), שכן המלכות עולה למעלה עד א"ם (כללים ח"א ע"ב ע"א), כלומר על ידי הזדווגותה בז"א (כללים ח"א קח ע"ג).

^ה שאו"ה מלבד שאינם מפנימיות המלכות כמו ישראל, עוד אין להם חלק בזעיר שנקרא אילנא עילאה (מ"מ).

^א אע"ג דמארי מקרא ומארי משנה אינון בגדפין כדאי' בתקונים תקון ו' אפשר דהני מלבר והיינו דקאמר הכא מגדפין לבר וקאמר התם מגדפין וע' בויקרא כב א' אחיזין בגדפאה וכו' (ד"א).

^ב לך לך צ"ו ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

דנוקבא מסכני כמה דאינון בשתופא חדא וחם דא על דא^א ויהיב דא לדא וגמיל ליה טיבו הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכנא בחבורא חדא ולמיהב דא לדא ולגמלאה טובא דא לדא וירדו בדגת הים וגו' (בראשית א כו) רוא דנן חמינן⁶³ בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דחם על מסכני ברעותא דלכא לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם הראשון וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא הה"ד (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו' כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה בנין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין מנא לן מנבוכדנצר אע"ג דחלם ההוא חלמא כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה [חלמיה] כיון דאטיל עינא בישא [דלא] למיחן למסכני מה כתיב (דניאל ד כה) עוד מלתא בפום מלכא וגו' מיד אשתני דיוקניה ואפריד מן בני נשא ובגין כך נעשה אדם (בראשית א כו) כתיב הכא עשיה וכתיב התם (רות ב יט) שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז:

פקודא עשיראה לאנחא תפילין ולאשלמא גרמיה בדיוקנא עלאה דכתיב (בראשית א כו) ויברא אלהים את האדם בעלמו פתח ואמר (שיר ז ו) ראשך עליך ככרמל הא^א קרא אוקימנא ואתמר אבל ראשך עליך ככרמל דא רישא עלאה (ד) תפלין דרישא^א שמא דמלכא עלאה קדישא יהו"ה באתוון רשימין כל את ואת פרשתא חדא שמא קדישא גליפא בסדורא דאתוון כדקא יאות ותנן (דברים כה י) כי שם יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך אלן תפלין דרישא דאינון שמא קדישא בסדורא^א דאתווי פרשתא קדמאה (שמות יג ב) קדש לי כל בכור דא <י> דאיהי קדש בוכרא דכל קודשין

וזה חס על זה, וזה נותן לזה וגומל לו חסד, כך צריך אדם למטה שיהיו עשיר ועני בחיבור אחד, ולתת זה לזה ולגמול חסד זה לזה. "וירדו בדגת הים וגו'", הסוד שלנו ראינו בספרו של שלמה המלך, שכל מי שחס על העניים ברצון הלב, לא משתנה דמותו לעולם מדמותו של אדם הראשון. וכיון שדמותו של אדם נרשמה בו, הוא שולט על כל הבריות של העולם באותה הדמות. זהו שכתוב "ומוראכם וחיתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'", כולם זעים ופוחדים מאותה הדמות שנרשמה בו, משום שזו היא מצוה מעולה שיתעלה בן אדם בדמותו של אדם על כל שאר המצוות. מנין לנו, מנבוכדנצר. אף על גב שחלם את החלום ההוא, כל זמן שהיה מרחם על העניים, לא שרה עליו חלומו, כיון שהטיל עין רעה שלא לרחם על עניים, מה כתוב, "עוד מלתא בפום מלכא וגו'" [עוד הדבר בפי המלך וגו']. מיד השתנתה דמותו ונטרד מבני האדם. ולכן "נעשה אדם", כתוב כאן עשיה, וכתוב שם "שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז".

מצוה עשירית: להניח תפילין ולהשלים את עצמו בדמות העליונה, שכתוב "ויברא אלהים את האדם בצלמו". פתח ואמר, "ראשך עליך ככרמל". הפסוק הזה בארנו ונתבאר, אבל "ראשך עליך ככרמל" זה הראש העליון, תפילין של ראש, שמו של המלך העליון הקדוש יהו"ה באותיות רשומות, כל אות ואות פרשה אחת, השם הקדוש חקוק בסידור של האותיות כראוי. ושנינו "כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", אלו תפילין של ראש, שהם שם קדוש בסידור של אותיותיו.

פרשה ראשונה "קדש לי כל בכור", זו י' שהיא קדוש, הבכור של כל הקדושים

^א ג' לשונות אלו לרמוז לנה"ד ז"א, שמהם נבנו ג' קוי הנוק', והם מוחין דילה, ומ"ש "וחס דא" נגד נצח דז"א שבונה חח"ן דמלכות, ומה שכתב "ויהיב דא לדא" נגד הוד דז"א, שבונה בג"ה דמלכות, ומ"ש "וגמיל לה טיבו" נגד יסוד דז"א שבונה דת"י דמלכות (מ"מ).

^ב לאפוקי לשם יוהרא או מפני הבושה. ז"ח (נ"א).

^ג פירושו, רישא עילאה הם תפילין של ראש, שהם ד' מוחין דז"א (מ"מ).

^ד היא סברת רש"י ז"ל (נ"א).

בראשית

עלאין^א פטר כל רחם בהוא שביל דקיב^ב דנחת
מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד^ג פירין
ואיבין כדקא יאות^ד ואיהו קדש עלאה

פרשתא תניינא (שם ה) והיה כי יביאך דא ה
היכלא [דאתפתח] (דאפתח) רחמא דילה מנו
יו"ד בחמשיין פתחין אכסדראין ואדרין סתימין
דביה דההוא פטר דעביד יו"ד בהאי היכלא
למשמע בה קלא^א די נפקא מגו שופר^ב דא בגין
דשופר דא הוא סתים בכל סטריין ואתא יו"ד
ופתח ליה לאפקא מניה קלא וכיון דאפתח ליה
תקע ליה ואפיק מניה קלא לאפקא עבדין לחירו^ג
ובתקיעו דשופרא דא נפקו ישראל ממצרים וכך
זמין זימנא אחרא לסוף יומיא וכל פורקנא מהאי
שופר אתיא ובגין כך אית בה יציאת מצרים
בפרשתא דא דהא מהאי שופר אתי בחילא
דיו"ד דפתח רחמא דילה ואפיק קליה לפורקנא
דעבדין ודא ה את תניינא דשמא קדישא
פרשתא תליתאה רזא דיחודא (דברים ו ד)
דשמע ישראל דא^א וא"ו דכליל כלא וביה יחודא
דכלא וביה אתייחדן והוא נטיל כלא^ב פרשתא
רביעאה (שם יא יג) והיה אם שמוע כלילו דתריין
סטריין^ג

יד/א

העליונים. "פטר כל רחם", בשביל הדק
ההוא שיורד מיו"ד, שהוא פותח את רחמה
לעשות פירות כראוי, והוא קדוש עליון.

פרשה השניה "והיה כי יביאך", זו ה'
ההיכל שנפתח רחמה מתוך יו"ד בחמשים
פתחים אכסדראות וחדרים הסתומים שבו.
שהפטר ההוא שעשה יו"ד בהיכל הזה
לשמוע בה קול שיוצא מתוך השופר הזה,
משום שהשופר הזה הוא סתום בכל
הצדדים, ובא יו"ד ופתח אותו להוציא
ממנו קול. וכיון שפתח אותו, תקע לו
והוציא ממנו קול להוציא עבדים לחירות.
ובתקיעת השופר הזה יצאו ישראל
ממצרים, וכך עתיד בפעם אחרת בסוף
הימים. וכל גאולה באה מן השופר הזה.
ולכן יש יציאת מצרים בפרשה הזו, שהרי
מהשופר הזה בא בכח של יו"ד שפותח
רחמה ומוציא קולו לגאולת העבדים, וזו
ה', האות השניה של השם הקדוש. פרשה
השלישית סוד היחוד של "שמע ישראל", זו
וא"ו שכוללת הכל ובה היחוד של הכל, ובו
מתייחדים, והוא נוטל הכל. פרשה
הרביעית "והיה אם שמוע", כללות של שני
צדדים

^א פי' כי אימא נקראת קדש בסוד "כי יובל היא קדש" וז"א לפעמים נק' קדש גם הוא, והמלכות נק' קדש בכמה דוכתי בזהר, אבל אבא הוא בוכרא דכל קודשין עילאין (מ"מ).
^ב יסוד דאבא (מ"מ).

^ג דהיינו ד"ו פרצופין שהעתיקם סוד הדעת מחכמה ונתנם אל הבינה כי בח' היו ו"ד שהוא מילוי היר"ד וכשהעתיקם בבינה נעשו ד"ו וסוד זה הם סוד ד"ו פרצופין שהם ת"ת ומ'. ז"ת (נ"א). עטרת יסוד דאבא הרי הוא מלכות דידיה מצוי באימא עלאה תמיד, ועי' בלק קצג ע"ב (ביאורים ח"א סב ע"ב).

^ד פי' שפותח דלתות שערי יסוד אימא, כדי להוציא הנשמות שנקראים פירין ואיבין (מ"מ).

^ה פי' להוציא זר"ן שנקראים קולות מיסוד דאימא (מ"מ).

^ו דא יסוד אימא (מ"מ).

^ז משמע ח' תוקע בבי' להוציא לחירות ונר' דלסוד זה אמרו גבי שופר שהוא חכמה ואינו מלאכה א"ם (נ"א).

^ח כי ע"י גילוי יסוד אימא, אתברו כל המנועולין דסט"א, כי אימא דוחה החיצונים, ולכך על ידה יצאו ישראל ממצרים, וכן על ידה יוצאים העבדים לחיות ביובל שרומז לבינה (מ"מ).

^ט זה כמו שכתוב בר"מ פ' פנחס רצ"ב ע"ב ורנח ע"א שפר' שמע בת"ת ופ' אם שמוע במלכות ועיין פ' ואתחנן רס"ט ע"א ע"ב (ד"א).

^י ומפני שז"א נבנה מהחסדים כנודע, לכן ייחס פרשה זו לז"א (מ"מ).

^{יא} כליל כולא הם נה"י דא"א, שלוקח מוחין משניהם. ומ"ש "וביה יחודא דכולא" נגד מח חכמה, שכולל כולם. ומש"כ "ובה אתיחדן" נגד מוח בינה. ומ"ש "והוא נטיל כולא" נגד מח דעת. לפי שהמלכות דעתה קלה, ואין לה רק חצי הדעת, שהם הגבורות, אבל ז"א יש לו דעת שלם, מחו"ג (מ"מ).

^{יב} חס"ד וגבורה וע"כ יש בפ' זו עד השמרו לכם ענייני חסד ושכר ואח"כ דין ועונש כלול שניהם. א"ם (נ"א). פי' והיה אם שמעו הוא מח הגבורות, ונדוע כי אפילו הגבורות כלולים מחסדים וכו', ולכן פרשה זו יש בה ונתתי מטר ארצכם, שהיא רחמים, ויש בה דין ועונש (מ"מ).

בראשית

דאתאחדת בהו כנסת ישראל^א גבורה דלתתא ודא ה בתראה דנטלא לון ואתכלילת מנהון ותפלין אתוון דשמא קדישא אינון ממש ועל דא (שיה"ש ז ו) ראשך עליך ככרמל אלין תפלין דרישא^ב ודלת ראשך^ג ההיא תפלה של יד דאיהי מסכנא לגבי עילא אופ הכי שלימו^ד אית לה כגוונא דלעילא (שם) מלך אסור ברהטים קשיר איהו^ה ואחיד באינון בתי לאתאחדא בההוא שמא קדישא^ו כדקא יאות ועל דא מאן דאתתקן בהו איהו הוי בעלם אלהים מה אלהים^ז אתיהדא ביה שמא קדישא אף הוא אתיהד ביה שמא קדישא כדקא יאות זכר ונקבה ברא אותם (בראשית א כז) תפלין דרישא ותפלה של יד וכלא חד:

פקודא חדסר לעשרא מעשרא דארעא הכא אית תרין פקודין חד לעשרא מעשרא דארעא וחד בכורי [דפירין] (דפרי) אילנא דכתיב (בראשית א כט) הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ כתיב הכא הנה נתתי וכתוב התם (במדבר יח כא) ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בישראל וכתוב (ויקרא כז ל) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהויה הוא:

פקודא תריסר לאייתאה בכורי דאילנא דכתיב (בראשית א כט) ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע כל <מאן> (מאי) דאתחזי לי לכון אסירא למיכל אתיר לון ויהב לון כל מעשרא דיליה ובכורין דאילנין נתתי לכם לכה ולא לדריין דבתריכון:

שנאחזת בהם כנסת ישראל, הגבורה שלמטה, וזו ה' האחרונה שנוטלת אותם ונכללת מהם. והתפילין הם ממש אותיות השם הקדוש. ועל כן, "ראשך עליך ככרמל" אלו תפילין של ראש, "ודלת ראשך" התפלה ההיא של יד, שהיא עניה כלפי מעלה. כמו כן כאן שלמות יש לה כדוגמה שלמעלה. "מלך אסור ברהטים" הוא קשור ואחוז באותם הבתים להאחז בשם הקדוש ההוא כראוי. ועל כן מי שנתקן בהם הוא בצלם אלהים. כמו שהשם הקדוש מתייחד באלהים, כמו כן השם הקדוש מתייחד בו כראוי. זכר ונקבה ברא אותם, תפילין של ראש ותפילה של יד, והכל אחד.

מצוה אחת עשרה: לעשר מעשר הארץ. כאן יש שתי מצוות, אחת לעשר מעשר של הארץ, ואחת בכורים של פירות האילן. שכתוב "הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ", כתוב כאן "הנה נתתי", וכתוב שם "ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל", וכתוב "וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה" הוא.

מצוה שתיים עשרה: להביא בכורי האילן, שכתוב "ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע", כל מי שראוי לי, לכם אסור למאכל, התיר להם ונתן להם כל המעשר שלו ובכורי האילנות. "נתתי לכם", לכם ולא לדורות שאחריכם.

^א פי' שהמלכות בניינה מהגבורות (מ"מ).

^ב בא מ"ג ע"א ואתחנן רס"ד ע"א (הערת הזוהר). לפיכך נק' דלת אף דכאן משמע שסוד ד' פרשיות הם חבת"מ ובפ' ואתחנן משמע שהם חבג"ג י"ל כי חסד ות"ת הכל א' כי רב חסד מטה כלפי חסד ונטיל לימינא וכן גבו' ומ' הכל א' ג"ר וג"א. ז"ח (נ"א).

^ג פי' אומרים למלכות ג"כ, ודלת ראשך, שהם תפילין של יד דז"א, שהם מוחין דנוק' וכו' ואינם מוחין גמורים אלא הארת המוחין בלבד לכך אמר "ודלת" לשון מסכינא (מ"מ).

^ד פי', אע"פ שנקראים דלת, שהם הארת המוחין בלבד, מ"מ הם ד' מוחין שלימים ומאירים כמו של ז"א, וז"ש "בארגמן" שהוא ז"א (מ"מ).

^ה פי' מלך, הוא ז"א, אסור וקשור ברהטים, שהם נה"י דאימא, שהם ד' בתי דתפילין, כנודע שנכנסים בתוכו ונעשים עצם מעצמיו (מ"מ).

^ו הם ד' מוחין דז"א, שרמוזים בד' אותיות הוי"ה (מ"מ).

^ז ז"ן נקראים אלהים, שגם ז"א נקרא אלהים (מ"מ).

בראשית

פקודא תליסר למעבד פורקנא לבריה לקשרא ליה בחיין דתריין ממנן^א נינהו חד דחיין וחד דמותא^ב וקיימין עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לבריה מידא דההוא מותא פריק ליה^ג ולא יכיל לשלמאה עליה ורוא דא (בראשית א לא) וירא אלהי"ם את כל אשר עשה בכלל והנה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמות בפורקנא דאקני^ד ליה חיים כמה דאתמר וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה^ה:

פקודא ארביסר לנטרא יומא דשבתא דאיהו יומא דנייחא מכל עובדי בראשית הכא כלילין תריין פקודין חד נטרא דיום השבת^ו וחד לקדשא^ז ההוא יומא בקדושיה לנטרא יומא דשבתא כמה דאדכרנא ואתערנא עלייהו דאיהו יומא דנייחא לעלמין^ח וכל עבידן ביה אשתכללו^ט ואתעבידו עד דאתקדש יומא כיון דאתקדש יומא אשתאר בריאה דרוחין^י דלא אתברי לון גופא

וכי לא הוה ידע קב"ה לאעכבא לקדשא יומא עד דיתברון גופין להני רוחין אלא אילנא דדעת^{יא} טוב ורע^{יב} אתער ההוא סטרא אחרא דרע ובעא לאתתקפא בעלמא ואתפרשו כמה רוחין בכמה זיינין לאתתקפא בעלמא בגופין כיון דחמא קב"ה כך אתער(ו) מגו אילנא דחיי נשיבו דרוחא^{יג} ובטש באילנא אחרא ואתער סטרא

מצוה שלש עשרה: לעשות פדיון לבנו לקשר אותו בחיים, ששני ממונים הם, אחד של חיים ואחד של מות, ועומדים על האדם, וכשיפדה האיש את בנו, הוא פודה אותו מידי המות ההוא, ואז לא יכול לשלוט עליו. וזה סוד של "וירא אלהים את כל אשר עשה", בכלל. "והנה טוב", זה מלאך חיים. "מאד", זה מלאך המות. ועל כן בפדיון ההוא מתקיים זה של חיים, ונחלש אותו של המות, בפדיון הזה קונה לו חיים, כמו שנתבאר. ואותו הצד הרע עוזב אותו ולא אוחז בו.

מצוה ארבע עשרה: לשמור את יום השבת שהוא יום המנוחה מכל מעשה בראשית. כאן כלולות שתי מצוות, אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש אותו היום בקידושו. לשמור את יום השבת כמו שהזכרנו והערנו עליו, שהוא יום של מנוחה לעולמות, וכל המעשים נתקנו בו ונעשו עד שהתקדש היום. כיון שהתקדש היום, נשארה בריאה של רוחות שלא נבראו להם גופות.

וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא לעכב מלקדש את היום עד שיבראו גופות לרוחות הללו, אלא עץ הדעת טוב ורע עורר את אותו הצד האחר של הרע, ורצה להתחזק בעולם, ונפרדו כמה רוחות בכמה מינים להתחזק בעולם בגופות. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כך, נתעורר מתוך עץ החיים נשיבת רוח והכה באילן אחר,

^א הם ב' מלאכים המלוים לאדם, הא' רחמים, ימיני. והב' דין, שמאלי (אור יקר).

^ב חד דחיים תובע לפני הקב"ה דין ושכר מצוותיו, וחד דמיתא התובע לפני הקב"ה דין ועונש חטאיו (אור יקר).

^ג שהוא תובע לפני הקב"ה ואומר, פלוני בכור, ובכורות להקב"ה, וא"כ קחהו לך וסלקהו מן העולם, ובהיות האדם פודה בנו, אין לו פה להשיב (אור יקר).

^ד שאינו מקטרג עליו (אור יקר).

^ה לשבות ממלאכה (אור יקר).

^ו במצות עשה שבו (אור יקר).

^ז שכל העולמות בו הם במנוחה, שכולם שובתים ממלאכה (אור יקר).

^ח שלמות הנמצאות הוא בשורשם העליון, ושורשם העליון עולה ונכלל באור גדול ביום שבת (אור יקר).

^ט שדין (אור יקר).

^י קלי' נוגה, שמחצה טוב, וחציה רע (מ"מ).

^{יא} "טוב" דא מטטרון, "ורע" דא סמאל (אור יקר).

^{יב} לבשם המלכות ולקדשה אל הזווג (אור יקר).

בראשית

סַטְרָא אַחְרָא דְטוֹב וְאַתְקַדְשׁ יוֹמָא^א דְהָא בְרִיאָו דְגוֹפִין וְאַתְעֵרוּ דְרוּחִין בְּסַטְרָא דְטוֹב אִיהוּ בְהָאֵי לִילִיא וְלֹא בְּסַטְרָא אַחְרָא וְאַלְמְלֵא אַקְדִים סַטְרָא אַחְרָא בְהָאֵי לִילִיא עַד דְלֹא יַקְדִים סַטְרָא דְטוֹב לֹא יְכִיל עֲלֵמָא לְמִיקָם קְמִייהוּ אֲפִילוּ רְגַעָא חַדָּא אַבְל אַסּוּתָא אַקְדִים קְבִיָּה^ב דְדִלִיגָא קְמִיהּ קְדוּשָׁא דְיוֹמָא וְאַקְדִים קְמִי סַטְרָא אַחְרָא וְאַתְקִיִים עֲלֵמָא וְמָה דְחָשִׁיב סַטְרָא אַחְרָא לְאַתְבְּנִי בְעֵלְמָא וְלְאַתְתַּקַּף אַתְבְּנִי בְהָאֵי לִילִיא סַטְרָא דְטוֹב וְאַתְתַּקַּף וְאַתְבְּנוּן גּוֹפִין וְרוּחִין קְדִישִׁין בְהָאֵי לִילִיא מְסַטְרָא דְטוֹב וּבְנִין כַּךְ עוֹנְתֵן דְחַכְמִין דִּידְעִי דָא מְשַׁבַּת

י/ד ב

לְשַׁבַּת דְהָא^א כְּדִין חֲמַתָּא דָא סַטְרָא אַחְרָא דְכַמָּה דְאִיהִי חֲשִׁיבַת לְמַעַבְד עֵבִיד^ב סַטְרָא דְקְדוּשָׁה אֲזֵלָא וּמְשַׁטְטָא בְכַמָּה חֵילִין וְסַטְרִין דִּילָהּ וְחֲמַתָּא כֹּל אֵינּוֹן דְקָא מְשַׁמְשִׁי עֲרַסִייהוּ בְגִלּוּיָא דְגוֹפִיהוֹן לְנְהוּרָא דְבוּצִינָא וְכֹל אֵינּוֹן בְּנִין דְנַפְקִין מִתְּמִן הוּוּ^ב נְכַפִּין דְשֵׁרוּ עֲלִייהוּ רוּחִין מְהֵהוּא סַטְרָא אַחְרָא וְאֵינּוֹן רוּחִין^א עֲרַטִילָאִין דְחִיִּיבִיא דְאַקְרוּן מְזִיקִין וְשֵׁרִיאַת בְּהוּ לִילִיָּת וְקַמִּילַת לֹון כִּיּוֹן דְאַתְקַדְשׁ יוֹמָא וְשֵׁלְטָא קְדוּשָׁה עַל עֲלֵמָא הֵהוּא סַטְרָא אַחְרָא אֲזַעֲרִת גְּרַמְהָ וְאַטְמַרְת כֹּל לִילִיא דְשַׁבַּתָּא וְיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא בְּר [מִן] אֲסִימוּן וְכֹל כֵּת דִּילִיהּ דְאֲזִלִי עַל שְׂרָגִי בְּטַמִּירוּ לְמַחְמִי עַל גְּלוּיָא^ב דְשֵׁמוּשָׁא וְלְבַתְרָא אַטְמַרוּן גּוֹ נּוֹקְבָא דְתֵהוּמָא רַבָּא כִּיּוֹן דְנַפְק שַׁבַּתָּא כְּמָה חֵילִין וּמְשַׁרְיִין פְּרַחִין וּמְשַׁטְטִין בְּעֵלְמָא וְעַל דָּא אַתְקֵן שִׁיר שֶׁל פְּנַעִים^א דְלֹא יִשְׁלַטוּן עַל עֲמָא קְדִישָׁא לֹאֵן אַתְר מְשַׁטְטִי

וְהַתְעוֹרֵר צַד אַחַר שֶׁל טוֹב וְהַתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם. שְׁהֵרִי בְרִיאַת גּוֹפּוֹת וְהַתְעוֹרְרוֹת רוּחוֹת בְּצַד הַטוֹב הַיּוֹם בְּלִילָהּ הַזֶּה, וְלֹא בְּצַד הָאֲחֵר. וְאַלְמְלֵא הַקְּדִים הַצַּד הָאֲחֵר בְּלִילָהּ הַזֶּה טֵרַם שִׁיקְדִים צַד הַטוֹב, לֹא יִכּוֹל הָעוֹלָם לְעַמּוֹד לְפָנֵיהֶם אֲפִילוּ רְגַע אֶחָד. אַבְל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּדִים רְפוּאָה, שְׂדִילַג לְפָנָיו קִידוּשׁ הַיּוֹם, וְהַקְּדִים לְפָנֵי הַצַּד הָאֲחֵר, וְהַתְקִיִים הָעוֹלָם. וְמָה שְׁחָשַׁב הַצַּד הָאֲחֵר לְהַבְנוֹת בְּעוֹלָם לְהַתְחַזֵּק, נִבְנָה בְּלִילָהּ הַזֶּה צַד הַטוֹב וְהַתְחַזַּק, וְנִבְנּוּ גּוֹפּוֹת וְרוּחוֹת קְדוּשׁוֹת בְּלִילָהּ הַזֶּה מִצַּד הַטוֹב. וְלִכֵּן עוֹנְתֵן שֶׁל חַכְמִים שִׁיּוֹדְעִים אֵת זֶה מְשַׁבַּת

לְשַׁבַּת. שְׁהֵרִי אֲזִי רוֹאָה אֵת זֶה הַצַּד הָאֲחֵר, שְׁכַמּוֹ שֶׁהִיא חֲשִׁבָה לְעִשׂוֹת מְעִשִׂים שֶׁל הַצַּד שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. הוֹלְכֵת וּמְשׁוֹטְטֵת בְּכַמָּה צְבָאוֹת וְהַצַּדִּים שֶׁלָּהּ, וְרוֹאָה אֵת כֹּל אוֹתָם שֶׁמְשַׁמְשִׁים אֵת מִטְתָּם בְּגִלּוּי שֶׁל גּוֹפִים לְאוֹר הַנֵּר, וְכֹל אוֹתָם הַבְּנִים שִׁיּוֹצֵאִים מִשֵּׁם הֵם נְכַפִּים, שְׁשׁוֹרִים עֲלֵיהֶם רוּחוֹת מֵהַצַּד הָאֲחֵר הַהוּא. וְאוֹתָם הַרוּחוֹת הַעֲרוּמוֹת שֶׁל הַרְשָׁעִים שְׁנִקְרָאִים מְזִיקִים, וְשׁוֹרָה בְּהֵם לִילִיָּת וְהוֹרְגַת אוֹתָם. כִּיּוֹן שֶׁהַתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְהַקְּדוּשָׁה שׁוֹלְטֵת עַל הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר מְקַטִּין עֲצָמוֹ וְנִטְמָן כֹּל לַיִל שַׁבַּת וְיוֹם הַשַּׁבַּת, פֵּרַט לְאַסִּימוּן וְכֹל הַכֵּת שֶׁלּוֹ שְׁהוֹלְכִים עַל הַיָּמִין בְּסַטְרָא לְרֵאוֹת אֵת הַגְּלוּיִים שֶׁל הַתְּשַׁמְשִׁים, וְאַחַר כֵּךְ נִטְמָנִים בְּתוֹךְ נֶקֶב הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל.

כִּיּוֹן שִׁיּוֹצֵאָה הַשַּׁבַּת, כְּמָה צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת פּוֹרְחִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן נִתְקַן שִׁיר שֶׁל פְּנַעִים שֶׁלֹא יִשְׁלַטוּ עַל הָעַם

^א עוֹלָם הַזֶּה הוּא סוֹף הָעִשְׂיָה, הוּא תַּחַת יַד הַחּוֹמֵר וְהַקְּלִי, וּבְרֵאוֹתָם עֵינִין זֶה חֲשִׁבָה לְאַתְתַּקַּפָּא, שִׁיּוֹהִי עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כּוֹלוֹ מִנֵּת חֲלָקָה, וְכֹל הַשְּׁפַע הַנִּשְׁפַּע לְתַחַתּוֹנִים יִהְיֶה עִי, דְהֵינּוּ מִמֶּשׁ סוּד הַגְּלוּת. וְכַאֲשֶׁר רָאָה הַקְּבִיָּה עֵינִין זֶה הַקְּדִים קְדוּשַׁת שַׁבַּת, כְּדִי שִׁיּוֹהִי כֹל בְּנֵי אָדָם הַנּוֹלָדִים לְמַטָּה מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְהַנְּהַגַת הַתְּחַתּוֹנִים עִי הַקְּדוּשָׁה (אוֹר יְקָר).

^ב ה"ט דְצִרִיךְ לְהוֹסִיף מַחּוֹל עַה"ק א"ם (נ"א).

^ג ע"י זוֹהַר הַרְקִיעַ.

^ד גִּלּוֹן אַתְבְּנוּן רוּחִין וְגוֹפִין קְדִישִׁין (ד"א).

^ה רוּחוֹת עֲרוּמוֹת שֶׁל רְשָׁעִים שְׁאִין לָהֶם בְּמָה לְהַתְלַבֵּשׁ וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְטַמָּא בְּנֵי אָדָם בְּש"ז שְׁגוֹרְמִים שֶׁהָאָדָם הוּא רוֹאָה קְרִי וְהֵינּוּ דְאַקְרוּן ר"ל שְׁפּוֹעֵלִים שֶׁהָאָדָם יִרְאֶה קְרִי וּי"מ שְׁאֵלוֹ רוּחוֹת עֲרוּמוֹת הֵם שֶׁל רְשָׁעִים שְׂרָאוֹ קְרִי כֹל יְמֵיהֶם וְלֹא חָזְרוּ בְּתִשׁוּבָה (ד"א).

^ו הֵינּוּ בְּנוֹקְבָא דְתֵהוּמָא רַבָּא (אוֹר יְקָר).

^ז תּוֹךְ נֶקֶבִי הַתְּהוֹם רַבָּה שֶׁהֵם חֲלוֹנוֹת שֶׁהַקְּלִיפּוֹת חִיצוֹנֵי נְסַתְרִים שֵׁם וְשֵׁם מְקוֹמָם (ד"א).

^ח ע"י שְׁבוּעוֹת טו ע"ב.

בראשית

משטמי בהוא ליליא כד נפקי בבהילו וחשבין לשלטאה בעלמא על עמא קדישא וחמאן לון בצלותא ואמרינן שירתא דא ובשירותא מבדלי בצלותא ומבדלי על הכוס פרחי מתמן ואולי ומשטמי ומטאן לגו מדברא רחמנא לשיזבן מנייהו ומספרא⁶⁸ בישא:

(במוצאי שבת) אמרו רבותינו ז"ל תלתא אינון גרמין בישא לגרמייהו חד מאן דלייט גרמיה⁶⁷ תניינא מאן דזריק נהמא או פירורין דאית בהו כזית⁶⁸ תליתאה מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לאי מטו ישראל לקדושא דסדרא דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא זמנייהו דחד דוכתא אית בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתות ואינון דענושין בגיהנם לייטין ליה לההוא דאוקיד שרגא עד דלא מטא זמניה⁶⁹ ואמרי ליה (ישעיה כב יז) הנה יהוה מטלטלך שלטלה גבר וגו'⁷⁰ (שם יח) צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד <דמבדלי> (ומבדלי) ישראל בצלותא⁷¹ <ומבדלי> (דמבדלי) על כסא בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושא דשבת שליט עלנא⁷²

ובשעתא דמבדלין על כסא כל אינון חיילין וכל אינון משריין דאתמנן על יומי דחול⁷³ (ו) כל חד וחד יתוב⁶⁹ לאתריה⁷⁴ ופולחניה דאתמני עליה בגין דכד עאל שבתא ואתקדש יומא קדש אתער ושלטי בעלמא וחול [אתעדין] (אתער)

הקדוש. לאיזה מקום משוטטים, בלילה ההוא, כשיוצאים בחפזון וחושבים לשלוט בעולם על העם הקדוש, ורואים אותם בתפלה ואומרים את השירה הזו, ובתחילה מבדילים בתפלה ומבדילים על הכוס, פורחים משם והולכים ומשוטטים ומגיעים לתוך המדבר. הרחמן יצילנו מהם ומהצד הרע@.

(במוצאי שבת) אמרו רבותינו זכרונם לברכה שלשה הם גורמים רעה לעצמם: אחד, מי שמקלל את עצמו. השני, מי שזורק לחם או פרורים שיש בהם כזית. השלישי, מי שמדליק נר במוצאי שבת בטרם שמגיעים ישראל לקדושה דסדרא, שגורם לאש הגיהנם להדלק באש הזו טרם שהגיע זמנם. שמקום אחד יש בגיהנם לאותם שמחללים שבתות, ואותם שנענשים בגיהנם מקללים את אותו שהדליק נר טרם שהגיע זמנו, ואומרים לו "הנה ה' מטלטלך שלטלה גבר וגו'", "צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים". משום שאין ראוי הוא להדליק אש כשיוצאת שבת עד שישראל מבדילים בתפלה ומבדילים על הכוס, משום שעד אותו הזמן שבת היא, וקדושת השבת שולטת עלינו.

ובשעה שמבדילים על הכוס, כל אותם החיילות וכל אותם המחנות שהתמנו על ימות החול, כל אחד ואחד ישוב למקומו ולעבודתו שהתמנה עליה. משום שכשנכנסה שבת והתקדש היום, הקודש מתעורר ושולט בעולם, והחול מתבטל

⁶⁸ כי בקללו נתן עצמו לשטן והרשהו עליו. י"ב (נ"א). שפותח פתח לשטן ומקטרג על דבריו, וכל כחו אינו אלא בדבורו הרע (אור יקר).

⁶⁹ גורם עניות, שמבזה אוכלין, ואף השרים מונעים ממנו המאכלים כיון שאין הדבר חשוב בעיניו (אור יקר).

⁷⁰ תימה אי לא מצי לאדלוקי שרגא דקאמר היכי מצי למימר תו בורא מ"ה ואפשר לפלוגי בין אדלוקי שרגא לאוקדא נורא דשרגא לא מצי לאדלוקי עד דלא מטו כו' אבל לבתר הכי מצי לאדלוקי למימר ביה במ"ה אבל נורא אפי' דמטו כו' לא מצי לאוקדא עד לבתר דמבדלי אכסא ובהכי נחא שפיר דזימנין קאמר לאדלוקי נורא וזימנין לאדלוקי שרגא כנלע"ד (ד"א).

⁷¹ שמקדים להם אשו של גהנם (אור יקר).

⁷² היינו ממש, ואת הנפש אויבין וקלענה בתוך כף הקלע (אור יקר).

⁷³ פי' שסמים בקבה"ו הכו"ס כ"ו ה"ס וזר לא יקרב אליהם. י"ב (נ"א).

⁷⁴ שהוא תוספת שבת, שאוחז גם מחלק החול ומקדשו (אור יקר).

⁷⁵ הם בסוד היצירה, תחת ממשלת השר מטטרו"ן (אור יקר).

⁷⁶ ביום השבת שולטנותא אתעדי מנייהו ואתיהיב לעילא בסוד הבריאה (אור יקר).

בראשית

משולטנותא⁷⁰ <דיליה> עד שעתא דנפיק שבתא לא תייבין <לאתרייהו> ואע"ג דנפק שבתא לא תייבין לאתרייהו עד זמנא דאמרי ישראל ברוך אתה יהו"ה המבדיל בין קדש לחול" כדן קדש אסתלק ומשריין דאתמניאו על יומי דחול מתעריין ותייבין לאתרייהו כל חד וחד על מטריה דאתפקיד עליה ועם כל דא לא שלטיין עד דיהון נהורין מרזא דשרגא⁷¹ וכלהון אקרין מאורי האש⁷² בנין דמנהורא דנורא דנגדא⁷³ [נ"א דמרזא דעמודא דנורא] ומיסודא דנורא אתיאן כלהו ושלטיין על עלמא תתאה

וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא שלימו ישראל קדושא דסדרא אבל אי איהו ממתין עד די שלימו קדושא דסדרא אינון חייבין דגיהנם מצדיקין עליהו דינא דקב"ה ואינון מקיימי על ההוא בר נש כל ברכאן דקא אמרי צבורא (בראשית כו כח) ויתן לך האלהים⁷⁴ מטל השמים (דברים כח ג) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו'⁷⁵ אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יהו"ה ביום רע מבעי ליה מאי ביום רעה <ב-יומא דשלטא ההיא רעה למיסב נשמתיה אשרי משכיל אל דל דא הוא שכיב מרע לאסאה ליה מחובוי גבי קב"ה דבר אחר דא יומא דדינא שריא על עלמא אשתויב מניה כמה דאתמר ביום רעה ימלטהו יהו"ה יומא דאתמסר דינא לההוא רעה לשלטאה על עלמא [חסר]⁷⁶

ט/א

שלטונו, עד השעה שיוצאת השבת לא שבים למקומם. ואף על גב שיוצאת שבת, לא שבים למקומם עד הזמן שישראל אומרים ברוך אתה יי' המבדיל בין קדש לחול. אז הקודש מסתלק, והמחנות שהתמנו על ימות החול מתעוררים ושבים למקומם, כל אחד ואחד על משמרתו שהופקד עליה. ועם כל זה לא שולטים עד שיהיו אורות מסוד הנר, וכולם נקראים מאורי האש משום (שמאור האש שנמשך, נ"א שמסוד עמוד האש) ומיסוד האש באים כולם ושולטים על העולם התחתון.

וכל זה כשאדם מדליק נר טרם השלימו ישראל את הקדושה דסדרא. אבל אם הוא ממתין עד שישלימו קדושה דסדרא, אותם הרשעים שבגיהנם מצדיקים עליהם את דינו של הקדוש ברוך הוא, והם מקיימים על אותו האיש כל הברכות שאומרים הציבור, "ויתן לך האלהים מטל השמים", "ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו'", "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה". היה צריך לכתוב ביום רע, מה זה "ביום רעה", ביום ששולטת הרעה ההיא לקחת את נשמתו. "אשרי משכיל אל דל", זהו שכיב מרע לרפאותו מחטאו אצל הקדוש ברוך הוא. דבר אחר, זה היום שהדין שורה על העולם, [והוא] נצול ממנו, כמו שנאמר "ביום רעה ימלטהו ה", היום שנמסר הדין לאותה רעה לשלוט על העולם.

^א היינו שער שבין הבריאה ליצירה שהוא נסגר, כי ביום השבת יפתח (אור יקר).

^ב אינם פועלים למטה, אמנם הם מזומנים בשפעם לפעול (אור יקר).

^ג משפע המלכות הנקראת נר מצד הקב"ה (אור יקר).

^ד עי' בבהגר"א על תיקו"ז קח ע"ב ד"ה דצריך, ועי' שם יב ע"א שתכלית הברכה בזה הוא כדי להפשיט את העור של הנחש ולהתלבש במאורי האש.

^ה היינו מהגבורה, שהיא נמשכת אל עולם הפירוד, ומכחה נהר די נור, ויסוד נקרא כן מצד הגבורה, ומטטרין נקרא כן מצדה (אור יקר).

^ו מדה כנגד מדה, שהוא המשיך מדת הקדושה ולא השליט החול, ראוי שגם בימות החול לא יהיה מזונו מצד שרי החול, אלא מתוך המלכות מתוך הקדושה העליונה, וז"ש ויתן לך האלקים, שהיא מלכות, מטל השמים, ת"ת (אור יקר).

^ז ע' סוף חלק זה (סי' ב) (ד"א). הגה"ה בריש הורמנותא וכו' דע כי הרשב"י ע"ה היה ניצוץ מרע"ה ודורו היה בבחי' דור דעה ולכן התחיל ספר הזוהר במילה בריש שהוא ר"ת ר"ש בן יוחאי ולכן זכה רשב"י לראות מעלת דור המדבר כנזכר בזוהר פרשת שלח לך ואמר שם דלא הוה כדרא דמדברא אלא דרא דידיה עד דייתי מלכא משיחא שהוא ג"כ ניצוץ משרע"ה ולכן עשה ספרא דצניעותא ה' פרקים כנגד חמשה חומשי תורה ולכן ברח מפני הקיסר באמרם שמעון שגינה יהרג כמו שברח משה מפני פרעה ושם השיג שלימותו במדבר וכן השיג רשב"י שלימותו במערה במדבר דלוד כי שם נגלו אליו אלהים עכ"מ (הערת הזהר).